

บทที่ 5

กระบวนการเรียนรู้และผลที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในการเข้ามาจัดรายการวิทยุ ภายใต้กรอบดี เก่ง มีสุขของกรมวิชาการ

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" โดยวิธีการสำรวจและสัมภาษณ์เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ มีดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ
 - 1.1 ขั้นก่อนจัดรายการวิทยุ
 - 1.2 ขั้นระหว่างจัดรายการวิทยุ
 - 1.3 ขั้นหลังจัดรายการวิทยุ
2. ผลที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในการเข้ามาจัดรายการวิทยุภายใต้กรอบดี เก่ง มีสุขของกรมวิชาการ
3. กระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง
5. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม "ดี"
6. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม "เก่ง"
7. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม "สุข"
8. ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ

การจัดรายการวิทยุเด็กและเยาวชนของสถานีวิทยุ A.M.891 ทำให้เยาวชนที่เข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมการเป็นนักจัดรายการวิทยุได้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ได้พัฒนาให้เยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ตามคุณลักษณะของกรมวิชาการ โดยก่อนที่จะกล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้จะขอกล่าวถึงขั้นตอนการจัดรายการวิทยุของเยาวชนที่เข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมการเป็นนักจัดรายการวิทยุก่อน โดยจะขอแบ่งขั้นตอนการจัดรายการวิทยุเด็กและเยาวชนออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 ขั้นก่อนจัดรายการวิทยุ

ขั้นก่อนจัดรายการวิทยุหรืออาจจะเรียกว่าขั้นเตรียมตัวนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุในปัจจุบันจำนวน 8 ท่าน ซึ่งได้ผลสรุปขั้น

ตอนต่างๆ ของการเตรียมตัวก่อนจัดรายการวิทยุทั้งหมด 3 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนไม่ได้มีการเรียงลำดับไว้ชัดเจน ขึ้นไปอาจจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังก็ได้ไม่เกิดปัญหาใด หรือในบางขั้นตอนอาจจะไม่เด่นชัดในเยาวชนบางคนก็อาจจะเป็นได้ ขึ้นอยู่กับวิธีการของเยาวชนแต่ละคนไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว หากกล่าวโดยสรุปถึงขั้นตอนต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1) **ขั้นการเตรียมเนื้อหา** เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุดในช่วงก่อนจัดรายการเพราะเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุจะต้องใช้เวลาว่างในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ในการเตรียมเนื้อหาของรายการ ดังคำบอกเล่าของเด็กชายอิทธิที่ว่า “ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือคำบอกเล่าของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ก่อนจัดรายการในหนึ่งสัปดาห์เราต้องเตรียมเนื้อหาเพื่อจะจัดรายการในวันอาทิตย์” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “ก่อนออกมาก่อนหน้าถึงวันอาทิตย์เราก็จะต้องหาข่าวเก็บไว้ก่อน” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) โดยขั้นการเตรียมเนื้อหานี้มีด้วยกันหลายรูปแบบ ดังนี้

1.1) **เตรียมสคริป** ในการเตรียมสคริปนี้จะเกิดขึ้นในช่วงก่อนการเตรียมข่าวและการสัมภาษณ์ โดยคำบอกเล่าของเด็กชายอิทธิที่บอกถึงการเตรียมสคริปว่า “ต้องเตรียมสคริปว่าจะทำอะไรบ้างตอนที่จัดรายการและก็เตรียมข้อมูลเกี่ยวกับที่จะจัดรายการตามสคริป” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และอาจจะเกิดขึ้นหลังจากการเตรียมข่าวและการสัมภาษณ์อีกครั้งก็ได้ โดยจากคำบอกเล่าของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “พอวันอาทิตย์ก็จะมารวมกันตั้งแต่ประมาณ 10 โมง ที่ห้องพี่ไซโดยจะทำสคริปทั้งหมดของรายการในช่วงหนึ่ง โดยเด็กมด เวิร์สจะมาคุยกันเด็กจะทำประเด็นเสร็จเสร็จแล้วเด็กก็จะพิมพ์สคริปรายการที่เลื่อนน้องเขาก็จะคุยประเด็นกัน...” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรืออาจจะกล่าวโดยสรุปว่าในช่วงเวลาก่อนการเตรียมข่าวและการสัมภาษณ์นั้นจะต้องมีการพูดคุยกันว่าในสัปดาห์นี้เราจะจัดรายการเกี่ยวกับเรื่องอะไรแล้วก็แยกย้ายกันไปหาข้อมูลเพื่อนำเสนอจากสื่อต่างๆ หรือหนังสือ ซึ่งหากมีการสัมภาษณ์ก็ต้องมีการติดต่อสัมภาษณ์ล่วงหน้า หลังจากที่มีการเตรียมเนื้อหาเรียบร้อยแล้วก็จะมีการมาพูดคุยเกี่ยวกับสคริปอีกครั้งเพื่อให้ได้สคริปที่สมบูรณ์ในการดำเนินรายการ แต่ในบางสัปดาห์อาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับประเด็นที่จะดำเนินรายการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ไม่รู้จะพูดประเด็นใดดี ก็อาจจะทำให้ไม่มีการพูดคุยถึงสคริปก่อนการเตรียมข่าวและสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะต้องใช้ข่าวและการสัมภาษณ์เป็นตัวตั้งว่าอาทิตย์นี้เราได้ข่าวมาแบบนี้ดังนั้นจะพูดกันเกี่ยวกับประเด็นนี้ เป็นต้น ทำให้ขั้นตอนแรกหายไปเหลือแต่ขั้นตอนการเตรียมสคริปหลังจากหาข่าวและการสัมภาษณ์แล้ว โดยในการเขียนสคริปนั้นจะต้องเขียนสคริปทั้งรายการ ดังคำบอกเล่าของนายเดิศักดิ์ที่ว่า “ในการเขียนสคริป ก็ต้องมาคุยกันตั้งแต่เปิดไมค์เลยว่าเราจะพูดถึงเรื่องอะไรบ้าง เพราะว่าจากการที่เราจัดตรงนั้นมันเป็นเรื่องของรัฐบาลไซใหม่ครับเราจะพลาดไม่

ได้ ถึงแม้เราจะเป็นเด็กก็ตาม...เขาให้คลื่นเราฟรีด้วย แล้วอีกอย่างหนึ่งคือสิ่งที่เราพูดออกไปผู้ใหญ่เขามองอยู่ เขาก็มีคนฟังแล้วเขาคิดว่าเราทำอะไรกันอยู่ ถ้าเราพาดพิงไปโดนรัฐบาลสักหน่อยก็อาจจะเป็นปัญหาได้ เพราะว่าเราพูดในฐานะเด็กและเยาวชน เราก็ได้ตามที่เด็กและเยาวชนพูดได้ แต่สิ่งที่เราทำมันเป็นเรื่องที่ถูกต้องในมุมมองของเด็กนะพี่ไม่ก้าวร้าว” (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หลังจากที่เยาวชนที่ทำหน้าที่หน้าไมค์ได้เตรียมสคริปต์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำสคริปต์ไปให้หลังไมค์ตรวจสอบว่าสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “บางคนก็จะเอาสคริปต์มาให้ดูและก็แจ้งกับหลังไมค์คือแม่คกับพี่รุชว่านี่นะสคริปต์รายการงใหม่ถ้างก็เขียนให้ใหม่ถ้าไม่งก็เอาแผ่นนั้นไปดูเลย” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือที่นิธีก้าวว่า “ก่อนจัดคือทำหน้าที่ด้านหลังไมค์ ตอนแรกพอไปถึงสวท.ช่อง 11 ก็ขอสคริปต์มาดู ตรวจสอบสคริปต์ว่าถูกไหม แล้วก็เช็คกับเขาให้เรียบร้อยว่าต้องการตามนี้ไหม ถ้าต้องการตามนี้ก็จัดตามนี้” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งถ้าหากทีมงานหลังไมค์รู้สึกว่าจะสคริปต์ยังไม่สมบูรณ์อาจจะก่อให้เกิดปัญหาระหว่างจัดรายการได้ก็อาจจะมีการพูดคุยเพื่อปรับแก้สคริปต์ได้ ดังคำกล่าวของนายนิธิที่ว่า “ถ้าผมไม่พอใจกับสคริปต์ผมก็จะพูดครับ อย่างเช่นว่า บางครั้งที่มีมันหยุดกันไม่ทันมีการโอสายออกมาและโอสายเข้าไปก็ต้องช้าน้อยหรือเพิ่มจิ้งเกิ้ลกันเข้าไปตรงนี้และเพิ่มช่วงพักนิดหน่อย การติดต่อก็จะได้ประสานงานต่อได้อีก ก็คือจะบอกเขาตอนก่อนที่จะจัดรายการ เพราะว่าถ้าแก้สคริปต์จัดรายการปัญหาจะเยอะ” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

1.2) การเตรียมเนื้อหา/ข่าว ในการเตรียมข่าวนั้นอาจจะมีด้วยกันหลากหลายวิธี เช่น การเตรียมข่าวจากในหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งน้องๆ แต่ละคนก็จะมีวิธีการเตรียมข่าวแตกต่างกันออกไป โดยเด็กชายอิทธิจะมีวิธีการเตรียมข่าวจากทางคอมพิวเตอร์ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “ถ้าเป็นข่าวก็อาจจะหาจาก website” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) เช่นเดียวกับนายนิธิที่กล่าวว่า “ก็มีอย่างที่ว่า online ใน internet แล้วได้ข้อมูลดีๆ ก็จะถ่ายออกมาให้คนอื่นพูด” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นางสาวชุตติกาจะมีการเตรียมข่าวจากหลากหลายทางดังคำกล่าวที่ว่า “เราดูโทรทัศน์แล้วคิดว่าข่าวนี้น่าสนใจเกี่ยวกับเด็กเราก็จะจดไว้ หรือว่าในสื่อทางวิทยุหรือตามหนังสือพิมพ์หรืออื่นๆ เราก็จะเก็บหรือเขียนๆ ไว้ แต่ถ้าหนังสือพิมพ์อันนี้เราดูแล้วตามไม่ทันเราก็จะโทรถามเพื่อนว่ามีหรือเปล่า” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) เช่นเดียวกับนายชาติที่พูดว่า “ผมรับผิดชอบช่วง 2 เกี่ยวกับข่าวประชาสัมพันธ์ ก็ไปหาข่าวจากสื่อต่างๆ เช่น internet หนังสือพิมพ์ และก็ฟังวิทยุ โทรทัศน์ ในวันธรรมดา พอเจออะไรก็เก็บมา ส่วนใหญ่ข่าวที่ได้จะมาจาก internet เพราะว่ามันเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่แล้วก็ print ออกมา” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และนายเดชาที่กล่าวว่า “ก็จะมีทาง internet การลงพื้นที่ และการสัมภาษณ์จากกลุ่มเพื่อน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) จะเห็นได้ว่าวิธีการหาข่าวที่น้องๆ ส่วนใหญ่

ใช้คือการใช้ internet ในการหาข่าวซึ่งก็เป็นการดีที่เยาวชนจะได้รู้จักใช้ internet ในการเรียนรู้บ้าง แทนที่จะเข้าเล่นเกมส์หรือ chat กันเช่นในอดีต และอีกประเด็นที่เห็นเด่นชัดคือเยาวชนที่ไม่ว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุทั้งหน้าไมค์และหลังไมค์จะต้องมีส่วนในการหาข่าวหรือ การรายงานข่าวดังที่นายนิธิและนายเดชาได้ปฏิบัติ หรือดังคำกล่าวของนางสาวน้ามนต์ที่ว่า “ไม่ว่าคุณจะทำรายการหรือเปล่าเราไม่รู้แต่คุณต้องฝึกวิธีการอ่านข่าวไว้ด้วย” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และก่อนจัดรายการจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และข่าวก่อนออกอากาศเสมอ ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “ก่อนจัดรายการเราต้องเตรียมข้อมูลที่ เราจะมาพูดวันนี้ให้พร้อมก่อนแล้วก็เช็คว่าคุณถูกต้องแล้ว” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

1.3) การเตรียมสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์นั้นมีด้วยกัน 2 รูปแบบคือ การสัมภาษณ์สดและการสัมภาษณ์โดยการอัดเทปไว้ก่อน โดยทั้ง 2 รูปแบบนี้จะต้องมีการติดต่อขอสัมภาษณ์ โดยบุคคลที่เราจะติดต่อนั้นเยาวชนบางคนที่มีประสบการณ์มากแล้วเช่น นางสาวน้ามนต์อาจจะเป็นผู้เลือกผู้ถูกสัมภาษณ์แต่หากเป็นเยาวชนที่ยังมีประสบการณ์ไม่มากอาจจะยังต้องให้รุ่นพี่ เช่น นางสาวน้ามนต์ หรือพี่คนอื่นๆ เป็นผู้บอกว่าจะไปสัมภาษณ์ใคร ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “ในช่วงนี้พี่เล็กจะฝึกให้สัมภาษณ์เอง โดยให้เตรียมคำถามสัมภาษณ์และก็ติดต่อขอสัมภาษณ์เอง โดยพี่เล็กก็จะบอกล่วงหน้าว่าให้สัมภาษณ์ใคร ส่วนคำถามก็จะคิดเองและก็ช่วยกันถาม” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวน้ามนต์ที่กล่าวไว้ว่า “ในหนึ่งสัปดาห์ก็จะมีพี่ๆ เขาจะไปสัมภาษณ์ในช่วงที่เราเรียนหนังสืออยู่ ก็จะไปเก็บข้อมูลกันมา และก็จะมาสรุปกันอีกที่วันศุกร์ เพราะว่าวันศุกร์จะว่าง และจะไม่มีเรียน เขาก็จะเก็บๆ มาให้ เราก็จะโทรถามเขาว่าพี่อาทิตย์นี่มีประเด็นนี้ เขาก็จะบอกว่ามีประเด็นนี้นะ โทรไปสัมภาษณ์คนนี้นะ เราก็โทรไปติดต่อเอง สัมภาษณ์เสร็จก็จะเก็บไว้เป็นหนึ่งชิ้น” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือ “ก็จะแบบบางอันก็ต้องโทรไปหาเขาเพื่อจะบอกว่าเล่าเรื่องนี้ได้ไหม วันนี้ทำกิจกรรมเรื่องอะไรอยู่ บางทีก็มีคนรายงานเข้ามาเองก็จะเก็บๆ” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) โดยในการติดต่อของสัมภาษณ์นั้นผู้ติดต่อจะต้องทำการติดต่อในวันออกอากาศอีกครั้งว่าผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถที่จะให้เวลาสำหรับการสัมภาษณ์ในวันนั้นได้หรือไม่ ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “ถ้าเกิดจะมีการติดต่ออะไรเราต้องเช็คก่อนว่าโอเคนะเขาให้เวลาเราได้” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งนอกจากนัดสัมภาษณ์แล้วเยาวชนยังต้องเตรียมคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ด้วย ดังคำกล่าวของนางสาวน้ามนต์ที่ว่า “จะให้ประเด็นเขาไป คือให้บอกเขาแค่ว่าสัมภาษณ์คนนี้นะ ทำเรื่องนี้นะ คำถามให้เขาคุยกันเอง เราก็จะแบ่งกันอย่างนี้ ...ที่เพื่อน้องเขาก็จะคุยประเด็นกัน คุยกันเสร็จเขาก็จะบอกว่าพี่ได้แบบนี้ เราก็จะเอาไปถาม ถึงเวลาที่จะ..พี่ถามไม่ออกแล้วหมดแล้วอะไรอย่างนี้ ก็จะหยิกกันตลอด ออกจากห้องส่งก็จะเขี้ยวๆ...ก็คือทุกอาทิตย์

เราจะมีการสอนให้ท่องตั้งคำถาม ไม่ดีก็ปรับใหม่ สอนวิธีการสัมภาษณ์ด้วย” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และหากเป็นการสัมภาษณ์แบบอัดเทปเราจะต้องมีการทำ vox pop โดยนายเต็มศักดิ์ได้เล่าถึงการทำ vox pop ให้ฟังว่า “vox pop ก็จะเป็นการเก็บสัมภาษณ์ โดยที่เอาเทปและเครื่องอัดเข้าไปเก็บ อย่างที่สัมภาษณ์นี้ก็เรียกว่า vox pop แล้วเราก็นำเนื้อหา และประเด็นที่ต้องการมาตัดต่อให้มันได้ใจความสำคัญที่สุด แล้วก็มานำเสนอในรายการวิทยุ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

2) **ขั้นการเตรียมเพลงประกอบรายการ** เป็นขั้นตอนที่ส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้น ก่อนจัดรายการในช่วงวันอาทิตย์โดยเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการหน้าไมค์จะมีการมาพูดคุยกันก่อนที่จะจัดรายการจริงในช่วงเช้าและจะทำการตกลงกันว่าในวันนี้จะใช้เพลงใดบ้าง ประกอบรายการ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราก็จะมี CD แล้วก็มาคุยกันก่อนเข้ารายการว่าจะเปิดเพลงอะไรดี” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวน้ามนต์ที่กล่าวว่า “พอวันอาทิตย์ก็จะมารวมกันตั้งแต่ประมาณ 10 โมงค่ะ ที่ห้องที่ใช่ เราจะเป็นคนทำสคริปทั้งหมดของรายการชั่วโมงที่หนึ่ง...พอทำเสร็จแล้วก็มาให้น้องเป็นคนเลือกเพลง จะไม่เลือกให้ เพราะจะให้น้องมีส่วนร่วมมากขึ้น” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และในการเปิดเพลงของรายการนี้จะเป็นเพลงเด็กและเยาวชนทั้งหมดดังที่เด็กชายอิทธิได้กล่าวเสริมอีกว่า “เพลงที่เปิดมีเยอะครับ โดยเป็นเพลงเด็กมีของวงนกแล วงเฉลียง วงสองวัย และของ The Four Wonder” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการ หลังไมค์ก็จะมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมเพลงประกอบรายการ โดยเยาวชนเหล่านี้จะต้องตรวจดูในเรื่องของจิงเกิ้ล เรื่องของแทร็คหลังจากที่หน้าไมค์ได้เลือกเพลงมาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังคำกล่าวของเต็มศักดิ์ที่ว่า “ส่วนหลังไมค์เราก็จะคุยกันถึงเรื่องการติดต่อสัมภาษณ์ ดูเรื่องเป็นเวลา เรื่องจิงเกิ้ล เรื่องของแทร็คอะไรต่างๆ ที่เราต้องทำด้วยกัน” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “กับสคริปตรงนั้นะเราสามารถเปิดแทร็คให้เขาถูก เพลงนี้เล่นไม่ได้เราต้องบอกเขาก่อนครับ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายนิติที่กล่าวว่า “ส่วนในด้านที่ว่าเปิดจิงเกิ้ลและก็สายสัมภาษณ์นี้ก็ตามที่เขาต้องการทั้งหมด โดยจิงเกิ้ลเราได้เตรียมมาอยู่แล้ว” (นายนิติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และนางสาวน้ามนต์ที่กล่าวว่า “เขาก็จะบอกว่า เพลงนี้แทร็คนี้ถูกนะ เขาก็จะมาเช็คอีกทีหนึ่ง” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

3) **ขั้นการพูดคุยก่อนจัดรายการ** เป็นขั้นตอนที่เยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุได้มีการพูดคุยกันก่อนจัดรายการซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดขึ้นในช่วงเช้าของวันอาทิตย์ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “โดยจะมาคุยกันในวันอาทิตย์ก่อนจัดรายการว่าวันนี้เราจะจัดอะไรบ้าง” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวอรพินที่

กล่าวว่า “ก็ก่อนเข้ารายการวันอาทิตย์เข้าก็ไปเรียนก่อนแล้วก็เข้ามาที่นี้มาคุยกันว่าวันนี้มีอะไรกันบ้าง ทำอะไรบ้าง” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “ก่อนถึงวันอาทิตย์เราก็จะต้องหาข่าวเก็บไว้ก่อน...แล้วเอามาพูดคุยกันในรายการแต่ถ้ามันรุนแรงมากเราก็จะยกเลิกให้กับรายการอื่น แต่ถ้ามันไม่รุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเราก็จะมาพูดในรายการของเราเอง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวน้ำมนต์ที่กล่าวว่า “พอวันอาทิตย์ก็จะมารวมกันตั้งแต่ประมาณ 10 โมง ที่ห้องพีซี...แล้วพอเสร็จก็จะประมาณสิบเอ็ดโมงครึ่งเราก็จะมาสถานีถึงประมาณเที่ยง เราก็จะกินข้าวกันไปคุยกันไปด้วย บางคนก็จะเอาสคริปมาให้ดูและก็แจ่งกับหลังไมค์คือแม่คและพี่รุชว่านี่นะสคริปรายการงใหม่” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่กล่าวว่า “ก่อนจัดรายการเราจะมาคุยกันกับทีมงานทุกคนทั้งหน้าไมค์ หลังไมค์ ส่วนของหน้าไมค์เราจะคุยในเรื่องของเนื้อหาและก็ประเด็นที่เราจะคุยกันในแต่ละวัน ในแต่ละชั่วโมงว่าเราจะคุยกันถึงเรื่องอะไรบ้าง ติดต่อใครบ้าง เชื่อมโยงเครือข่ายที่จังหวัดไหนหรือเปล่า โดยจะคุยกันเฉพาะกลุ่มของชั่วโมงที่สองคือรายการวิทยุเด็กและเยาวชน ก็คือจะมานั่งคุยกันว่าวันนี้เราจะทำอะไรกันจะคุยถึงเรื่องอะไรกัน ส่วนหลังไมค์เราก็จะคุยกันถึงเรื่องการติดต่อสัมภาษณ์ ดูเรื่องของเวลา เรื่องจิงเกิ้ล เรื่องของแทร็ค” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) แต่ก็ไม่แน่นอนเสมอไปในบางครั้งการพูดคุยอาจจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาอื่นๆ ก็เป็นได้ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “อย่างช่วงปิดเทอมก็จะออกจากบ้านปอยเกือบทุกวัน แต่ถ้าเป็นช่วงเปิดเทอมก็จะออกมาได้วันเสาร์ถ้ามีธุระแต่ถ้าไม่มีก็จะออกมาวันอาทิตย์ก็จะมาคุยกันตอนเช้าก่อน” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวน้ำมนต์ที่กล่าวว่า “ในหนึ่งสัปดาห์ก็จะมีพี่ๆ เขาจะไปสัมภาษณ์ในช่วงที่เราเรียนหนังสืออยู่ ก็จะไปเก็บข้อมูลกันมา และก็จะมาสรุปกันอีกที่วันศุกร์ เพราะว่าวันศุกร์จะว่างและไม่มีเรียน” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “จะปรึกษานางสาวน้ำมนต์ ถ้าไม่น้ำมนต์ก็จะเป็นพี่น้องเลยก็คือจะถามพี่น้องว่า ข่าวนี้นั้นจะรุนแรงไปไหม ถ้ารุนแรงหรือถ้าดีก็จะให้นางสาวน้ำมนต์ แต่ถ้ามันสามารถที่จะพูดคุยรายการเราได้ก็จะคุยและก็อาจจะเจออรพินท์ก่อนวันที่จัดก็จะถามว่าดีไหม ถ้าเราคุยกันอย่างนี้ก็มาพูดคุยกันก่อน” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

1.2 ชั้นระหว่างจัดรายการวิทยุ

ชั้นระหว่างจัดรายการวิทยุถือว่าเป็นชั้นที่สำคัญที่สุดที่เยาวชนทุกคนรอคอย เพราะเป็นการที่เยาวชนได้นำผลงานหรือข้อมูลที่ตนเองเตรียมไว้มาเผยแพร่หรือนำเสนอให้ผู้อื่นได้รับฟัง ซึ่งจากการสัมภาษณ์เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุในปัจจุบันจำนวน 8 ท่าน ได้ผลสรุปขั้นตอนต่างๆ ระหว่างจัดรายการวิทยุได้ทั้งหมด 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1) **ชั้นการทำหน้าที่หน้าไมค์** ในการทำหน้าที่หน้าไมค์นั้นมีหน้าที่ง่าย ๆ คือการดำเนินรายการไปตามสคริปต์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราต้องกล่าวสวัสดิ์ กล่าวเปิดรายการ แล้วก็ดำเนินตามสคริปต์ว่าช่วงไหนเราจะพูดคุยกับใคร จะสัมภาษณ์ใคร จะเปิดเพลงอะไร” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือที่นายเต็มศักดิ์กล่าวว่า “คือข้างในก็จะจัดรายการไปตามสคริปต์ที่เราวางกัน” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายชาติรีที่กล่าวว่า “ก็ไม่ต้องทำอะไรมากพูดๆ ไป พูดมีทั้งอ่านไปก่อนแล้วพูดสดๆ กับหยิบไปอ่านขึ้นอยู่กับสถานการณ์” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) โดยในการทำหน้าที่หน้าไมค์อาจเกิดปัญหาต่างๆ เช่น การโอ การหัวเราะ และอื่นๆ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ปัญหาของเราก็จะมีบางทีทะเลาะกันก่อนเข้ารายการ อย่างเช่น น้องอีฟจะมีปัญหาบ่อยมาก เพราะเราจะว่าน้องบ่อย แล้วน้องก็จะตาแดงร้องให้เข้าไปในรายการและก็อ่านข่าว...และก็ต้องฝึกวิธีการกันไม่ให้หัวเราะ และก็ตอนนั้นมีเรื่องของการรอดด้วยในห้องส่ง ตอนนั้นเครียดเหมือนกันกลัวโดนว่าด้วย ก็ต้องมีการฝึกทำอะไรไม่ให้ซ้ำ และซ้ำอย่างไรให้หยุดได้ พอหน้าไมค์ตัวใครตัวมันแล้ว” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือที่นายเต็มศักดิ์กล่าวว่า “เรากำลังมีเสลดติดคออยู่อยากจะกระแอมมาก เราก็พยายามประคองๆ ไป จนทั้งสปรตคือประมาณ 2 นาทีได้ แต่เขาลืมตัดไมค์” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือ “ที่ได้ดีอีกครั้งหนึ่งก็คือมีเบียร์มาจัดด้วย เราก็นั่งซำกันในรายการแล้วก็คือหลุดเนื่องจากเบียร์ เบียร์เขาซำก่อน แล้วเราก็ซำตามพอดตอนหลังก็บอกหยุดๆๆ แล้วก็กลับมาสู่สภาวะปกติแล้วก็ขอโทษ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

2) **ชั้นการทำหน้าที่หลังไมค์** ในการทำหน้าที่หลังไมค์นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1) **ผู้ควบคุมรายการ (Controller)** จะมีเยาวชนที่ทำหน้าที่ประจำในตำแหน่งนี้คือ นายเดชาและนายนิธิ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “มี controller ที่เป็นประจำอยู่แล้วคือพี่เดชา ถ้าไม่มาก็จะมีของสถานีมาช่วยเรา” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายนิธิที่กล่าวว่า “เราอยู่ที่มงานหลังไมค์ คือจะคอย control ทางด้านมิกเซอร์คือตัว high bit ของเขานะครับที่เป็นตัว control ทั้งหมด คอยอยู่กับเดชา แล้วก็ติดต่อทางด้านภายในห้องส่ง” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) โดยผู้ควบคุมรายการจะมีหน้าที่ต่างๆ เช่น การเปิดจิ้งเกิ้ล การตัดสปอร์ต คมเสียง และอื่นๆ ดังคำกล่าวของนายเต็มศักดิ์ที่ว่า “controller ก็จะเป็นพวกเราที่ทำกันเอง ก็เป็นการตัดเข้าโฆษณา ตัดสปอร์ต คมเรื่องของระดับเสียง” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “ระหว่างจัดรายการหลังไมค์จะลำบากหน่อยสมาธิออกแวกไม่ได้เลยคือต้องคุมสคริป ห้ามดูทีวีจะดูได้ในช่วงที่ว่างจริงๆ แต่ส่วน

ใหญ่เขาจะห้ามดูแต่ก็ขึ้นบ่อยๆ หลังไมค์จะต้องคอยดูสคริปว่าโอเคเวลาตอนนั้นจะต้องเปิดเพลงนี้ แต่ถ้าเกิดสมมติว่าข้างในเขายังพูดประเด็นนี้ไม่จบเนี่ย เราต้องคอยฟังเรื่อยๆ ว่าเขาจะให้เปิดตอนไหน เพราะฉะนั้นหลังไมค์จะต้องฟังหน้าไมค์เกือบตลอด” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และการทำงานหลังไมค์ก็อาจจะประสบปัญหาขณะทำงานได้เช่นกัน ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “ก็มีแบบเปิดเพลง สีมปิดไมค์ หรือไม่ก็แบบเขายกให้เปิดจึงเกิดเราไปเปิดเพลงอะไรแบบนี้ ก็คือหน้าไมค์จะแก้ให้แล้วพอจบก็ขอโทษเขา” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

2.2) ผู้ติดต่อประสานงาน เป็นเยาวชนที่ทำหน้าที่หน้าไมค์ โดยในชั่วโมงที่หนึ่งคือ “ร่วมด้วยช่วยเด็ก” เยาวชนที่ทำหน้าที่เป็นหน้าไมค์ในชั่วโมงที่สองก็จะเป็นหลังไมค์ให้กับชั่วโมงแรก และในชั่วโมงที่สองคือ “รายการวิทยุเด็กและเยาวชน” เยาวชนที่เป็นหน้าไมค์ในชั่วโมงแรกก็ต้องเป็นหลังไมค์ให้กับชั่วโมงที่สองด้วย ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “แต่ก่อนที่จะถึงช่วงของเราก็จะประสานงานให้กับชั่วโมงแรก...แล้วก็จัดรายการในชั่วโมงที่สอง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) โดยหลังไมค์จะทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน เช่น การติดต่อของสัมภาษณ์ รับโทรศัพท์ และการติดต่อกับนักจัดรายการในห้องส่งหรือที่เยาวชนเรียกว่าพิมพ์คอมพิวเตอร์นั่นเอง หรือดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “ก็มีติดต่อหลังไมค์ทางโทรศัพท์ เราก็จะมาทำให้ ซึ่งจะติดกับคนพิมพ์คอมพิวเตอร์โดยหน้าที่ต่างๆ ก็จะสลับกันทำ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “เราก็จะช่วยโทรศัพท์ให้เขาเป็นทีมงานหลังไมค์ให้เขา” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

ในการทำหน้าที่หน้าไมค์และหลังไมค์นั้นจะต้องสอดคล้องกันตั้งแต่ขั้นก่อนจัดรายการวิทยุ เพราะถ้าหากในขั้นเตรียมตัวนั้นไม่มีความสมบูรณ์หรือความพร้อมแล้วในขั้นระหว่างจัดรายการวิทยุก็จะเกิดปัญหาขึ้นได้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินรายการนั้นสะดุดหรือเกิดปัญหาขณะจัดรายการได้ ดังคำกล่าวของนายเต็มศักดิ์ที่ว่า “ทั้งหน้าไมค์และหลังไมค์ต้องทำตามให้ตรงสคริปก็คือจะมีสคริปสองชุดแล้วแบ่งกันไปคนละชุด และถ้าเกิดไม่ตรงตามสคริปขึ้นมาเราก็ต้องมาแก้ปัญหาเบื้องต้นกัน โดยแก้ไขกันตรงนั้นเลย อย่างอาทิตย์ล่าสุดมีการติดต่อแล้วมีการสื่อสารกันผิดระหว่างหน้าไมค์กับหลังไมค์ แล้วปรากฏว่าต้องแก้สถานการณ์กันตรงนั้น ก็คือคอมฯเข้าไปว่า เออมันไม่ใช่เนะ มันเป็นอย่างที่สดและสนุก เพราะว่ามันได้คิดตลอดเวลา” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

1.3 ชั้นหลังจัดรายการวิทยุ

ชั้นหลังจากจัดรายการวิทยุเป็นอีกชั้นที่สำคัญไม่น้อยกว่าขั้นตอนอื่นๆ เพราะหลังจากจัดรายการวิทยุในทุกๆ สัปดาห์เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการทั้งหมดจะต้องมานั่งพูด

คุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสรุปผลการทำงานในแต่ละสัปดาห์ว่าเป็นอย่างไร ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “พอเสร็จจากจัดรายการเราก็จะลงไปข้างล่างเพื่อสรุปงานกันว่าวันนี้มีข้อเสียอะไร ใครพูดอะไรผิดบ้าง เราก็จะสรุปกันในแต่ละสัปดาห์ไปเลย” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวน้ามนต์ที่กล่าวว่า “จะมีการสรุปงาน ถ้าอย่างเราอยู่น้องๆ ก็จะถามก่อนว่าวันนี้เครียดไหม ถ้าบอกว่าไม่เครียดก็จะคุยกันเล่น ประเด็นเป็นอย่างไรบ้าง บางทีก็จะสรุปงานที่เราไปด้วยกันในวันเสาร์ อาทิตย์ สรุปรวดเดียวเลย และถ้าวันหนึ่งเขาถามว่าเครียดไหม เราบอกว่าเครียด เขาจะเตรียมใจกันว่าโดนว่าแน่ๆ เขาก็จะเตรียมพร้อมว่าจะโดนว่า และก็จะทำใจได้ง่ายขึ้น เพราะรู้ว่าเราคุยไป เขาก็จะค่อนข้างกลัวเหมือนกัน” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่กล่าวว่า “หลังจากจัดรายการเสร็จเราก็จะมาคุยกันทุกครั้งว่าประเด็นในช่วงที่หนึ่งใช้ได้ไหม ช่วงที่สองใช้ได้ไหม แล้วช่วงที่หนึ่งพลาดอะไร ช่วงที่สองพลาดอะไร” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งนอกจากสรุปผลการทำงานในแต่ละสัปดาห์แล้ว ในบางสัปดาห์อาจจะมีการพูดคุยกันถึงข้อดีและข้อด้อยของเยาวชนแต่ละคนหรือที่เรียกว่าการประเมินตนเอง ดังคำกล่าวของนางสาวน้ามนต์ที่ว่า “บางครั้งเราก็จะเล่นเหมือนแบบให้ว่าว่าคนนี้เป็นอย่างไร หรือประเมินตนเอง ซึ่งผู้ใหญ่เข้าไม่นิยมเพราะมันแรง แต่เราว่ามันดี” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่กล่าวว่า “ส่วนใหญ่ทุกคนช่วยกันเสนอความคิด ใครไม่กล้าเสนอตาย ก็คือถ้าเกิดเขาไม่กล้าเสนอเราก็จะไม่ไม่พูดเหมือนกับว่าเรามาหาข้อผิดพลาดเพื่อที่จะปรับปรุงกันมากกว่า ก็จะมีการแบบว่า เช่น วันนี้พูดผิดอย่างไรรายการจะมีคำว่า “โอเค” ไม่ได้ หรือว่าติดคำว่า “อะไรประมาณนี้” ก็คือว่าเราจะมาคุยกันว่าถึงเวลาแล้วที่น้ำจะเปลี่ยนนะ น่าจะปรับนะ หรือบางคนอาจจะมีปัญหาเรื่องของการพูดการอ่าน เราก็จะมาคุยกันถึงเวลาแล้วที่คุณต้องปรับปรุงนะ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายนิติที่กล่าวว่า “คุยกันครบว่าวันนี้เกิดข้อบกพร่องอะไรกันบ้าง แล้วก็ประเมินตนเองกันครบว่าทำไมถึงผิด สามารถแก้ไขได้ไหม ส่วนใหญ่มีทั้งเพื่อนบอกว่าเราผิดตรงไหนแล้วก็ตัวเรายอมรับด้วยว่าเราผิดตรงไหน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะตรงกัน” (นายนิติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายชาติที่กล่าวว่า “มาคุยกันแล้วเพื่อนบอกว่าเราผิดเรื่องการอ่านการออกเสียงแล้วก็การปฏิบัติงานเล็กน้อยครบ ส่วนใหญ่จะเป็นพื่อน้ำมนต์ที่จะเปิดประเด็นครบ...ในการประเมินจะใช้วิธีไล่ทีละคนอาจจะเวียนซ้ายหรือขวา คนที่มาใหม่ๆ อาจจะไม่กล้าพูด” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “หลังจากจัดรายการเสร็จก็จะมาสรุปกันว่า โอเควันนี้มีพลาดตรงไหนนะ แล้วก็อะไรพลาดอะไรกันบ้าง แล้วควรทำอย่างไรในสัปดาห์หน้าให้มันดีขึ้น คือทุกคนจะมานั่งคุยกัน” (กษิต์เดช เพิ่มพูนพัฒนสุข, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในวิธีนี้ก่อนที่จะมีการประเมินจะต้องมีการประเมินความพร้อมของผู้เล่นก่อนว่าพร้อมที่จะรับฟังหรือไม่ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ามนต์ที่ว่า “ก่อนประเมินเราต้องดูก่อนว่าคนนั้นรับได้มากขนาดไหน ถ้ารับไม่ได้มากเรา

จะไม่คุย โดยเราไม่ได้ข้ามเขาไป แต่ถ้ามีเขาอยู่วันนั้นเราจะไม่เล่น แต่บางครั้งถ้าวันนั้นมีเขาอยู่เราก็จะตีเขากันไว้ก่อนว่ากับเขาเราจะไม่เล่นแรงนะ แต่กับเราก็ให้เห็นว่าเป็นแบบนี้ ถ้าน้องแบบชาตรีเนี่ยเราต้องทำให้เห็นเลยว่ามันเป็นแบบนี้ละ ก่อนเขาจะเข้ามาจะได้รับได้ เขาก็รับได้นะเขาก็ดีขึ้น” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) แต่ในปัจจุบันการประเิมกลายเป็นเรื่องปกติของเยาวชนในกลุ่มนี้แล้ว ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “มันก็เลยแบบแต่ก่อนนี้มาจะเครียดเพราะว่าเราเพิ่งเจอกันใหม่ๆ หลังๆ มาการประเิมเป็นเรื่องธรรมดาของพวกเราไปแล้ว ก็แก้ไขกัน” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และในการประเิมตนเองนั้นเยาวชนเหล่านี้เขาไม่ได้มาหาจุดเด่นจุดด้อยและว่ากันและกันเท่านั้นแต่พวกเขาเหล่านี้ยังร่วมกันเสนอวิธีการแก้ไขเพื่อช่วยกันในการพัฒนาเพื่อนๆ ให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “เราไม่ให้ใครว่าโดยเปล่าประโยชน์ ว่าแล้วต้องแนะนำด้วย” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนายเติมศักดิ์ที่ว่า “อย่างน้องบางคนที่เขาจะอ่านหนังสืออาจจะยังไม่แตกเท่าไร๋ นางสาวน้ำมนต์เขาจะมีแบบฝึกอ่านใบผู้ประกาศให้ฝึกแล้วมาอ่านให้ฟัง เราก็จะช่วยกันคิดวิธีว่าเราจะทำอย่างไรให้เพื่อนเราพัฒนาขึ้น ไม่ใช่ให้ตัวเราพัฒนาไปอย่างเดียว ต้องไปพร้อมๆ กัน” (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายนิติที่กล่าวว่า “มีการช่วยกันแก้ไขด้วยโดยช่วยกันหาทางออก” (นายนิติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายชาตรีที่กล่าวว่า “แล้วทุกคนก็จะช่วยกันหาทางแก้ไขครับ” (นายชาตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งภายหลังจากการประเิมแล้วนั้นผู้ถูกประเิมอาจจะได้นำข้อแนะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาจุดเด่นและลบจุดด้อยของตนเอง ดังคำกล่าวของนายนิติที่ว่า “เห็นด้วยครับ แล้วเอาข้อประเิมทั้งหมดไปปรับปรุงตัวเอง ที่เคยปรับปรุงมาแล้วคือที่เคยหลุดคือตามใจเกินไปเพราะบางครั้งติดสายโทรศัพท์อยู่หรือไมก็นั่งพิมพ์อยู่ไม่ดู ก็เลยบอกเดชา สั่งเดชากลับไปเร็วเกิน บางครั้งที่ไม่ทันแล้วก็ต้องปล่อย แล้วก็เริ่มต้นใหม่ตรงนั้นในทันที” (นายนิติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และคำกล่าวของนายชาตรีที่ว่า “เราก็ต้องแก้ไขปฏิบัติตัว...มีคู่ พูดภาษาไทยไม่ชัด และก็มาสาย วิธีแก้ก็มีทั้งเขาบอกวิธีมาให้เราแก้ กับเราคิดเองคนละ 50:50 ครับ แต่ว่ามันต้องเริ่มจากตัวเรามากกว่า ซึ่งแก้ไขโดยการมาให้ทันก็ต้องเคลียร์เวลาก่อน ถ้ามาไม่ทันจริงๆ เช่นมีฉุกเฉินก็ต้องโทรบอกหลังไมค์ ให้คนอื่นที่อยู่ในสถานีในวันนั้นแทนก่อน” (นายชาตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) แต่ในบางครั้งบางปัญหาอาจจะไม่เหมาะสมที่จะมาพูดคุยให้คนอื่นรับรู้ก็อาจจะมีการพูดคุยกันตัวต่อตัวก็เป็นได้ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “แต่ถ้าบางคนเรื่องเฉพาะตัวจริงๆ ก็จะไม่คุยเดี่ยวตัวต่อตัวไปเลย เพราะเข้าใจว่ามันก็ยังมีอายอยู่” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรืออาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการประเิม เช่น ผู้ถูกประเิมไม่ยอมรับ และอื่นๆ ดังคำกล่าวของนายเติมศักดิ์ที่ว่า “ผมว่าเกิดนะ ถ้ามีคนมาไล่จี้เราเราก็เกิดสภาวะกดดัน ส่วนพฤติกรรมมันแน่นอยู่แล้วว่าถูกตำหนิมันต้องไปทางลบ แต่ว่าเขาจะลบในระดับไหน คือว่าก่อนที่เราจะมาทำงาน

ด้วยกันเราก็ตัดใจพื้นฐานกันอยู่แล้วว่าเรามาทำตรงนี้เพราะอะไร ...ฉะนั้นต้องยอมรับข้อนี้ให้ได้ แล้วก็ต้องพูดกันเสมอว่าถ้าเกิดมีการพูดหรือตำหนิอะไรกันแบบนี้มันเป็นเรื่องที่จำเป็น ไม่ใช่เราใช้อารมณ์มาพูดคุยกันครับ...ก็มีบางคนที่เราเคยพูดคุยกับเขาแล้วเขารับไม่ได้ มันเครียดนะครับ เขาก็ออกไป ก็จบ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือนายชาติที่กล่าวว่า “คนที่มาใหม่ๆ อาจจะไม่กล้าพูด ก็จะบอกเขาว่าไม่ต้องกลัวพูดไปเลย ไม่ต้องกลัวถูกอัดเพราะถ้าเขาอัดเธอทุกคนก็จะอัดเขาเหมือนกัน ส่วนคนที่เข้ามาเพียง 2-3 อาทิตย์แล้วใช้เพียงสายตาหรือภายนอกประเมินก็มีแต่น้อยครับ” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

ขั้นตอนต่างๆ ทั้ง 3 ขั้นตอนของการจัดรายการวิทยุนี้ทำให้เยาวชนได้ฝึกปฏิบัติ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย อาทิ การฝึกที่จะหาข่าวจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย การฝึกสัมภาษณ์หรือพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จัก การฝึกปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในการทำงาน การฝึกประเมินตนเองและผู้อื่น และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองภายหลังจากเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ โดยกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้นน่าจะส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ “ดี เก่ง มีสุข”

2. ผลที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในการเข้ามาจัดรายการวิทยุภายใต้กรอบดี เก่ง มีสุขของกรมวิชาการ

ผลที่เกิดขึ้นกับเยาวชนหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในการเข้ามาจัดรายการวิทยุ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ โดยใช้กรอบ “ดี เก่ง มีสุข” ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสำรวจจากผู้ที่เคยผ่านการอบรมโครงการดีใจเยาวชนทั้งหมด 176 คน โดยมีผู้ตอบกลับทั้งหมด 126 คน ซึ่งผู้ที่ตอบกลับทั้งหมดได้ใช้วิธีการประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้วิจัยได้ทำการหาค่าเฉลี่ยในแต่ละพฤติกรรม ได้ดังนี้

ตารางที่ 54 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในกลุ่ม "การเป็นคนดี"

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	มากกว่า 2.50
1. ท่านสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ	2.53	✓
2. ท่านรู้จักแบ่งเวลาระหว่างการเรียนกับการทำกิจกรรมต่างๆ	2.47	
3. ท่านสามารถรับมือชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนด	2.56	✓
4. ท่านสามารถใช้เหตุผลในการถกเถียงกับเพื่อน	2.53	✓
5. ท่านไม่ชอบเพื่อนที่ลอกข้อสอบ	2.07	
6. ท่านขยันทำงานได้ติดต่อกันนานๆ	2.18	
7. ท่านเป็นคนตรงต่อเวลานัดหมาย	2.36	
8. ท่านกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง	2.70	✓
9. ท่านพยายามฟันฝ่าอุปสรรคในการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ	2.64	✓
10. ท่านมีความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน	2.42	
11. ท่านรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น	2.79	✓
12. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน	2.66	✓
13. ท่านไม่ก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของเพื่อน	2.40	
14. ท่านรู้จักทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	1.67	
15. ท่านยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง	2.65	✓
16. ท่านเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	2.56	✓
17. ท่านชอบช่วยเหลือเพื่อน	2.54	✓
18. ท่านรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	2.51	✓
19. ท่านเชื่อมั่นในตนเอง	2.55	✓
20. ท่านมีวินัยในการดูหนังสือและทำการบ้าน	2.06	
21. ท่านรู้คุณค่าและศักยภาพของตัวเอง	2.49	
22. ท่านไม่ยอมให้ใครมาละเมิดสิทธิของท่าน	2.44	
23. ท่านเคารพในการตัดสินใจของคนส่วนใหญ่	2.58	✓
24. ท่านเป็นคนมองโลกในแง่ดี	2.48	
25. ท่านไม่เอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่	2.42	

ตารางที่ 55 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในกลุ่ม “การเป็นคนเก่ง”

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	มากกว่า 2.50
1. ท่านรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	2.52	✓
2. ท่านรู้จักจัดระเบียบข้อมูลเป็นหมวดหมู่	2.27	
3. ท่านสามารถย่อความได้ดี	2.21	
4. ท่านศึกษาข้อมูลเพื่อไปใช้ในการแก้ปัญหา	2.35	
5. ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญในการทำสิ่งต่างๆ ก่อนและหลัง	2.34	
6. ท่านสามารถกำหนดยุทธวิธีในการแก้ปัญหาเรื่องต่างๆ ได้	2.24	
7. ท่านรู้จักใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ	2.48	
8. ท่านสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน	2.54	✓
9. ท่านสามารถวิเคราะห์เรื่องต่างๆ	2.35	
10. ท่านสามารถวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอนได้	2.40	
11. ท่านสามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ	2.38	
12. ท่านทำงานเป็นระบบตามแผนที่กำหนดไว้	2.29	
13. ท่านสามารถแบ่งเวลาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด	2.33	
14. ท่านติดตามงานต่างๆ อย่างเป็นระบบ	2.19	
15. ท่านสามารถประเมินและปรับปรุงการเรียนหรืองานของตนเองได้	2.40	
16. ท่านสรุปผลงานของตนเองได้ว่าดีหรือไม่ดี	2.48	
17. ท่านเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับปัญหาและสถานการณ์	2.43	
18. ท่านรู้จักตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้เหมาะสมกับปัญหาและสถานการณ์	2.45	
19. ท่านสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์	2.55	✓
20. ท่านมองเห็นจุดเด่นหรือจุดด้อยของตนเอง	2.56	✓
21. ท่านเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองในแต่ละสถานการณ์	2.55	✓
22. ท่านรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำงานได้ขนาดไหน	2.56	✓
23. ท่านเข้าใจความรู้สึกของเพื่อน	2.48	
24. ท่านสามารถรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	2.63	✓

ตารางที่ 56 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในกลุ่ม “การเป็นคนมีความสุข”

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	มากกว่า 2.50
1. ท่านเห็นประโยชน์ของการออกกำลังกาย	2.59	✓
2. ท่านรู้จักออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	2.20	
3. ท่านเห็นประโยชน์ของการพักผ่อนให้เพียงพอ	2.62	✓
4. ท่านเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และสะอาด	2.59	✓
5. ท่านสามารถรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงอย่างถูกวิธี	2.46	
6. ท่านรู้จักวิธีการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย	2.65	✓
7. ท่านรู้จักปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ	2.49	
8. ท่านสามารถป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุต่างๆ	2.45	
9. ท่านรู้จักการละเว้นจากสิ่งเสพติด	2.79	✓
10. ท่านสามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาด	2.42	
11. ท่านสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่มากระทบได้อย่างมั่นคง	2.43	
12. ท่านรู้จักและเข้าใจตนเอง	2.64	✓
13. ท่านรู้สึกไว้วางใจผู้อื่นได้อย่างจริงใจ	2.33	
14. ท่านชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	2.68	✓

พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมานี้มีทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัด เช่น การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การละเว้นจากสิ่งเสพติด เป็นต้น และพฤติกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัด เช่น รู้จักทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัดคือมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 2.5 โดยในกลุ่ม “การเป็นคนดี” มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัดทั้งหมด 13 รายการ คือ การสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ การรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนด การใช้เหตุผลในการถกเถียงกับเพื่อน การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง การพยายามฟันฝ่าอุปสรรคในการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากเรา การยอมรับผลจากการกระทำของตัวเอง การเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การชอบช่วยเหลือ

เพื่อน การรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับคนอื่น การเชื่อมั่นในตนเอง และการเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น
 เสียส่วนมาก ดังปรากฏในตารางที่ 1 ในกลุ่ม “การเป็นคนเก่ง” มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป
 อย่างเด่นชัดทั้งหมด 7 รายการ คือ การรู้จักค้นหาข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การ
 นำความรู้ต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การมองเห็นจุดเด่น
 และจุดด้อยของตนเอง การเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ การรู้ว่า
 ตนเองมีความสามารถที่จะทำงานได้ขนาดไหน และการรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดัง
 ปรากฏในตารางที่ 2 ในกลุ่ม “การเป็นคนมีความสุข” มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัดทั้ง
 หมด 7 รายการ คือ การเห็นประโยชน์ของการออกกำลังกาย การเห็นประโยชน์ของการพักผ่อนให้
 เพียงพอ การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และสะอาด การรู้จักวิธีการรักษาความสะอาด
 ร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่มห่ม และที่อยู่อาศัย การรู้จักละเว้นจากสิ่งเสพติด การรู้จักและเข้าใจตน
 เอง และการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังปรากฏในตารางที่ 3 โดยผู้วิจัยได้นำพฤติกรรม
 ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัดในแต่ละกลุ่มไปทำการศึกษาหาข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการ
 เรียนรู้ที่ได้มาซึ่งพฤติกรรมนั้นๆ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการ
 วิทยุในปัจจุบันจำนวน 8 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะต้องมีประสบการณ์การจัดรายการวิทยุมากกว่า 5
 ครั้ง และเยาวชนเหล่านั้นสามารถเลือกพฤติกรรมใดก็ได้ในแต่ละกลุ่มที่คิดว่าตัวเองเปลี่ยนแปลง
 ไปมากที่สุดภายหลังจากมาจัดรายการวิทยุ เพราะเนื่องจากเยาวชนแต่ละคนก็จะมีพฤติกรรมที่
 เปลี่ยนแปลงไปโดดเด่นไม่เหมือนกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักจัดรายการวิทยุทั้งหมด จึงสามารถ
 สรุปพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัดในกลุ่มของ “ดี เก่ง มีสุข” ได้ดังนี้

ตารางที่ 57 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัด ในกลุ่ม “การเป็นคนดี”

ประเด็น	รายชื่อ
ข้อ 4 กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง	1. เด็กชายอิทธิ 2. นางสาวชุตติกา 3. นางสาวอรพินท์
ข้อ 7 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่ อาจจะแตกต่างจากท่าน	1. นางสาวน้ำมนต์ 2. นายเติมศักดิ์
ข้อ 10 ชอบช่วยเหลือเพื่อน	1. นายนิธิ
ข้อ 12 เชื่อมั่นในตนเอง	1. นายเดชา 2. นายชาติรี

ตารางที่ 58 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัด ในกลุ่ม "การเป็นคนเก่ง"

ประเด็น	รายชื่อ
ข้อ 1 รู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	1. นางสาวชุตিকা 2. นางสาวอรพินท์
ข้อ 3 สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์	1. นายเดชา
ข้อ 4 มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง	1. เด็กชายอิทธิ 2. นายเต็มศักดิ์ 3. นายนิธิ
ข้อ 7 สามารถรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	1. นายชาติรี 2. นางสาวน้ำมนต์

ตารางที่ 59 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเด่นชัด ในกลุ่ม "การเป็นคนมีความสุข"

ประเด็น	รายชื่อ
ข้อ 6 รู้จักและเข้าใจตนเอง	1. เด็กชายอิทธิ 2. นายเต็มศักดิ์
ข้อ 7 ชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	1. นางสาวชุตিকা 2. นางสาวอรพินท์ 3. นายเดชา 4. นายนิธิ 5. นายชาติรี 6. นางสาวน้ำมนต์

3. กระบวนการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุของเยาวชนในแต่ละกลุ่มของ "ดี เก่ง มีสุข" นี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการจัดรายการวิทยุ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดรายการวิทยุนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังตัวบ่งชี้ของกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ คือ (ทิตินา แชมมณี, 2545 :121)

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางกาย คือผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ร่างกายหรือประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้ ซึ่งการจัดรายการวิทยุนี้ทำให้เยาวชนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายในการทำกิจกรรม

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุ เช่น การติดต่อทางโทรศัพท์ การพิมพ์คอมพิวเตอร์เพื่อประสานงานภายในห้องส่ง ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “การติดต่อหลังไมค์ทางโทรศัพท์เราก็จะมาทำให้ ซึ่งจะติดกับคนพิมพ์คอมพิวเตอร์ก็จะสลับหน้าที่กัน” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือการควบคุมเสียงต่างๆ คำกล่าวของนายนิธิที่ว่า “ของผมอยู่ที่งานหลังไมค์คือจะคอย control ทางด้านมิกเซอร์คือตัว high bit ของเขานะครับที่เป็นตัว control ทั้งหมด” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญา คือผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง คือ ได้คิด ได้ทำโดยใช้ความคิดเป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งการจัดรายการวิทยุนั้นก็ทำให้เขาชวนได้ฝึกคิดวิเคราะห์เรื่องต่างๆ ตลอดเวลา เช่น การคิดถึงวิธีการนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องที่ตนเองนำเสนอ ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “คุณพูดแล้วคุณจะต้องเข้าใจกับเรื่องที่คุณพูดแล้วสื่อให้คนฟังได้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่คุณพูด” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือการคิดเรื่องต่างๆ ทุกๆ เรื่องทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการหรืออาจจะเรียกว่าการไม่มองข้ามเรื่องต่างๆ ของชีวิต คำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราก็จะคิดตลอดเวลาอยู่แล้ว เพราะที่นี้จะฝึกให้เราคิดตลอดเวลา ไม่ให้เรื่องต่างๆ ผ่านไปโดยไม่คิด” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางอารมณ์ คือผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก คือกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนทำให้อารมณ์ของผู้เรียนตื่นตัว หรือกล่าวง่าย ๆ คือเกิดอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองมากขึ้น ซึ่งการจัดรายการวิทยุนั้นก็ทำให้เขาชวนได้มีความรู้สึกร่วมกับเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการ เช่น การรู้สึกร่วมกับข่าวที่น่าเสนอ ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “คือเราได้สัมผัสกับข่าวแต่ละข่าวที่เราอยากรู้แล้วมันน่าตื่นเต้น คือน่าสนใจกว่า” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือความรู้สึกร่วมกับเรื่องราวที่ผ่านเข้ามารอบตัว ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ตอนไปกับคุณแม่ แม่บอกว่าเขาคือขอทานนะ เราก็ทำไปแล้วมันเกี่ยวอะไรกับเรา แม่พูดอย่างไรก็ไม่เข้าใจต้องให้เห็นด้วยตนเอง จนถึงวันนี้แล้วเราเห็นเขาเราก็อยากให้ ถึงแม้ว่าจะมีแค่บาทเดียวก็พอแล้วสำหรับเรา ที่อยากให้เพราะคือเรามีมือ มีขาทุกอย่าง แต่ขณะที่เขาไม่มีอะไรเลย บ้านเขาก็ไม่มี ครอบครัวเขาก็ไม่มี” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคม คือ ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดการตื่นตัวทางสังคม อันจะเป็นปัจจัยช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งการจัดรายการวิทยุนั้นก็ทำให้เขาชวนได้มีการปฏิสัมพันธ์

กับผู้อื่นมากขึ้น ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “จะมีการคุยกันว่าแต่ละคนมีนิสัยเป็นอย่างไร เพื่อให้แต่ละคนไปปรับปรุงในสิ่งที่ไม่ดี” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนายเต็มศักดิ์ที่ว่า “ก่อนจัดรายการเราจะมาคุยกันกับทีมงานทุกคนทั้งหน้าไมค์และหลังไมค์” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ความสัมพันธ์ของเพื่อนมันไม่มีวันตาย” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

5. บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ของผู้เรียนมีมากกว่าผู้สอน ซึ่งการจัดรายการวิทยุที่เยาวชนได้มีบทบาทมากกว่าผู้สอนแน่นอน เพราะผู้สอนของการจัดรายการวิทยุนั้นจะทำการสอนวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุตอนอบรมเท่านั้น หลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ดูแลและให้คำปรึกษาเท่านั้น ซึ่งหากผู้เรียนประสบปัญหา ก็จะเข้ามาตักเตือนหรือชี้แนะแนวทางให้แก่เยาวชนที่เป็นผู้เรียน ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “พี่ไซ้จะไม่ได้เข้ามายุ่งเพราะพี่เขาจะฝึกตอนที่ไปอบรมแล้ว และก็จะปล่อยให้จัดรายการเอง” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

จากข้อ 1-5 จะเห็นได้ว่าการจัดรายการวิทยุของเยาวชนสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การที่ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว (active participation) ทั้งทางด้านกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้โดยมีบทบาทดังกล่าวมากกว่าผู้สอน ดังนั้นจากจึงสรุปได้ว่าการจัดรายการวิทยุนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดรายการวิทยุอยู่ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทิสนา แคมมณี (2545) ดังนี้

1. การเรียนรู้เรื่องใดๆ ก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องนั้น ๆ การเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง จึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่เยาวชนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำ vox pop หรือการสัมภาษณ์และตัดต่อ ดังคำกล่าวของนายเต็มศักดิ์ที่ว่า “เราก็จะไปหาชาวบ้าน แล้วก็ทำการตัดต่อเขาเรียกว่า vox pop” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือการฝึกที่จะเขียนสคริป “ในการเขียนสคริปก็ต้องมาคุยกันตั้งแต่เปิดไมค์ว่าเราจะพูดถึงเรื่องอะไรบ้าง” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือฝึกวิธีการอ่านให้ชัดเจน ดังคำกล่าวของนาง

สาวชุตติกาที่ว่า “การอ่านจะต้องสื่อสารให้คนฟังเขารู้เรื่อง เพราะบางที่เราอ่านเรารู้ว่าเป็นอย่างไรแต่คนฟังจะคิดว่าพูดอะไรกันไม่เห็นจะรู้เรื่อง จะต้องฝึกเล่าให้รู้เรื่องโดยไม่ใช้การอ่าน ร,ล บางครั้งก็หัดยากแต่ถ้าสื่อความหมายกับเพื่อนๆทางบ้านเข้าใจว่า ร,ล ก็อาจจะเป็นอีกวิธีการ” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) นอกจากการฝึกทักษะเหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุแล้วทักษะที่ได้เหล่านี้ยังสามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ดังคำกล่าวของนางสาวอรพินท์ที่ว่า “การพูดเป็นการฝึกให้ตนเองพูดชัดขึ้น และหันมาใช้คำภาษาไทยมากขึ้นโดยเมื่อก่อนเขียนหนังสือ คำว่า “ใจ” ก็จะเขียนว่า “จ้ย” เหมือนกับทำให้เราหันมาเป็นไทยมากขึ้นและก็เป็นเด็กของประเทศไทยซึ่งภูมิใจในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนี้” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายนิธิที่กล่าวว่า “ของผมนั้นคือทางด้านการเรียนคือ รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และก็ความซื่อสัตย์...การมาจัดรายการนี้ให้ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ ตัวอย่างเช่น ทางด้านทีมหลังไมค์ชัดที่สุดเลยครับ ว่าเราพร้อมหรือไม่ที่จะโดนจับขึ้นเป็นคน control เองเลย แล้วคือคน control จะต้องรับผิดชอบทั้งหมด เพราะถ้าพลาดมันจะไปทั้งรายการ ก็จะต้องรับผิดชอบตรงนี้สูง” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

2. สภาพการณ์จริง ปัญหาจริง เป็นโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้นการให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริง ซึ่งการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่เยาวชนจะได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการในการจัดรายการจริงๆ และปัญหาขณะจัดรายการจริงๆ ดังคำกล่าวของนายเติมศักดิ์ได้เล่าถึงการจัดรายการว่า “การจัดรายการก็จะมี 2 ส่วนคืออยู่ในห้องส่งกับข้างนอก คือจะเป็น controller จะเป็นพวกที่เราทำกันเอง ซึ่งจะทำหน้าที่ตัดเข้าโฆษณา ตัดสปอर्ट คมเรื่องของระดับเสียง และข้างในก็จะจัดรายการไปตามสคริปที่เราวางกัน คือว่าทั้งทางหน้าไมค์และหลังไมค์ต้องทำตามให้ตรงสคริป โดยจะมีสคริปสองชุดแล้วแบ่งกันไปคนละชุด และถ้าเกิดไม่ตรงตามสคริปขึ้นมาเราต้องมาแก้ปัญหาเบื้องต้นกัน ก็คือแก้ไขกันตรงนั้นเลย บางทีอย่างอาทิตย์ล่าสุดมีการติดต่อแล้วมีการสื่อสารกันผิดระหว่างหน้าไมค์กับหลังไมค์ ปรากฏว่าต้องแก้สถานการณ์กันตรงนั้น ก็จะมีคอมพิวเตอร์เข้าไปว่ามันไม่ใช่ มันเป็นอะไรที่สับสนและสนุก เพราะว่าจะได้คิดตลอดเวลา” (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

3. การเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเพราะสามารถนำไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ อยากรู้ ซึ่งการจัดรายการวิทยุเป็นการเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริงและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนแน่นอน ดังตัวอย่างเช่น การที่เยาวชนได้เรียนรู้ถึงความเป็นจริงในสังคมที่ยังมีชีวิตของคนอีกกลุ่มหนึ่งที่อาจจะแตกต่างจากพวกเขาเหล่านี้ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “เชื่อว่าไม่มีใครสัมภาษณ์เด็กได้สะพานลอย ไม่มีใครอยากให้เด็กได้สะพานลอยมีบ้านอยู่ ไม่มีใครเคยไปใช้ชีวิตอยู่กับมือจริงๆ เราได้รู้ว่าเขาทำงานกันอย่างไร” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

2546) ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนเป็นอย่างมากเพราะเป็นการที่ทำให้เยาวชน รู้จักที่จะให้และแบ่งปันผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าโดยไม่คิดว่าไม่ใช่เรื่องของเรา ดังคำกล่าวของนางสาว น้ามนต์ที่ว่า “จนแบบถึงวันนี้แล้วเราเห็นเขาเราก็อยากให้เขา ถึงแม้ว่าจะเป็นแค่บาทเดียวก็พอ แล้วสำหรับเรา ที่อยากให้เพราะเรามีมือ มีขาทุกอย่าง แต่ขณะที่เขาไม่มีอะไรเลย บ้านเขาก็ไม่มี ครอบครัวเขาก็ไม่มี เขาอาจจะหลอกเราก็ได้ แต่มันก็ไม่ถึงทำลายไม่ได้ฆ่าใคร ถึงแม้เขาจะมาจาก เก่งอะไรก็ถือว่าเขาคือคน ให้แล้วก็แล้วกัน เขาจะทำอะไรก็เรื่องของเข แต่สิ่งหนึ่งที่รู้สึกแยคือ เขาไม่ได้เงินตรงนี้แล้วเขากลายเป็นคนฆ่าคนตาย หรือไปขโมยคนอื่นคงแยกว่านี้” (นางสาว น้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือจากอีกเหตุการณ์ที่นางสาวน้ามนต์เล่าให้ฟังว่า “ไม่เคยรู้ว่าการที่เรามีข้าวแล้วให้ข้าวกับคนขอทานได้ ตรงนี้พี่ไซ่สอนมันของที่เรากินแต่เราต้องแบ่ง ว่าเรากินอันนี้ไม่หมด ถ้าเรายังไม่กินเราเก็บไว้แบบนี้ละ ใส่อ่างนี้ คนอื่นจะได้กินต่อตอน นั้นอบรมรุ่น 9 แล้วมีข้าวที่ยังไม่ได้กิน ทำมาเกิน เราไปเดินแจกบนสะพานลอยแล้วคนแก่ๆ ที่เขา เป่าแคน เขาขอบคุณแล้วเขาก็ร้องไห้ ถ้าไม่มีข้าววันนี้คงไม่ได้เห็นแบบนี้แน่ เรารู้สึกอยากได้แคนที่ เขาเป่าอยู่ เราก็บอกว่าไม่มีเงินให้ละ แต่เอานี้มาให้ เขาพูดภาษาอีสานว่า ขอคุณนะ เขาไม่ได้ กินข้าวมานานแล้ว วันนี้เป็นวันที่เขาจะได้กินข้าว คือไปกับเพื่อนแล้วน้ำตาจะไหล รู้สึกดีที่เรา มีโอกาสให้เขาบ้างแค่ลูกอมเม็ดเดียวเขาก็ดีใจแล้ว แต่กับขอทานบางคนนะไม่ได้กับทุกคน” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งสิ่งเหล่านี้นางสาวน้ามนต์ได้บอกว่ามันมีคุณค่าต่อตัวเขาดังคำกล่าวต่อไปนี้ “มันทำให้เราไม่เห็นแก่ตัว มันจำเป็นมากๆ เพราะว่าตอนนี้เรา เรียน เรามั่นใจว่าคนเรียนแล้วตกงานเยอะ ทำอย่างไรให้คนที่เขาเรียนแล้วเป็นคนดีได้” (นางสาว น้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

4. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก ซึ่งการจัดรายการวิทยุทำให้เยาวชนได้เผชิญปัญหาและ แก้ปัญหาที่ช่วยให้เยาวชนเหล่านี้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากมายหลากหลาย ทักษะไม่ว่าจะเป็นการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง ดังคำกล่าวของนายเติมศักดิ์ที่ว่า “เมื่อก่อนไม่เห็นทั้งจุดเด่นและจุดด้อยจะเป็นอารมณ์ซะมากกว่าคืออารมณ์แบบไหนก็ไปแบบนั้น ข้อนี้สำคัญเพราะเมื่อเราเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองแล้วเราสามารถที่จะปรับปรุงและ พัฒนาได้กับข้อด้อย อย่างเรื่องใจร้อนเป็นข้อด้อยแล้วเราจะปรับปรุงอย่างไร ส่วนข้อเด่นที่มีอยู่ แล้วเราจะพัฒนาอย่างไรให้เป็นมีอาชีพมากยิ่งขึ้น” (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) หรือทักษะการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังคำกล่าวของนายเดชชาติว่า “เมื่อก่อน นี้ถ้าเขาเครียดกันเราไม่รู้เรื่องก็จะมาแบบขำเพราะว่าเราไม่รู้ และเราปรับตัวไม่ถูก สมมติเราขำกับ เพื่อนอยู่แล้วไปเจอประชุมเครียดๆ เราจะปรับเฟสลงมาไม่ทัน แต่พอมาทำที่นี่พอเราขำก็คือขำ แต่

พอลถึงจุดลงที่อารมณ์ต้องลงเราลงได้ แล้วขึ้นไปซ้ำใหม่ก็ได้ ตรงนี้จะได้มาก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

จากข้อ 1-4 จะเห็นได้ว่าการจัดรายการวิทยุของเยาวชนนั้นสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุจะทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขนั้นจึงขอใช้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา แชมมณี (2545) ในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน “ดี เก่ง มีสุข” ดังต่อไปนี้

5. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม “ดี”

- กรณีการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 3 คน คือ

1. เด็กชายอิทธิ
2. นางสาวชุตিকা
3. นางสาวอรพินท์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสามคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังเช่น เด็กชายอิทธิได้เล่าให้ฟังว่า “เมื่อก่อนไม่ค่อยได้คิด ไม่ค่อยได้พูด อาจารย์ถามก็เฉยๆ ไม่ตอบ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตিকাที่เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเธอกว่า “มันอยู่ในแวดวงและอาจารย์ก็ไม่ค่อยให้โอกาส คือเด็กเรียนจะต้องกล้าทำไปทุกอย่าง แต่ถ้าเด็กเรียนแค่ปานกลางหรือเรียนแย่งก็จะไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เขา เราจะเป็นกลุ่มไม่ได้เรียนดีเด่น แค่เรียนปานกลางเราจะต้องมาหาประสบการณ์เอาเอง” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) แต่สำหรับนางสาวอรพินท์แล้วเธอคิดว่า “มันกล้าอยู่แล้ว แต่มาแล้วมันกล้าขึ้นอีก” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นเยาวชนบางคนอาจจะมีพฤติกรรมการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง หรือบางคนอาจจะมีพฤติกรรมเหล่านี้เลย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการที่เขาไม่ได้รับการฝึกหัดที่จะคิดหรือจะพูดเพราะสถานการณ์ต่างๆ อาจจะไม่เอื้ออำนวยหรือด้วยตัวของเขาเองก็ตาม แต่พอหลังจากที่เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมที่จะ “กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” มากขึ้น ดังคำกล่าวของ

เด็กชายอิทธิที่ว่า “สามารถเทียบกับเพื่อนหรืออาจารย์ได้ว่า เราคิดว่าเรื่องนี้ถูก เหตุการณ์คือ บางทีอาจารย์จะให้เสนอความคิดเห็น เราก็กล้าที่จะเสนอเพราะเราคิดว่าสิ่งนี้ถูก และ เรามีเหตุผลมากขึ้นครับ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่บอกว่า “เปลี่ยนไปมากเลย คือเราคิดว่าสิ่งที่เราทำมันถูกต้อง เราก็จะกล้าที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และนางสาวอรพินท์ที่แต่เดิมกล้าอยู่แล้ว แต่ในปัจจุบันเยาวชนกล่าวว่า “มันกล้าขึ้นอีก” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือกล้าที่จะพูดหรือทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของ ทิศนา แชมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยเครื่องมือเครื่องมือนี่จริง ๆ และอาจจะเกิดปัญหาขณะปฏิบัติได้ แต่สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรม “การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” นั้นมีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอก้าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ สถานการณ์หลัก ๆ ที่ทำให้กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง คือ การพูดคุยกับบุคคลต่างๆ ที่มาร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทั้งการที่ได้คุยกับพี่ๆ มากขึ้น ทั้งพี่ชายและพี่คนอื่น ๆ ที่มาจัดรายการ เพราะเราจะได้อยู่ด้วยกันเรื่อยๆ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งการพูดคุยนี้เองที่ทำให้เด็กชายอิทธิได้ฝึกที่จะคิดและจากการคิดทำให้เขารู้สึกว่าสิ่งที่เขาคิดอยู่นั้นถูกต้อง เขาจึงมีความกล้าที่จะพูดหรือกล้าที่จะทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง

- นางสาวชุตติกา สถานการณ์หลัก ๆ ที่ทำให้กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง คือ การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์อาจจะเป็นการสัมภาษณ์บุคคลทั้งที่เป็นที่รู้จักของคนในสังคมและไม่เป็นที่รู้จักของคนในสังคมเพื่อให้ได้ข้อมูลมานำเสนอในรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในการที่เราไปยื่นไมค์ให้กับคนต่างๆ ให้เขาตอบคำถามเราในการจัดรายการ คิดว่าเรากล้า แล้วผู้ใหญ่ก็มองมาว่ามันก็ดี เหมือนกับที่เรามั่นใจมากขึ้นครั้งแรกๆ ที่ไปยื่นไมค์ให้คนที่เดินตามอนุสาวรีย์ ในการอบรมก็จะคิดว่าถ้าฉันเป็นเขาฉันจะตอบดีไหม ไม่เอาดีกว่า แต่พอตอนนี้ก็เริ่มกล้าที่จะยื่นไมค์เพราะคิดว่าที่เราถามมันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และอาจจะมีสถานการณ์อื่นๆ ประกอบ เช่น การประเมินหรือประชุมท้ายรายการที่ช่วยเสริมความมั่นใจ

ใจให้กับนางสาวชุตিকা ดังคำกล่าวที่ว่า “ในการจัดรายการและก็หลังจากจัดรายการ หรือไปทำข่าว เราจะมาประชุมกันแล้วก็จะเสนอความคิดเห็น ก็คือเราเสนอไปถ้าคุณคิดว่าความคิดของคุณไม่ผิดไม่มีใครว่าหรอก” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกไปสัมภาษณ์นั้นก็อาจจะประสบปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ได้เช่นเดียวกับนางสาวชุตিকাที่อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “แต่แต่ละคนจะมีความคิดไม่เหมือนกัน เช่น คุณมาถามทำไม...และการไปสัมภาษณ์คนดังๆ บางคนเขาอาจจะมองว่าถามทำไม เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ สถานการณ์หลัก ๆ ที่ทำให้กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องคือ การพูดคุยกันของเยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ เพราะการพูดคุยกันนี้เองเป็นการสนับสนุนความคิดของเยาวชนว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นไม่ผิดทำให้เยาวชนกล้าที่จะพูดหรือกล้าที่จะทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเหมือนกับมีกลุ่มๆ หนึ่งที่สนับสนุนความคิดของตนเองและก็สนับสนุนความคิดของทุกๆ คน เหมือนกับว่าทำไมที่เธอทำไม่ถูกเธอเหมือนกับความคิดเด็กๆ มารวมกันว่าที่เธอคิดก็ไม่เห็นผิดเลย ทำไมต้องไม่กล้าพูด” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และความคิดของนางสาวอรพินท์เองที่ช่วยสนับสนุนให้นางสาวอรพินท์กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ดังคำกล่าวที่ว่า “คิดอะไรก็พูดออกไป เพราะว่ามันเป็นความคิดของเราจะผิดหรือถูกมันก็ไม่เกี่ยวกับใคร นี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เรากล้าพูดด้วย” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น อาจจะไม่เป็นปัญหาที่เด่นชัดเท่าใดนัก เพราะนางสาวอรพินท์เป็นคนที่กล้าพูดกล้าทำอยู่แล้ว แต่บางครั้งอาจจะยังไม่กล้าพูดหรือกล้าทำเนื่องจากไม่แน่ใจว่าควรพูดหรือควรทำหรือไม่

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชน “กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” นั้นมีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ เช่น การสัมภาษณ์บุคคลอื่นๆ ทั้งบุคคลที่มีชื่อเสียงและไม่ชื่อเสียง การพูดคุยกับบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการ การประเมินทำรายการ และที่สำคัญที่สุดคือความคิดของเยาวชนแต่ละคน เพราะความคิดของตัวเยาวชนแต่ละคนนั้นจะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้เยาวชนกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหาจึงต้องมีกระบวนการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูล

และวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้เช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** สถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกรรล่าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นคือการพูดคุยกับบุคคลอื่นๆ ซึ่งในสถานการณ์นี้เองเด็กชายอิทธิยังไม่เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยหรือการนำไปคิดทำให้ในชั้นของการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจึงยังไม่เกิดขึ้น

- **นางสาวชุตিকা** จากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกรรล่าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น คือการสัมภาษณ์ และการประเมินทำรายการ ซึ่งทั้งสองสถานการณ์นั้นเกี่ยวข้องกันเพราะหากเยาวชนเกิดปัญหาจากการสัมภาษณ์ก็จะมีกรรล่าพูดกล้าทำถึงปัญหาเหล่านั้นในช่วงของการประเมินทำรายการ ดังที่นางสาวชุตিকাได้ประสบปัญหาขณะทำการสัมภาษณ์คือการไม่ให้ความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งปัญหานี้ก็ได้ถูกนำไปพูดคุยเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา และหาวิธีการแก้ไขปัญหามาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายขณะทำการประเมินทำรายการ ซึ่งขณะประเมินนั้นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะช่วยกันเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาก็คือเพื่อนๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ นั่นเอง โดยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนางสาวชุตিকাคือความไม่ให้ความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นได้มีการร่วมกันวิเคราะห์กับเพื่อนๆ ว่า ถ้าเราคิดว่าสิ่งที่เราทำมันถูกต้องก็ไม่ต้องกลัวอธิบายให้เขาฟังแล้วเขาจะให้ความร่วมมือกับเราเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “แต่ละคนมันจะมีความคิดไม่เหมือนกัน เช่นคุณมาถามทำไม แต่ถ้าเกิดเรากล้าอธิบายให้เขาฟังว่าที่เราสัมภาษณ์เพราะอะไร เขาก็จะให้ความร่วมมือ และการไปสัมภาษณ์คนดังๆ บางคนเขาอาจจะมองว่าถามทำไม เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง เราต้องคิดก่อนว่าสิ่งที่เราทำมันถูกต้อง แล้วเราก็กล้าที่จะถามพวกเขา” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- **นางสาวอรพินท์** จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกรรล่าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นคือ บางครั้งอาจจะไม่กล้าพูดหรือกล้าทำเพราะไม่ทราบว่าจะสิ่งที่พูดหรือทำนั้นถูกต้องหรือไม่ ในชั้นของการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างชัดเจน แต่เป็นการพูดคุยกันในเรื่องต่างๆ ที่นางสาวอรพินท์ไม่มั่นใจ เพื่อที่จะช่วยสนับสนุนความคิดทำให้เกิดความมั่นใจในความคิดของตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “กลุ่มที่เรามารวมกัน มันไม่ใช่เพื่อนๆ มากำหนดว่าความคิดนี้ถูกหรือผิด แต่มารู้ว่าทำไมคนอื่นเขาก็คิดแบบเราเหมือนกับความคิดมาชนกัน ทำไมเราต้องไปกลัวว่าผิดด้วย... ก็คิดว่ามันเหมือนกับมีตัวช่วยสนับสนุน” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ และข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ปัญหาส่วนใหญ่แล้วคือการไม่ได้รับความร่วมมือและการไม่กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ซึ่งจากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาจะเห็นได้ว่ามีสาเหตุร่วมกันคือการไม่มั่นใจว่าสิ่งที่กระทำนั้นถูกต้องหรือไม่ทำให้ไม่กล้าที่จะอธิบายหรือชี้แนะจนได้รับความร่วมมือ และไม่กล้าที่จะพูดหรือทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น ขอลงถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ จากสถานการณ์ที่ทำให้เด็กชายอิทธิเป็นคนกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นยังไม่เกิดปัญหาจึงทำให้ในขั้นตอนนี้คือการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันจึงยังไม่เกิดขึ้นตามมาด้วย

- นางสาวชุตติกา การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง จากสถานการณ์การสัมภาษณ์นั้น นางสาวชุตติกาและเพื่อนๆ ได้ร่วมกันตัดสินใจว่าจะต้องเริ่มต้นจากการเพิ่มความมั่นใจให้กับตนเองก่อนโดยการคิดว่าสิ่งที่เรากำลังทำนั้นถูกต้อง ดังคำกล่าวที่ว่า “เราต้องคิดก่อนว่าสิ่งที่เราทำถูกต้อง แล้วเราก็ก้าวที่จะถามพวกเขา” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งการคิดว่าสิ่งที่เรากำลังทำนั้นถูกต้องจะเป็นประเด็นแรกที่เพิ่มความมั่นใจทำให้นางสาวชุตติกากล้าที่จะเข้าไปสัมภาษณ์ กล้าที่จะถามคำถาม และกล้าที่จะอธิบายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังถึงสาเหตุของการสัมภาษณ์ โดยสิ่งเหล่านี้เองที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่เราไปสัมภาษณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าเรากล้าแล้วอธิบายให้เขาฟังว่าที่เราสัมภาษณ์เพราะอะไร เขาก็จะให้ความร่วมมือ และการไปสัมภาษณ์คนดังๆ บางคนอาจจะมองว่าถามทำไม เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง เราต้องคิดก่อนว่าสิ่งที่เราทำมันถูกต้อง แล้วเราก็ก้าวที่จะถามพวกเขา” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาแล้วคือการไม่มั่นใจในความคิดของตนเองทำให้นางสาวอรพินท์ไม่กล้าที่จะพูดหรือทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนทางความคิดจากเพื่อนๆ ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุแล้วว่สิ่งที่นางสาวอรพินท์คิดนั้นไม่ได้ผิดทำให้กล้าที่จะพูดหรือทำในสิ่งที่ถูกต้องมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “เหมือนกับความคิดเด็กๆ มารวมกันว่าที่เธอคิดก็ไม่เห็นผิดเลย ทำไมจะต้องไม่กล้าพูดด้วย” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น เยาวชนมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาคิดต่างกันออกไปตามสถานการณ์และตามแต่ละ

บุคคล เช่น การเริ่มต้นคิดว่าสิ่งที่เราทำนั้นถูกต้องเพื่อจะเป็นประตูด้านแรกนำไปสู่การกล้าที่จะอธิบายถึงสาเหตุของการทำงานเพื่อให้ได้รับความร่วมมือ หรือการใช้แรงสนับสนุนทางความคิดจากเพื่อนๆ ที่ร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุโดยการพูดคุย เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดก็ล้วนแล้วแต่เสริมให้เยาวชนมีความมั่นใจในตนเองว่าสิ่งที่พูดหรือกระทำนั้นถูกต้องนั่นเอง

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น ขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** ในขั้นของการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น เด็กชายอิทธิก็เริ่มได้รับผลของการกระทำของตนเองจากสังคมมากขึ้นโดยเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งเมื่อก่อนเด็กชายอิทธิจะไม่ค่อยได้คิด ได้พูด เวลาอาจารย์ถามก็เฉยๆ แต่ในปัจจุบันนี้น้องกล้าที่จะพูดและแสดงความคิดเห็น หรือกล้าที่จะเถียงกับเพื่อนและอาจารย์ได้เมื่อเราคิดว่าเรื่องนี้ถูกต้อง ดังคำกล่าวที่ว่า “สามารถเถียงกับเพื่อนหรืออาจารย์ได้ว่า เราคิดว่าเรื่องนี้ถูก โดยเหตุการณ์คือบางครั้งอาจารย์จะให้เสนอความคิดเห็น เราก็กล้าที่จะเสนอเพราะคิดว่าสิ่งนี้ถูกต้อง” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- **นางสาวชุตติกา** การได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น นางสาวชุตติกาได้รับผลการกระทำจากผู้ใหญ่คนอื่นๆ รอบๆ ตัวว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี ทำให้นางสาวชุตติกาที่มีความมั่นใจมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้ใหญ่ก็มองว่าเป็นสิ่งที่ดี เหมือนกับว่าเรามั่นใจมากขึ้น” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- **นางสาวอรพินท์** การได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น นางสาวอรพินท์ยังไม่ได้รับผลของการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม

สรุป การได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับกรกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น สังคมส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นครูบาอาจารย์หรือผู้ใหญ่ท่านอื่นๆ ก็เห็นด้วยว่าเป็นสิ่งที่ดีงามที่ควรจะมีปฏิบัติต่อไป

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น ขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเด็กชายอิทธิที่เกี่ยวข้องกับการกรล้าพูดล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น ไม่ได้เป็นการอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่เป็นการอภิปรายเรื่องราวต่างๆ ทัวไปที่เสริมความคิดความเชื่อมั่นให้กับเด็กชายอิทธิว่าเรื่องที่น้องคิดนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว

- **นางสาวชุตติกา** การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของนางสาวชุตติกาที่เกี่ยวข้องกับการกรล้าพูดล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนด้วยกัน 2 รูปแบบคือการอภิปรายแลกเปลี่ยนกันขณะทำการประเมินท้ายรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า "ในการจัดรายการและหลังจากจัดรายการหรือไปทำข่าว เราจะมาประชุมกัน แล้วก็เสนอความคิดเห็นกัน คือเราเสนอไป ถ้าคุณคิดว่าความคิดของคุณไม่ผิดก็เสนอไปไม่มีใครว่าอะไรหรอก" (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และการอภิปรายแลกเปลี่ยนแบบพูดคุย ดังคำกล่าวที่ว่า "คิดแล้วว่าจะถูก เพราะคิดเยอะๆ แล้ว หรือถ้าเพื่อนนั่งข้างๆ ก็จะถามว่าถ้าอันพูดไปมันจะเป็นอะไรหรือเปล่า หรือประเมินซึ่งกันและกัน" (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) โดยทั้งสองรูปแบบได้ช่วยเสริมความมั่นใจให้แก่ตัวนางสาวชุตติกาและเยาวชนคนอื่นๆ ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นถูกต้องแล้ว ซึ่งเมื่อเยาวชนมั่นใจว่าสิ่งที่ทำให้นั้นถูกต้องก็จะนำไปสู่การกรล้าพูดล้าทำมากขึ้น

- **นางสาวอรพินท์** การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของนางสาวอรพินท์ที่เกี่ยวข้องกับการกรล้าพูดล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น อยู่ในรูปแบบของการพูดคุยกันเพื่อสนับสนุนความคิดของกันและกัน

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันนั้นมีด้วยกัน 2 รูปแบบคือการอภิปรายแลกเปลี่ยนกันระหว่างประเมินท้ายรายการ ซึ่งจะมีผู้เข้าร่วมในการอภิปรายจำนวนมาก และการอภิปรายแลกเปลี่ยนกันแบบการพูดคุย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคลแค่ 2 คนก็เป็นได้

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมกรล้าพูดล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** ในการวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรล้าพูดล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นเด็กชายอิทธิได้มีโอกาสที่จะประเมินตนเองว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และคุณค่า ดังคำกล่าวที่ว่า "มีประโยชน์ครับ เพราะถ้าเราคิดว่าสิ่งนี้ถูกต้องเราอาจจะเสนอไปแล้วเขาเชื่อเรา เราอาจจะได้สิ่งที่เราคิดว่าถูกต้องนั้นมันให้ประโยชน์แก่ตัวเราก็ได้" (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และคำกล่าวที่ว่า "พฤติกรรมนี้คงยังอยู่ เพราะเราได้รู้

ได้คิดแล้วว่าสิ่งนี้ถูกต้อง เราอาจจะไปคุยกับคนอื่นแทนก็ได้ และเคยได้พูดได้ทำแล้ว เพราะของเหล่านี้ถ้าลองได้ทำแล้วก็จะอยู่กับตัวเราต่อไป” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวชุตিকা ในการวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นนางสาวชุตিকাได้มีโอกาสที่จะประเมินตนเองว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และคุณค่า ดังคำกล่าวที่ว่า “คิดว่ามีประโยชน์ เด็กส่วนมากตอนนี้เขาคิดว่าความคิดของเขามันไม่ใช่ใจ เขาไม่กล้าที่จะพูดในสิ่งที่เขาคิดอยู่ ไปลอกเลียนแบบคนอื่น หนูคิดว่าพวกเรากล้าคิดพูดไปไม่ทำให้คนอื่นเขาเดือดร้อนเท่าไรหรอกกับสิ่งที่เราคิด ถ้าเราคิดว่าไม่เดือดร้อนเราพูดไปดีกว่า แล้วมันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเราเอง” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และคำกล่าวที่ว่า “ไม่หายไป เราสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้ดีกว่านี้ก็ได้ ... ถ้าเราจัดไปเรื่อยๆ หรือไม่ได้จัด เราก็อาจจะมองในแง่บวกกลับมาว่าเราจะต้องพัฒนาให้มากขึ้น และก็กล้าในสิ่งที่เราทำให้มากขึ้น” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ ในการวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้นนางสาวอรพินท์ได้มีโอกาสที่จะประเมินตนเองว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และคุณค่า ดังคำกล่าวที่ว่า “มีค่ะ ก็เหมือนที่พี่ไซเคยสอนว่า คิดแต่ไม่ได้พูดก็เหมือนไม่ได้คิด เพราะฉะนั้นคิดอะไรก็พูดออกไป เพราะว่ามันเป็นความคิดของเราจะผิดหรือถูกมันก็ไม่เกี่ยวกับใคร” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และยังมีคุณค่าต่อตัวนางสาวอรพินท์ที่ควรจะรักษาให้เป็นนิสัยติดตัวนางสาวอรพินท์ไปตลอดชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า “มันอยู่ เหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งเป็นนิสัยของเราไปเลย เราฝึกจนมันฝังลึกอยู่ในตัวเราไปแล้ว” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป การวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับการกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องนั้น ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนคิดว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ทั้งต่อตัวเยาวชนเองและบุคคลอื่นๆ แต่ในการนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วยังเป็นพฤติกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติต่อไปในอนาคตเป็นอย่างมาก

- กรณีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 2 คน คือ

1. นางสาวน้ำมนต์
2. นายเต็มศักดิ์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสองคนนี้ได้เหล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้มีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ดังเช่น นางสาวน้ำมนต์เล่าว่า “ถ้าดูจากในนี้เราติดตามข่าวอยู่แล้ว แต่เราเป็นคนใจแคบ ชอบมองอะไรด้านเดียว เพราะคุณพ่อจะสอนให้กว้าง แต่เราเห็นแค่มุมเดียวของคุณพ่อไง ก็เลยคิดว่ามันดีพอแล้ว มันดีมากๆ วันหนึ่งพอคุณพ่อเปลี่ยนไปมันก็เลยแบบมันไม่ได้มันไม่ยอม มันเหมือนกับว่าตัวเองปิดกั้นตัวเองมาก ใครพูดอะไรมามันไม่ได้มันต้องฉันทักว่า เพราะว่าฉันทเป็นผู้นำนะ ก็เลยจะมองว่าความคิดตัวเองดีที่สุด” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือนายเตมศักดิ์ที่เหล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาว่า “ด้วยการที่เมื่อก่อนจะเป็น head ในห้อง ก็คืออะไรๆ ก็ฉันทอีกแล้ว มันเหมือนกับเป็นการบ้าอำนาจ และเราก็จะเป็นคนที่ค่อนข้างเผด็จการและวินด้วย แล้วเหตุผลถ้าไม่ใช้ก็ไม่ต้องมาคุยกัน เมื่อก่อนเวลาคุยกับใครไม่รู้เรื่องเราจะมองข้ามข้อดี มองข้ามไปแล้วแต่เขายังไปไม่ถึง ด้วยอะไรต่างๆ ที่มันไม่เหมือนกัน อาจจะเพราะเราคุยกับผู้ใหญ่ด้วยส่วนหนึ่ง ก็คือเรื่องของการยอมรับฟังความคิดเห็นมันต้องยอมรับ” (นายเตมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และนายเตมศักดิ์ยังเล่าถึงอดีตที่เพื่อน ๆ รู้สึกกับเขาอีกว่า “คนนี้เวอร์อันนี้จะโดนมาก คือเวลาเราคิดอะไรเราจะคิดไม่เหมือนคนอื่น เราจะคิดอะไรที่ค่อนข้างที่จะเกินตัว รู้สึกเฉยๆ กับที่เพื่อนว่า เราว่าเขาได้เขาก็ว่าเราได้เหมือนกัน คือเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์เรื่องของนิทานมันธรรมดาตามาก ถ้าเกิดเรายังยอมรับหรือไม่เข้าใจก็อยู่ในสังคมไม่ได้ ก็ไม่มีความสุข” (นายเตมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้นายเตมศักดิ์ยังได้ประเมินตนเองถึงพฤติกรรมนี้ในอดีตว่ามีประมาณเท่าใดถ้าให้คะแนนเต็มสิบโดยนายเตมศักดิ์บอกว่า “เมื่อก่อน 0 ก็คือว่าสั่ง 1 ก็ต้อง 1 ถ้า 2 3 มา มีตาย เหมือนกับเล่นโก๊ะคือมีชีวิตอยู่ไปแต่ไม่โต เราเหมือนขุนศึกที่บูไปเรื่อย อะไรไม่ถูกเราจะบู อาจารย์ไม่ถูกผมก็บู ไม่ถูกนี้รวมทั้งไม่ถูกใจฉันทและไม่ถูกต้องด้วย แต่ส่วนมากจะมาจากไม่ถูกใจมากกว่า ซึ่งถ้ามาคิดๆ แล้วมันก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกที่ควร แล้วก็ทำให้เราดูแย่ด้วยในสายตาของคนอื่น” (นายเตมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นน้องๆ บางคนอาจจะมีพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านอยู่แล้วบ้าง หรือบางคนอาจจะไม่มีพฤติกรรมเหล่านี้อยู่เลย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการที่เขาไม่ได้มีเวทีที่ให้ฝึกพูดหรืออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทำให้การฝึกที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ อาจจะน้อยไปบ้าง แต่พอหลังจากที่น้องๆ ได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็ปรับเปลี่ยนไป โดยปัจจุบันน้องๆ เขามีพฤติกรรมที่จะ “ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน” มากขึ้น ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ปัจจุบันยอมรับฟังคนอื่นมากขึ้น” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือนายเตมศักดิ์ที่บอกว่า “ตอนนี้คะแนนประมาณ 5 เพราะว่ามันต้องมีการพัฒนาต่อไปแต่ว่าเรื่องของใจเย็น เริ่มที่จะเก็บอารมณ์และคุย

กับคนอื่นด้วยเหตุผลเพราะว่าเราก็อธิบายให้เพื่อนเห็นว่าทำไมต้องคุยด้วยเหตุผล เพราะว่ามนุษย์มี 2 ซีก ซีกหนึ่งคือเหตุผล ซีกหนึ่งคืออารมณ์ ถ้าเกิดใช้อารมณ์พูดคุณคือสัตว์เลื้อยคลาน ถ้าคุณเอาเหตุผลพูดคุณคือมนุษย์ แล้วเราก็พูดอะไรที่ค่อนข้างจะฟังยากเพื่อนเลยคิดว่าเป็นอะไร” (นายเดิมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือกล้าที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากเขา โดยทัศนคติของนายเดิมศักดิ์เกี่ยวกับการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้นคือการมีเหตุผลมากขึ้นที่จะนำไปสู่การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวเอง การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทิสนา แชมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรม “การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน” จากหลากหลายสถานการณ์ ซึ่งจะขอลงรายละเอียดบุคคล ดังนี้

- **นางสาวน้ำมนต์** สถานการณ์หลัก ๆ ที่ทำให้นางสาวน้ำมนต์รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากเขา คือ การจัดรายการหน้าไมค์ที่จะต้องวางตัวเป็นกลาง ดังคำกล่าวที่ว่า “จริงๆ มันมาจากหน้าไมค์ที่ไซ้บอกว่าเราต้องวางตัวเป็นกลาง คำว่าเป็นกลางนี่คือมันท้าทายที่สุด คนทุกคนจะมีจิตใจที่ไม่เท่ากันอยู่แล้ว” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นก็จะได้จากสถานการณ์การวางแผนการทำงานก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมตัวใหม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “อีกอันก็คือตอนจะเริ่มทำกิจกรรมตัวใหม่ จะต้องคิดใหม่ว่าจะวางแผนอย่างไร” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และสถานการณ์สุดท้ายคือเกิดจากปัญหาที่ทำให้นางสาวน้ำมนต์ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวนางสาวน้ำมนต์ เนื่องจากเป็นลูกผู้นำทำให้คิดว่าความคิดของตัวเองดีที่สุด แต่บางสถานการณ์ก็บอกว่าความคิดของเราไม่ได้ดีเสมอไปทำให้นางสาวน้ำมนต์รู้ว่าต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ใครพูดอะไรมามันไม่ได้ต้องฉันดีกว่า เพราะว่าฉันเป็นผู้นำนะ ก็เลยจะมองว่าความคิดตัวเองดีที่สุด แต่พอมาเหมือนๆ อะไรบางอย่างบอกว่าความคิดตัวเองไม่ได้ดีนะเพราะว่ามีครั้งหนึ่งเสียหน้ามากๆ และเป็นประสบการณ์ที่ดี คือเราตอบคำถามมันใจมากตอบข้อนี้ คือทุกคนเขาเชื่อเราทั้งหมด แล้ววันหนึ่งกลายเป็นว่าเราตอบคำถามข้อนั้นผิดแล้วทุกคนผิดกับเราหมดเลย กลายเป็นว่าเราทำผิดและเพื่อนๆ ผิดกับเราไปด้วย ถือว่าเราทำแบบ

นี้ไม่ได้แล้ว อันนี้เป็นการปรับทำให้เรารู้สึกว่าต้องยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งจากทั้งสามสถานการณ์นี้ก็เกิดปัญหาขึ้น โดยสถานการณ์แรกคือการวางตัวเป็นกลางนั้นก็เกิดปัญหาว่า อะไรคือความเป็นกลาง ดังคำกล่าวที่ว่า “ไหนคือกลาง ทำให้เราต้องกลับไปดูเป่ามันขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ว่าอะไรคือความเป็นกลาง อะไรคือความเที่ยงตรง อะไรคือความตรงไปตรงมา มันเริ่มไม่ค่อยมีแล้วตอนนี้ จะต้องทำอย่างไรให้มันมีตรงนี้ได้” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์การวางแผนงานใหม่ก็มีปัญหาเช่นเดียวกันเกี่ยวกับความรู้สึกของเพื่อนที่ทำไมเธอต้องทำก่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “เพื่อน ๆ ก็จะแบบทำไมเธอต้องทำก่อน ทำไมต้องเป็นความคิดของเธอด้วย” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์สุดท้ายเกี่ยวกับการคิดว่าความคิดของตนเองที่ดีที่สุดนั้นมีจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว

- นายเต็มศักดิ์ สถานการณ์หลัก ๆ ที่ทำให้นายเต็มศักดิ์รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวเองคือ การจัดรายการหน้าไมค์ ดังคำกล่าวที่ว่า “จากการจัดรายการด้วย เราต้องคุมสติตัวเอง เราต้องแยกอารมณ์ระหว่างการจัดรายการกับอารมณ์ส่วนตัวให้ออก” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) นอกจากสถานการณ์การจัดรายการหน้าไมค์แล้วก็จะมาสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ และการออกไปทำข่าวที่ทำให้นายเต็มศักดิ์รู้จักที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวของนายเต็มศักดิ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “นอกจากการจัดรายการหน้าไมค์แล้วก็มีสัมภาษณ์ การออกไปทำข่าวข้างนอก” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งจากสถานการณ์ต่างๆ นี้ นายเต็มศักดิ์ก็ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน โดยสถานการณ์ของการจัดรายการหน้าไมค์นั้น นายเต็มศักดิ์ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็เคยมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ ก็คือช่วงนั้นก็มีปัญหากับเพื่อน แล้วเราก็แบบว่า...ทำไมต้องมาทำอย่างนี้กับฉัน” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์ของการสัมภาษณ์และการออกไปทำข่าวนั้นนายเต็มศักดิ์ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “การสัมภาษณ์ การออกไปทำข่าวข้างนอกที่เจอผู้ใหญ่ที่เจอคนที่โตกว่าบางทีก็จะเจอสภาวะการณ์ที่ไม่สบายอารมณ์เหมือนกัน...ก็มีงานหนึ่งที่นักเขียนชื่อดังท่านหนึ่งที่เรียนอยู่เอแบค ดร.ปิ๊อบ ซึ่งเขาพูดถึงเด็กที่เล่นเกมส์ Rangnarock ว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาเป็นเยาวชนที่ไร้ศักยภาพ ซึ่งเราทำงานด้านเด็กแล้วมันไม่ใช่” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์หลักที่ทำให้เยาวชนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านคือการจัดรายการหน้าไมค์ เพราะการจัดรายการหน้าไมค์ผู้จัดจะต้องวางตัวเป็นกลางและต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ของตัวเอง นอกจากนั้นก็ยังมีอีกหลากหลาย

สถานการณ์ด้วยกัน เช่น การเข้าฟังสัมมนา การหาข่าว การเริ่มต้นกิจกรรมใหม่ๆ และอื่นๆ ที่จะฝึกให้เยาวชนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยแต่ละสถานการณ์ก็อาจจะประสบปัญหา เช่น การวางตัวเป็นกลางคืออะไร การควบคุมอารมณ์ไม่ได้ การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหาจึงต้องมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่า นั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **นางสาวน้ำมนต์** สถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้นเกิดปัญหาขึ้นมากมาย ซึ่งนางสาวน้ำมนต์ได้นำเอาปัญหาเหล่านั้นมาคิดวิเคราะห์และแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไป โดยในสถานการณ์ของการวางตัวเป็นกลางนั้นนางสาวน้ำมนต์ได้นำเอาปัญหาว่าอะไรคือความเป็นกลางมาคิดวิเคราะห์แต่ในบางครั้งการคิดวิเคราะห์เพียงคนเดียวอาจจะเกิดปัญหาตามมาได้เช่นกัน เช่น การคิดไม่ออก หรือการคิดผิด ดังนั้นหลังจากที่ได้คิดวิเคราะห์แล้วแต่หาทางแก้ไขปัญหาไม่ได้ นางสาวน้ำมนต์จึงเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการฟังคนอื่นพูด ดังคำกล่าวที่ว่า *“บางทีสิ่งที่ได้มาคือความจนมุมของเรา คือคิดไม่ออกแล้ว เลยต้องหาคนอื่นพูด พูดถึงแม้จะไม่เข้าหูเรา ถ้าเราว่าเขา เขาต้องโกรธแน่ๆเลยเพราะเรารู้จักกันมานานแล้ว ทำให้เกิดความเกรงใจกันมากขึ้น ก็เลยจำเป็นต้องฟังคนอื่นด้วย”* (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเริ่มต้นกิจกรรมใหม่นั้น ก็จะมีการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา โดยผลจากการวิเคราะห์นี้เองเป็นแรงผลักดันให้นางสาวน้ำมนต์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้น และสถานการณ์สุดท้ายคือ การคิดว่าตัวเองดีที่สุดก็เช่นเดียวกับการเริ่มต้นกิจกรรมใหม่เนื่องจากการคิดวิเคราะห์นี้เองเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านมากขึ้น

- **นายเต็มศักดิ์** จากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้นก็ประสบปัญหาต่างๆ ซึ่งนายเต็มศักดิ์ก็ได้นำปัญหาต่างๆ เหล่านี้มาคิดวิเคราะห์ โดยสถานการณ์ของการจัดรายการหน้าไมค์ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์นั้น นายเต็มศักดิ์ได้มีการคิดวิเคราะห์ว่าเราต้องรู้จักควบคุมอารมณ์เพราะถ้าใจร้อนแล้วจะทำให้มีผลเสียต่องาน ดังคำกล่าวที่ว่า *“เราต้องควบคุมสถานการณ์ ควบคุมอะไรต่างๆ ถ้าใจร้อนแล้วมันทำไม่ได้ไงที่มันจะลนแล้วผลงานออกมาจะไม่ดี เหมือนกับเราปั่นอะไรสักอย่าง ถ้าเราใจร้อนก็จะไม่สวย มันก็จะพัง ปั่นดินนวดดินไม่ดีก็แตก ก็พัง ก็จบ”* (นายเต็มศักดิ์,

สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์ของการสัมมนาและการหาข่าวที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการไม่สบบอารมณ์ในตัวผู้เข้าร่วมสัมมนาหรือผู้ที่เราไปหาข่าวนั้น นายเต็มศักดิ์ได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหานี้ว่า “คือมันเป็นแค่เขากำลังเป็นไข้หวัดคุณจะช่วยปล่อยให้เขาปอดบวมตายหรือ คุณต้องปล่อยให้เขาเป็นอะไรตายสักอย่างใช่ไหมคุณถึงยื่นมือช่วยเขา” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์ของนายเต็มศักดิ์เป็นการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยตนเอง

สรุป ในการวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ และข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยความคิดนั้นจะเป็นแรงผลักดันให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนที่ยังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แต่หากเยาวชนคิดแล้วหาทางออกไม่ได้เยาวชนก็จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นบุคคลอื่นๆ เอง เพื่อที่จะได้นำความคิดเห็นนั้นไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านั้น ขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวน้ำมนต์ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาเป็นการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองจึงทำให้การตัดสินใจส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยผลการตัดสินใจคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนที่รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวนางสาวน้ำมนต์มากขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ของการคิดว่าตนเองดีที่สุดดังกล่าวที่ว่า “อันนี้เป็นการปรับทำให้รู้สึกที่เราต้องยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และสถานการณ์ของการเริ่มต้นกิจกรรมใหม่ดังกล่าวที่ว่า “รู้สึกถ้าเราฟังคนอื่นบ้างก็ดีนะ” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์การวางตัวเป็นกลางนั้นเป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากการคิดคนเดียวทำให้เกิดทางตันจึงต้องเริ่มปรับพฤติกรรม จนกระทั่งในที่สุดนางสาวน้ำมนต์จึงเป็นคนที่รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากตัวของเขาเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “บางทีสิ่งที่ได้มาคือความจนมุมของเรา คือคิดไม่ออกแล้วเลยต้องหาคนอื่นพูด ถึงแม้จะไม่เข้าหูเรา ถ้าเราว่าเขา เขาต้องโกรธแน่เลยเพราะเรารู้จักกันมานานแล้ว ทำให้เกิดความเกรงใจกันมากขึ้น ก็เลยจำเป็นที่จะต้องฟังคนอื่นด้วย” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ การตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของนายเต็มศักดิ์นั้นคือการสงบสติ แล้วพอสบโอกาสอาจจะมีการอธิบายให้ฟังด้วยเหตุผลหากเราคิดว่าความคิดเขายังไม่ถูกต้อง

ซึ่งการมีเหตุผลมากขึ้นนี้เองจะนำไปสู่การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน

สรุป จากการศึกษาแนวคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยตัวเองทำให้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาจึงเกิดขึ้นจากตัวเยาวชนเองเสียเป็นส่วนใหญ่

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น ขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **นางสาวน้ำมนต์** จากสถานการณ์ที่ทำให้นางสาวน้ำมนต์รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น นางสาวน้ำมนต์ยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม

- **นายเติมศักดิ์** การได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านของนายเติมศักดิ์ อยู่ในรูปของการได้รับผลการกระทำจากคนหมู่มากที่อยู่สถานการณ์นั้นด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า "กลายเป็นว่าเราดึงด้วยเหตุผลทำให้คนในที่ประชุมเห็นด้วยกับเรา" (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป การได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น เยาวชนยังไม่ค่อยได้รับผลการตัดสินใจจากสังคมมากเท่าใดนัก

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น ขอกล่าวถึงเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **นางสาวน้ำมนต์** การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นมีในบางสถานการณ์ เช่น สถานการณ์ของการวางตัวเป็นกลางได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยจากการอภิปรายนี้เองที่ทำให้นางสาวน้ำมนต์ได้ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนในสถานการณ์ของการคิดว่าตัวเองดีที่สุดและการเริ่มต้นกิจกรรมใหม่นั้นไม่ได้มีการ

อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ เนื่องจากสถานการณ์นี้การคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

- นายเต็มศักดิ์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของนายเต็มศักดิ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น นายเต็มศักดิ์ได้มีการอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ที่จัดรายการวิทยุหลังจากที่ได้สัมมนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังคำกล่าวที่ว่า “คุยกับคนที่ไปด้วยกัน เพราะว่าเราต้องคุยกัน อย่างน้ามนต์เป็นคนที่มีเหตุผลมาก เขาคุยทุกอย่างด้วยเหตุผล” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันนั้น ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันในเกือบทุกๆ สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์ โทษ และคุณค่าอย่างไร ขอล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวน้ามนต์ ในการวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนางสาวน้ามนต์ได้มีโอกาสประเมินตนเองทั้งในแง่ของประโยชน์ โทษ และคุณค่า ซึ่งนางสาวน้ามนต์ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าเรามองคนเดียวจะได้มุมมองเดียว ถึงแม้ว่าเราจะบอกว่ามันมองได้หลายด้าน แต่ก็แค่มุมเดียว แต่ถ้าเรามองแบบคนนั้นบ้างคนนั้นบ้างคนละมุม มันจะได้เยอะมากขึ้น และก็จะได้เห็นแนวทางที่ดีที่สุดได้มากขึ้นด้วย” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนโทษนั้นนางสาวน้ามนต์กล่าวว่า “มันจะหลากหลายเกินจนง บางทีสองฝ่ายเท่ากัน ก็เอาใจดี” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดที่นางสาวน้ามนต์จะใช้คือการบูรณาการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็เลยใช้วิธีบูรณาการผสมผสานออกมาให้มันได้งาน เราก็เลยคิดว่าให้เราเป็นตัวกลางให้สองคนนั้นเถียงกันแล้วเราเอาทั้งสองอันนั้นมาใช้ แล้วค่อยบอกว่าเราจะทำอย่างไรดี ถ้าเขาเห็นด้วยก็เห็นด้วย ถ้าเขาไม่เห็นด้วยค่อยทำใหม่ดีกว่า” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) และพฤติกรรมนี้ยังคงจะอยู่กับนางสาวน้ามนต์ต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เราว่ามันอยู่นะ มันอยู่ที่การฝึกของเรา แล้วมันเริ่มต้นตั้งแต่ว่าทำไมเราคิดอย่างนั้น พอเราเริ่มคิดได้ มันก็อยู่กับตัวเราตลอดแล้ว แต่ว่าถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นเหมือนกับว่าเราได้ฝึกมากเราก็จะยิ่งได้

มาก แต่ตอนนี้เล็กรู้สึกว่าเล็กได้เต็มร้อยแล้ว เล็กไม่ต้องรอให้มันเพิ่มมาอีกแล้ว มันมีอยู่แล้วในตัว” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ การวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านว่ามีประโยชน์ หรือมีคุณค่าอย่างไรบ้าง นายเต็มศักดิ์คิดว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์เพราะว่าความคิดเราคนเดียวอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ประโยชน์ก็คือว่า ความคิดเราอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไปครับ นี่ก็ประเด็นสำคัญ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และมีคุณค่าที่จะติดตัวนายเต็มศักดิ์ต่อไปดังคำกล่าวที่ว่า “ติดตัวนะเพราะว่าเราเป็นเด็กด้วย แล้วเด็กซึ่มซับอะไรได้ง่าย ยังเป็นไม้อ่อนอยู่ คือช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการสร้างตึก เด็กก็คือเรื่องของกรวางแปลน การซื้อวัสดุอุปกรณ์ วัยรุ่นคือการถมที่ การทำให้ดินมั่นคง หรือการสร้างรากฐาน ส่วนวัยทำงานหรือผู้ใหญ่คือเรื่องของการทำให้มันสมบูรณ์ แล้วก็ตกแต่งภายในให้มันสวยเท่านั้นเองมากกว่า แล้วก็อันนี้มันก็จะติดตัวเราไปเพราะมันคือรากฐานของชีวิต เพราะเราอยากให้มันฝังเข้าไปข้างใน มันจำเป็นมากต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยแบบนี้ด้วย” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป การวัดและประเมินตนเองเกี่ยวกับการรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่านนั้น ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนคิดว่าเป็นสิ่งที่มีทั้งประโยชน์และโทษต่อตัวเยาวชน โดยประโยชน์คือบางครั้งการคิดคนเดียวอาจจะแคบหรืออาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป ส่วนโทษคือบางครั้งความคิดหลากหลายจนเกินไปทำให้งง ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดคือการนำมาบูรณาการกันนั่นเอง นอกจากนี้แล้วยังเป็นพฤติกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติต่อไปในอนาคตเป็นอย่างมาก

- กรณีขอช่วยเหลือเพื่อน ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่า เป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 1 คน คือ

1. นายนิธิ

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การขอช่วยเหลือเพื่อน” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ นายนิธิมีพฤติกรรมเหล่านี้อย่างไรบ้าง ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อก่อนน้อยกว่านี้ เมื่อก่อนดูเลยว่าช่วยเขา แล้วเราได้อะไรกลับคืนมา คือต้องมีผลตอบแทน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) โดยสถานการณ์ของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในอดีตนั้นนายนิธิกล่าวว่า “สถานการณ์ไหนบ้าง คือที่เขาไม่ทำงาน งานกลุ่มเขาไม่ทำ ตรงนี้จะปล่อยใส่ชื่อไปทั้งที่เขาไม่ได้ทำคือช่วยให้งานเสร็จเท่า

นั้น” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) แต่ในปัจจุบันนี้นายนิธิได้รู้จักที่จะช่วยเหลือเพื่อน และบุคคลอื่นๆ มากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “หลังจากเข้ามาทำตงนี้ พวกพี่ไซ่ พี่น้อยบอกว่าเป็นงานฟรี กล้าใหม่ จะทำใหม่ ก็นั่งคิดว่าบางครั้งเราทำงานฟรีอาจจะดีกว่ารอสิ่งตอบแทน คือทำ อันนี้คิดเองครับ แล้วก็เริ่มช่วยเหลือเพื่อนหากเขาต้องการคนปรึกษา ให้คำปรึกษาเขามากขึ้น ใครต้องการคำปรึกษาเราก็สามารถปรึกษาให้ได้ ถ้ามันไม่ยากเกินไป” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนายนิธิยังบอกว่า “ปัจจุบันใครเดือดร้อนอะไรมาคุยกันได้ ถ้าช่วยได้ก็จะช่วย ถ้าช่วยไม่ได้ก็จะช่วย จะพยายามช่วยถึงที่สุด เรื่องเงินทองบางครั้งก็จะให้ยืม ถ้าไว้ใจกันก็จะให้ยืม” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่านายนิธิมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือชอบช่วยเหลือเพื่อนหรือผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การช่วยเหลือเพื่อน” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา เขมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การช่วยเหลือเพื่อน” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ ดังนี้

- นายนิธิ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายนิธิชอบที่จะช่วยเหลือเพื่อนมากขึ้นคือการพูดคุยกับเพื่อนๆ ที่มาร่วมกิจกรรมการจัดรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “จากการที่เลิกพูดครับ” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในการพูดคุยนี้ทำให้นายนิธิเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้อื่น เขาจึงคิดที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งคนเราต้องช่วยกัน ถ้าเรามีเพื่อนหรือน้อง ถ้าเขาตกทุกข์ได้ยากแล้วเราไม่ช่วยแล้วเราจะไปช่วยใคร” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือการพูดคุยกับพี่ไซ่ พี่น้อยที่ว่า “พวกพี่ไซ่ พี่น้อยบอกว่าเป็นงานฟรี กล้าใหม่ จะทำใหม่” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นก็จะมาจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุดังคำกล่าวที่ว่า “นอกจากที่เลิกพูดก็จะมีโครงการของเด็กรถไฟครูข้างถนน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่ “ชอบช่วยเหลือเพื่อน” นั้น คือการพูดคุยกันเองของเยาวชนในวัยเดียวกันที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ ซึ่งการพูดคุยกันเองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีเพราะเยาวชนในวัยนี้จะเชื่อคำพูดของเพื่อนและเลียนแบบพฤติกรรมเพื่อนมากกว่าวัยอื่นๆ ทำให้เพื่อนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อตัวเยาวชน นอกจากนั้นก็

ยังมีสถานการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นขณะเข้าร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุที่ทำให้นายนิธิเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น การเข้าร่วมโครงการเติกรถไฟครูข้างถนน เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “ขอช่วยเหลือเพื่อน” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชน ดังนี้

- นายนิธิ ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ให้นายนิธิเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่ไม่ขอช่วยเหลือเพื่อนนั้นไม่ได้มีอย่างเด่นชัด แต่จะเป็นการนำคำพูดของเพื่อนมาคิดวิเคราะห์ดังคำกล่าวที่ว่า “คือนั่งคิดว่าบางครั้งเราทำงานฟรีอาจจะดีกว่ารอสิ่งตอบแทน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือที่นายนิธิคิดว่า “ถ้าเขาตกทุกข์ได้ยากแล้วเราไม่ช่วยแล้วเราจะไปช่วยใคร” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งการคิดวิเคราะห์ของนายนิธิอยู่ในรูปแบบของการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่จะคิดได้เองครับ เพราะเป็นคนคิดเอง แล้วตรงดูใหม่มาแล้วมันจะมีปัญหาหรือไม่การที่เราเอาตัวเองลงไปเสี่ยง” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนเป็นคนที่ไม่ขอช่วยเหลือเพื่อนนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองเพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นจากสถานการณ์ของการพูดคุยกัน ซึ่งหลังจากพูดคุยแล้วเยาวชนจะนำกลับไปคิดวิเคราะห์เองว่าสิ่งเหล่านี้เราควรจะแก้ไขปัญหาอย่างไรหรือจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนดังนี้

- นายนิธิ ภายหลังจากที่ได้คิดวิเคราะห์ถึงเหตุและผลของการช่วยเหลือเพื่อนด้วยตนเองแล้วนายนิธิจึงได้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “คือทำ อันนี้คิดเองครับ แล้วก็เริ่มช่วยเหลือเพื่อนถ้าเขาต้องการคนปรึกษา ให้คำปรึกษาเขามากขึ้น เราก็สามารถปรึกษาให้ได้ ถ้ามันไม่ยากเกินไป” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือการที่นายนิธิเริ่มเปลี่ยนแปลงตนเองในการช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานดังคำกล่าวของที่ว่า “เริ่มจะให้ความร่วมมือกับคนอื่น อย่างเช่นว่างานกลุ่มร่วมมือมากขึ้น” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่หลังจากที่เยาวชนได้คิดถึงข้อดีและข้อเสียของการช่วยเหลือเพื่อนแล้วจึงตัดสินใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยเริ่มจากวิธีการง่ายๆ ก่อนแล้วค่อยๆ พัฒนาไปสู่เรื่องที่ยากขึ้น

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของเยาวชน ดังนี้

- นายนิธิ ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องการขอช่วยเหลือเพื่อนนั้นนายนิธิได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากคุณแม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “แม่บอกว่าถ้าทำแล้วมันไม่เดือดร้อนจนเกินไปก็ทำไปเลย” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งนอกจากคุณแม่แล้วก็ยังมีบุคคลอื่นๆ อีกมากมายที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของนายนิธิดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวเองบอกว่าเราเปลี่ยน เพื่อนบอกด้วย อาจารย์ที่เคยสอนก็บอก ส่วนใหญ่จะบอกว่าเปลี่ยนไปนะ...ส่วนใหญ่เขาจะเห็นว่าทำงานมากขึ้น งานที่ทำเพื่อส่วนรวมครับ” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป พฤติกรรม “การขอช่วยเหลือเพื่อน” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงจากบุคคลอื่นๆ รอบตัวมากมายไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ครู และครอบครัว และที่สำคัญที่สุดยังได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงจากตัวเองด้วย

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอกล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชน ดังนี้

- นายนิธิ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องของการขอช่วยเหลือเพื่อนนั้นอาจเกิดขึ้นในลักษณะของการพูดคุยของคนกลุ่มเล็กมากกว่าการอภิปรายของคนกลุ่มใหญ่ โดยการพูดคุยนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการจุดชนวนให้เกิดการคิดนั่นเอง ดังที่นายนิธีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ว่าเกิดขึ้นจากการพูดคุย ดังคำกล่าวที่ว่า “จากที่เล็กพูดครับ” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนชอบช่วยเหลือเพื่อนนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญเพราะเป็นการจุดชนวนที่ทำให้เยาวชนได้นำไปคิดวิเคราะห์แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่การอภิปรายแลกเปลี่ยนนั้นเป็นเหมือนการพูดคุยกันของคนจำนวนน้อยเสียมากกว่า

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอลงถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชน ดังนี้

- **นายนิธิ** พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนนั้นมีประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ประโยชน์ คือการช่วยเหลือบางที่ทำให้เราเห็นว่ายังมีคนบางคนที่เขายังลำบากกว่าเรา เราอยู่ในขนาดนี้แล้วแยกก็เกินไป เพราะยังมีคนที่ต่ำกว่าเราอีก ถ้าสามารถช่วยเหลือได้ก็อยากให้สูงกว่าเราไม่ได้อยู่เท่าเรา หรือไม่ก็อย่างน้อยก็ดีขึ้นจากที่เคยเป็นมา” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนายนิธิยังได้ประเมินตนเองถึงพฤติกรรมนี้ว่าจะติดตัวไปตลอดกาลหรือไม่ นายนิธิกล่าวว่า “ผมเป็นคนที่ว่า หลังจากเข้ามาอยู่ตรงนี้แล้วก็คิดว่าความช่วยเหลือคนอื่นก็เป็นสิ่งที่ดี มันสามารถติดตัวเราไปได้ ถึงแม้ว่าจะโตขนาดไหนแล้วมันก็จะยังอยู่ติดตัวเรา” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การช่วยเหลือเพื่อน” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ และมีคุณค่าที่จะติดตัวเยาวชนต่อไป

- **กรณีความเชื่อมั่นในตนเอง** ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 2 คน คือ

1. นายเดชา
2. นายชาติรี

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสองคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “ความเชื่อมั่นในตนเอง” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ เยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังเช่น นายเดชาเล่าว่า “เมื่อก่อนนี้จะไม่ค่อยเชื่อมั่นในตัวเอง เพราะว่าถ้าคนอื่นแย่งก็จะ...ความคิดเราอาจจะผิด” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายชาติรีที่เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาว่า “เมื่อก่อนส่วนมากใครถามอะไรก็

จะไม่คุยด้วยนะครับก็คือหยิ่งๆ อย่างงานกลุ่มเขาจะให้ผมออกไป present หน้าห้องก็จะไม่กล้า

ออกครับคืออาย” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นน้องทั้งสองคนยังไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ว่าจะเป็นความเชื่อที่ความคิดเราถูกต้องหรือไม่หรือไม่มั่นใจในตนเองเมื่อต้องออกไปนำเสนอผลงาน ซึ่งความไม่เชื่อมั่นในตนเองนี้อาจจะเกิดขึ้นจากการที่เขาไม่ได้ถูกฝึกให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าที่จะแสดงออก หรือยึดมั่นในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องแล้ว แต่พอหลังจากที่เขาวชชได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็ปรับเปลี่ยนไป โดยปัจจุบันเขาวชชมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “เชื่อมั่นในความคิดเรามากขึ้นครับ แต่ว่าบางทีเราต้องถอยเหมือนกัน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายชาติตรีที่บอกว่า “ตอนจัดรายการต้องใช้ความกล้าอยู่แล้ว การที่เชื่อมั่นในตนเองอยู่แล้วทำให้กล้าออกไป present หรือนำเสนอผลงานก็จะกล้าออกครับ และถ้าอาจารย์เรียกให้ตอบในห้องก็กล้าที่จะตอบคนแรกครับ” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเขาวชชแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเขาวชช A.M. 891 ที่ทำให้เขาวชชที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “ความเชื่อมั่นในตนเอง” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา แคมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เขาวชชได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “ความเชื่อมั่นในตนเอง” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เขาวชชได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอกล่าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- นายเดชา สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายเดชามีความเชื่อมั่นในตนเองคือ การพูดคุยหรือการประเมินท้ายรายการที่นายเดชากล่าวให้ฟังว่า “จะมีเกี่ยวกับการพูดกันแบบพูดง่ายก็คือคล้าย เซอร์ไวเวอร์ครับที่เคยรู้ก็จะเป็นแบบพูดกันตรงๆ เลยว่าเป็นแบบนี้แล้วความคิดคุณด้อยลง ก็จะมีการเสนอความคิดกันใครไม่เสนอความคิดเห็นก็จะมีพัฒนาจากตรงนี้กันไปเรื่อยๆ ก็จะมีตอนหลังเล็กรายการ และก็มีนัดประชุมกันถ้ามีปัญหาใหญ่ๆ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และอาจจะมีสถานการณ์อื่นๆ ประกอบด้วย เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ใหญ่ การค้นหาข้อมูลที่มากขึ้นเพื่อเพิ่มความมั่นใจของตัวเอง เป็นต้น และในการจัดรายการนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “อาทิเช่น ตอนนั้นที่มีข่าวกระแสว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเวลา แล้วก็มีมาคุยกันว่าถ้าเกิดมีอย่างนี้เราจะอย่างไรกันต่อครับ ส่วนใหญ่จะเสนอความคิดที่ตนคิดอยู่ว่าความคิดของฉันทถูก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นอาจจะเกิดปัญหาขณะการพูดคุยหรือการประเมินท้ายรายการก็เป็นได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนแรกๆ อาจ

จะมีคนที่ไม่เคยเสนอรับแต่พอทำงานกันไปก็จะไม่ค่อยมี” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่เหตุผล แต่ถ้าอารมณ์ก็จะมีแต่โดนกันไว้หมดแล้ว” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติรี สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายชาติรีมีความเชื่อมั่นในตนเองคือ การประเมินตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่บอกให้คนอื่นแก้ไขตนเองหรือประเมินตนเอง” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในการประเมินตนเองนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาได้เช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “คนที่มาใหม่ๆ อาจจะไม่กล้าพูด ก็จะบอกเขาว่าไม่ต้องกลัวพูดไปเลย” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้ก็จะมีสถานการณ์ของการจัดรายการวิทยุหน้าไมค์ที่ช่วยให้นายเดชาที่มีความกล้ามากขึ้นซึ่งความกล้าที่ส่งเสริมให้นายชาติรีมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่จัดรายการวิทยุจะต้องใช้ความกล้า การพูดอะไร มันมีความกล้าอยู่ประมาณหนึ่งแล้วเพิ่มความกล้าเข้าไปอีกมันก็สูง ก็เลยคิดว่าเชื่อมั่นในตนเองสูง” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งการจัดรายการวิทยุหน้าไมค์เองก็อาจจะเกิดปัญหาได้ดังคำกล่าวที่ว่า “มาคุยกัน แล้วเพื่อนบอกว่าแชมป์ผิดเรื่องการอ่านการออกเสียงแล้วก็อู้งานเล็กน้อยครับ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่มี “ความเชื่อมั่นในตนเอง” นั้น คือการประเมินซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นท้ายรายการหรือหลังจากการจัดรายการเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ในบางครั้งอาจจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาอื่นที่เยาวชนจะมานั่งพูดคุยเพื่อประเมินผลงาน ประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนร่วมงาน ซึ่งในการประเมินนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ขณะการประเมิน เช่น การไม่กล้าเสนอความคิดเห็น เป็นต้น นอกจากการประเมินแล้วยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกที่ช่วยเสริมทักษะให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น การจัดรายการหน้าไมค์ที่เสริมความกล้าซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง หรือการค้นหาข้อมูลให้มากขึ้นทำให้น้องมีความเชื่อมั่น เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “ความเชื่อมั่นในตนเอง” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายเดชา จากปัญหาที่เกิดขึ้นขณะจัดรายการทำให้นายเดชาที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการนั้นได้มีการร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยเยาวชนจะนำเอาปัญหาเหล่านั้นมา

ร่วมกันวิเคราะห์ในระยะเวลาของการประเมินทำรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “อาทิเช่น ตอนนั้นที่มีข่าวกระแสว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเวลา แล้วก็มีมาคุยกันว่าถ้าเกิดมีอย่างนี้เราจะอย่างไรกันต่อครับ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือหากเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินก็จะมีกรวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหานั้นว่าทำไมถึงไม่กล้าพูดหรือกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า “มันจะมีกระบวนการของการพัฒนาที่พี่เขาจะเรียกไปคุยตัวต่อตัวว่าทำไม มีอะไรหรือเปล่า บางทีคนที่ไม่พูดอาจจะคิดว่าความคิดเราอาจจะสู้เขาไม่ได้เพราะเราเพิ่งมาทำ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น ก็จะมีวิธีการที่ให้เยาวชนรู้จักใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์คือการเตือนกันดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่คนในวงก็จะเตือนว่าใจเย็นๆ ไม่เป็นไร เขาทำได้เราก็คทำได้ ก็คือจะช่วยกันเตือน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติริ จากปัญหาที่เกิดขึ้นขณะร่วมกันประเมินตนเองนั้นก็จะมีกันร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา โดยน้องนายชาติริกล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาคือ “จะบอกเขาว่าไม่ต้องกลัวพูดไปเลย ไม่ต้องกลัวถูกอัดเพราะถ้าอัดเธอก็จะอัดเขาเหมือนกัน” (นายชาติริ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือปัญหาที่เกิดขึ้นขณะจัดรายการก็จะมีกรร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหานั้นในช่วงของการประเมินงาน ดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่จะเป็นพี่น้องมนต์ที่จะเปิดประเด็นครับ แล้วทุกคนก็จะช่วยกันหาทางแก้ไขครับ เราก็คงต้องแก้ไขตัวปฏิบัติตัว” (นายชาติริ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนมี “ความเชื่อมั่นในตนเอง” นั้นอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้น ทั้งจากการประเมินและการจัดรายการ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการประเมินหรือการจัดรายการก็จะมีกรร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา โดยถ้าเป็นการประเมินแล้วสาเหตุส่วนใหญ่ก็คือความไม่กล้า หรือการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ก็จะมีกรร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเป็นการให้ผู้ใหญ่เข้ามาตักเตือนหรือการเตือนกันเองระหว่างคนในกลุ่มเพื่อเสริมความมั่นใจให้ผู้ที่เกิดปัญหากล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น แต่หากเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดรายการหน้าไมค์แล้วก็จะนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันเช่นเดียวกัน

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- นายเดชา ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ หากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดรายการก็จะมีวิธีการที่จะต้องหาข้อสรุปในแต่ละครั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่จะได้ข้อสรุปมาครับ แต่บางครั้งไม่ได้เลยก็ไม่ว่าอะไรเพราะว่าครั้งนี้เรา

อาจจะไม่ลงกันเต็มที่ ข้อเสนอที่ได้มาจากทุกๆ คนเห็นด้วยเป็นข้อสรุปครับ แต่ถ้าเกิดมีใครแย้งคนสองคนก็อาจจะต้องคิดใหม่อีกทีหนึ่ง” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) แต่หากเป็นการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินท้ายรายการนั้นอาจจะมีผู้ใหญ่หรือพี่ใหญ่เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหานั้นๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “พอพี่เข้เรียกไปคุยก็จะมี การเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเขาก็จะทำงานร่วมกับเราไม่ได้เพราะว่าเท่ากับเขาไม่ได้ทำอะไร เขาจะเบื่อของเขาไป” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติริ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันนั้นมีอยู่แล้วในช่วงของการประเมินโดยเยาวชนทุกๆ คนที่เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุจะต้องช่วยกันหาหนทางในการแก้ไขปัญหา ดังคำกล่าวที่ว่า “แล้วทุกคนก็จะช่วยกันหาทางแก้ไขครับ” (นายชาติริ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนายชาติริยังได้เล่าถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหามาของตัวนายชาติริเองว่า “มีผู้พูดภาษาไทย แล้วก็มาสาย วิธีแก้ก็มีทั้งเขาบอกวิธีมาให้เราแก้ กับเราคิดเองคนละ 50-50 ครับ แต่ว่าจะต้องเริ่มจากตัวเรามากกว่าครับ ก็แก้โดยมาให้ทันก็ต้องเคลียร์เวลา ก่อน ถ้ามาไม่ทันจริงๆ เช่นมีเหตุฉุกเฉินก็ต้องโทรบอกหลังไมค์ ก็จะทำให้คนอื่นที่อยู่ในสถานี่ในวันนั้นแทนก่อน” (นายชาติริ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปวิธีการแก้ปัญหานั้น ในสถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจึงต้องร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทุกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะได้ข้อสรุปในการแก้ไขปัญหา แต่หากการแก้ปัญหานั้นเป็นการแก้ปัญหารายบุคคลอาจจะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลนั้นๆ ด้วย

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายเดชา ในการพัฒนาตนเองทางด้านความเชื่อมั่นในตนเองนั้น นายเดชาไม่ค่อยได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมเท่าใดนัก เพราะที่ไม่ค่อยได้นำสิ่งนี้ไปใช้กับบุคคลอื่นแต่นายเดชาได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำจากตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “ส่วนใหญ่จะไม่มีครับ เพราะว่าเราจะไม่ค่อยใช้ตรงนี้ อยู่ที่นี่เราก็ทำตัวแนวของที่นี่ อยู่ที่บ้านเราก็ทำตัวในแนวของที่บ้าน โรงเรียนก็แนวโรงเรียน ก็จะมีเชื่อในความคิดของตนเองในการเสนออาจารย์ครับ จะช่วยเวลาข้อนี้แน่นอน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติรี ในการพัฒนาตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเองนายชาติรีได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อนที่กล่าวกับนายชาติรีว่า “เพื่อนบอกว่าทำไมนายเดินคนเดียว ไม่อายไม่เขิน” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป พฤติกรรม “ความเชื่อมั่นในตนเอง” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนบางคนอาจจะได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงจากบุคคลอื่นๆ รอบตัว บางคนอาจจะไม่ได้รับจากบุคคลอื่นๆ แต่ได้รับจากความรู้สึกของตนเอง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการได้รับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตนเองจากบุคคลอื่นหรือตนเองเยาวชนเหล่านี้ก็รู้สึกพอใจกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอกล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายเดชา ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นมีอยู่อย่างสม่ำเสมอและเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้นายเดชาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็จะมีเกี่ยวกับการพูดกันแบบพูดง่ายก็คือคล้าย เซอร์ไวเวอร์คิบที่เคารู้ก็จะเป็นแบบพูดกันตรงๆ เลยว่าเป็นแบบนี้แล้วความคิดคุณด้อยลง ก็จะมีการเสนอความคิดกันใครไม่เสนอความคิดเห็นก็จะมีการพัฒนาจากตรงนี้กันไปเรื่อยๆ ก็จะมีตอนหลังเลิกรายการ และก็มีนัดประชุมกันถ้ามีปัญหาใหญ่ๆ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนนั้นที่มีข่าวกระแสแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงเวลา แล้วก็มาคุยกันว่าถ้าเกิดมีอย่างนี้เราจะอย่างไรกันต่อครับ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติรี การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุนั้นมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจของเยาวชนนั้นมีวิธีการดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้ามีคนอื่นอยู่ ตอนจัดรายการเสร็จใช้ใหม่สมมติมีอยู่ 5 คนก็จะประเมินกัน 5 คนนะครับทุกๆ คนก็ต้องถูกประเมิน...ในการประเมินจะใช้วิธีไล่ทีละคนอาจจะเวียนซ้ายหรือขวา” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นเกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมออย่างแน่นอนเพราะสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจควบคู่กันไปอยู่แล้ว

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายเดชา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองนั้นนายเดชาได้มีโอกาสประเมินทั้งประโยชน์และโทษของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวของนายเดชาที่บอกถึงประโยชน์ของความเชื่อมั่นในตนเองว่า “ความคิดเราไม่ใช่ความคิดที่ผิดเสมอ สิ่งที่คนอื่นแย้งอาจจะผิดก็ได้ แต่เขามาแย้งเราเพื่อต้องการให้ของเขาถูก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และสำหรับโทษของความเชื่อมั่นในตนเองนั้นนายเดชากล่าวว่า “บางครั้งก็เห็นโทษเหมือนกัน เช่นว่าเราเชื่อมั่นในตัวเองว่าเราทำสิ่งตรงนี้แล้วมันดี มันก็ทำให้ผลงานออกมาดี แต่ถ้าเกิดเราเชื่อมั่นไปแล้วไม่เชื่อคำแย้งของคนอื่น สมมติว่าเราเดินไปสักพักแล้วเราเชื่อว่าเดินทางนี้ถูกพอเราเดินไปจับคนอื่นแย้งเราไม่ฟังเราเชื่อของเราเกินไปบางทีไปแล้วมันผิดมันกลับมาไม่ทันเราก็ต้องแก้ของเราต่ออีก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนายเดชายังได้ประเมินตนเองถึงพฤติกรรมนี้ว่าจะติดตัวไปตลอดกาลหรือไม่ นายเดชากล่าวว่า “ไม่แน่เสมอไปครับ ต้องดูอีกที่ว่ามันจะมีอะไรที่มันเปลี่ยนแปลงไป อะไรที่ทำให้ติดตัวเราได้ คิดว่าน่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนมากกว่า ถ้าเกิดเราเจอกลุ่มอย่างนี้คิดว่่าก็น่าจะติดตัวเราต่อไปเรื่อยๆ แต่ถ้าเราเจอกลุ่มที่กดดันไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นอะไร คิดว่าตัวเองถูกเสมอก็อาจจะเปลี่ยนไปได้” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติรี พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองนั้นมีประโยชน์ต่อตัวนายชาติรีดังคำกล่าวที่ว่า “กล้าคิดกล้าทำครับ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นแล้วพฤติกรรมนี้ก็ยังคงติดตัวนายชาติรีต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “น่าจะอยู่ครับคิดว่าน่าจะอยู่ แต่ผมว่ามันก็ต้องมีโลเลกันบ้าง แต่คิดว่าน่าจะอยู่ ส่วนจะเพิ่มขึ้นไหม ก็ยังไม่แน่ใจครับ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “ความเชื่อมั่นในตนเอง” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ แต่ในบางครั้งอาจจะมีโทษหากเรามีความเชื่อมั่นมากเกินไปจนเกินความพอดีจนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งความหายนะอาจจะตามมาได้ ดังนั้นควรจะต้องมีความเชื่อมั่นในปริมาณที่พอดี โดยจะต้องคิดว่าสิ่งที่เราเชื่อนั้นถูกต้องหรือไม่และควรยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นประกอบด้วย นอกจากนี้พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองยังคงจะติดตัวเยาวชนต่อไป แต่อาจจะไม่ตลอดเวลาเพราะในบางครั้งความเชื่อมั่นอาจจะมึ่มาก บางครั้ง

อาจจะมีน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมประกอบไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสนับสนุนที่เพียงพอ ความเข้าใจในเรื่องนั้น หรือแม้แต่สภาพเพื่อนที่แวดล้อมในขณะนั้นด้วย

6. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม “เก้ง”

- กรณีการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 2 คน คือ

1. นางสาวชุตিকা
2. นางสาวอรพินท์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสองคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังเช่น นางสาวชุตিকাเล่าว่า “ไม่ค่อยสนใจ แค่นี้ก็ว่ามันไม่เกี่ยวกับเรา ถ้าเปิดทีวีมีข่าวก็แค่ดูเฉยๆ ผ่านไป แต่ไม่คิดตาม” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนางสาวชุติกายังได้กล่าวเสริมถึงวิธีการติดตามข่าวสารในอดีตว่า “ติดตามทางโทรทัศน์กับวิทยุเท่านั้น” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนนางสาวอรพินท์ได้เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาในอดีตว่า “เมื่อก่อนไม่ได้ค้นหาข้อมูล เวลาทำรายงานก็อยู่แค่ห้องสมุด และก็รายงานแต่ละเล่มก็ใช้ห้องสมุดเพราะเราเรียนอยู่ในระดับนี้ยังไม่ต้องใช้ถึงขั้นต้องไปเดินหาข่าว ไปเดินสัมภาษณ์อะไรอย่างนั้น อาจจะอย่างมาก็แค่ทำใบตึกๆ (แบบสอบถาม)” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นเยาวชนทั้งสองคนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารมากเท่าไร วิธีการค้นหาข้อมูลหรือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายจึงไม่เกิดขึ้น แต่พอหลังจากที่เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนเหล่านี้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ดังคำกล่าวของนางสาวชุตিকাที่ว่า “ปัจจุบันพอเปิดมาเห็นข่าวก็จะดูถ้ามันเกี่ยวกับรายการก็จะนั่งจด นั่งหา นั่งดู แต่ถ้ามันเป็นพวกโครงการที่เด็กทำได้เขาจะมีเบอร์ขึ้นข้างล่าง ก็จะเตรียมจดเบอร์เพื่อจะโทรไปสัมภาษณ์เขา” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือวิธีการติดตามข่าวสารที่มากขึ้นดังคำกล่าวของนางสาวชุตিকাที่ว่า “คือโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต แล้วก็ตามหนังสือพิมพ์ คือผ่านแผงหนังสือพิมพ์ก็จะมองว่ามีข่าวอะไรบ้าง ถ้าน่าสนใจก็จะซื้อมา” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนนางสาวอรพินท์ได้กล่าวว่า “มันหามากขึ้น อย่างเช่น พี่ๆ เขาก็จะเป็นคนติดต่อหาข่าวหาสถานที่ ว่ามีงาน มีกิจกรรม อย่างกิจกรรมธรรมชาติเขาก็จะถามว่าไปไหน สนใจไหม มันก็

เหมือนกับให้เราเห็นว่านี่มีข่าว ถ้าเราสนใจเราก็ไป” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือรู้จักที่จะค้นหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา แชมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัด

รายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” โดยสถานการณ์นี้จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอกล่าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตিকা สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวชุตিকাต้องรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายคือ การติดตามข่าวสารหรือหาข่าวเพื่อจะนำมาออกอากาศ ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่เราจะต้องติดตามข่าวสารเพื่อมาออกอากาศเป็นสาเหตุหลัก” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้ก็อาจจะมีจากการที่ต้องเข้าร่วมงานเสวนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกับกิจกรรมการจัดรายการวิทยุที่ทำให้ต้องติดตามข่าวสาร ดังคำกล่าวที่ว่า “นอกจากการติดตามข่าวเพื่อมาออกอากาศแล้ว ก็จะมีงานเสวนา งานหาข่าวถ้าเราไม่รู้เรื่องอะไรที่เขาพูด” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และการหาข่าวเพื่อนำมาออกอากาศก็อาจจะเกิดปัญหาได้ เช่น การติดตามข่าวสารไม่ทัน ดังคำกล่าวที่ว่า “แต่ถ้าหนังสือพิมพ์อันนี้เราดูแล้วตามไม่ทัน” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือการเลือกสรรข่าวสำหรับออกอากาศว่าเหมาะสมหรือไม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “เอามาแชร์กันมาพูดคุยกันในรายการแต่ถ้ารุนแรงมากก็จะยกเลิก” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และสำหรับการเสวนาก็อาจจะเกิดปัญหาได้เช่นกัน ดังคำกล่าวของนางสาวชุตিকাที่ว่า “เราไม่รู้เรื่องที่เขาพูด งานเสวนาจะต้องมีเรื่องข่าวที่เขาพูดกันก่อน” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวอรพินท์ต้องรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายคือ การติดตามข่าวสารเพื่อออกอากาศ ดังคำกล่าวที่ว่า “การหาข่าว การติดตามข่าวทำให้เราค้นหาข้อมูลมากขึ้น เหมือนกับพอเรารู้อะไรไป เพื่อนๆ ก็ได้รู้ด้วยเพราะเราจะเอาไปพูดในรายการ มันก็มีแรงผลักดันมากขึ้นที่ทำให้เราอยากรู้” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) โดยการติดตามข่าวสารของนางสาวอรพินท์นั้นเกิดขึ้นจากการที่ต้องการให้ตัวเองมีความรู้มากขึ้นทำให้เกิดแรงผลักดันที่จะค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลาก

หลาย ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเหมือนกับทำให้ตัวเองรู้อะไรมากขึ้น เพราะว่าชาวบ้านเขาไปไหนแล้ว เรายังนั่งอยู่ตรงนี้อยู่เลย แทนที่จะนั่งอยู่บ้านเราไปเอาข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นดีกว่า” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งจากสถานการณ์ของการติดตามหาข้อมูลข่าวสารเพื่อออกอากาศนั้นได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจผิดในระยะแรก ดังคำกล่าวที่ว่า “ความเข้าใจของตนเองอาจจะผิดก็ได้ตอนแรกๆ ที่บอกว่า ทำไมต้องหา หาไปทำไม” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคน that “รู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” นั้น คือการติดตามข่าวสารหรือการหาข่าวเพื่อออกอากาศเป็นสถานการณ์หลัก นอกจากนั้นยังมีสถานการณ์อื่นๆ อีก เช่น การเข้าร่วมงานเสวนา และการคัดสรรข่าวสารเพื่อนำมาออกอากาศ โดยบางครั้งสถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้ก็เกิดปัญหาเช่นเดียวกัน โดยสถานการณ์ของการหาข่าวอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารไม่ทันการไม่เห็นประโยชน์ของการหาข่าว และอื่นๆ ส่วนสถานการณ์ของการเสวนานั้นก็อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เข้าร่วมเสวนา เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้เช่นเดียวกัน จึงขอกกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตিকা จากปัญหาที่เกิดขึ้นขณะจัดรายการทำให้เยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการนั้นได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา โดยสถานการณ์การหาข่าวเพื่อนำมาออกอากาศนั้นได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารไม่ทัน และการเลือกสรรข่าวเพื่อนำมาออกอากาศ พบว่าหากเป็นปัญหาเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารไม่ทันอาจจะไม่ได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาแต่เป็นการหาวิธีการที่ทำให้นางสาวชุตিকাสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เช่น การติดตามทางสื่ออื่นๆ หรือการสอบถามเพื่อน เป็นต้น แต่ส่วนการเลือกสรรข่าวเพื่อนำมาออกอากาศนั้นได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัญหาว่าจะนำเอาข่าวไหนมาออกอากาศดีโดยการนำข่าวสารนั้นมาพูดคุยกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าหนังสือพิมพ์อันนี้เราดูแล้วตามไม่ทันเราก็จะโทรถามเพื่อนว่ามีหรือเปล่า แล้วเอามาแชร์กันมาพูดคุยกันในรายการแต่ถ้ามันรุนแรงมากเราก็จะยกเลิกให้กับรายการอื่น แต่ถ้ามันไม่รุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเราก็จะมาพูดในรายการของเราเอง” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์ของการเสวนาที่มีปัญหาเกี่ยว

กับการไม่ได้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการเสวนานั้นได้มีการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาว่าเกิดจากการที่เราไม่ได้ติดตามข่าวสารเพราะหัวข้อในการเสวนาส่วนใหญ่แล้วก็จะมาจากข่าวที่ได้ออกอากาศก่อนหน้านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า “งานเสวนาจะต้องมีเรื่องข่าวที่เขาพูดกันก่อน” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความเข้าใจผิดในระยะแรกนั้น นางสาวอรพินท์ได้มีการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุว่าเป็นความเข้าใจผิดเพราะการหาข่าวนี้เราไม่ต้องคำนึงว่าข่าวที่เราหา นั้นใครจะรู้หรือไม่รู้ ดังคำกล่าวที่ว่า “พอมาที่นี้ก็หาไปโดยไม่ต้องสนใจเลยว่าใครจะรู้หรือไม่รู้” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นทำให้ต้องมีการการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาโดยส่วนใหญ่แล้วการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เพียงคนเดียว เช่น การติดตามข่าวสารไม่ทัน การไม่ความรู้ในหัวข้อที่เข้าร่วมเสวนา เป็นต้น แต่ก็มีในบางสถานการณ์ที่เยาวชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันวิเคราะห์ เช่น การเลือกสรรข่าวเพื่อออกอากาศ เป็นต้น

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- นางสาวชุตติกา ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ หากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารไม่ทันนั้น นางสาวชุตติกาได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยการถามเพื่อนว่าได้ติดตามหรือไม่ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าหนังสือพิมพ์อันนี้เราดูแล้วตามไม่ทันเราก็จะโทรถามเพื่อนว่ามีหรือเปล่า” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการเลือกสรรข่าวสารเพื่อออกอากาศนั้นได้มีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับข่าวสารที่เกิดปัญหาในแต่ละครั้ง บางข่าวสารอาจจะได้นำมาออกอากาศแต่บางข่าวสารอาจจะไม่ได้นำมาออกอากาศก็เป็นได้ แต่การตัดสินใจว่าข่าวสารนั้นควรจะนำมาออกอากาศหรือไม่เกิดขึ้นจากการร่วมกันตัดสินใจของเยาวชน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการเสวนาที่ไม่ได้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เสวนา นางสาวชุตติกาได้มีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาโดยการที่จะต้องติดตามข่าวสารก่อนการเสวนาเพื่อสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องและนำไปพูดคุยในการเสวนาดังคำกล่าวที่ว่า “อย่างเรื่องข่าวหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งที่มีภาพรุนแรง เราก็จะต้องไปดูว่ามันจริงหรือเปล่า ถึงจะเอาไปเทียบกับผู้ใหญ่ได้ ถ้าเราไม่รู้เทียบไปเขาก็จะไม่ฟังเราอยู่ดี แต่ถ้าเรามีเหตุมีผลเขาก็จะฟังเราอีกทีหนึ่ง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันนั้นนางสาวอรพินท์ ได้มีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเพียงคนเดียวภายหลังจากการคิดวิเคราะห์แล้วพบว่าเราควรจะหาข่าวเพื่อนำมาออกอากาศต่อไปเพราะมีประโยชน์ต่อตัวเรา ดังคำกล่าวที่ว่า “เพราะว่ามันเป็นตัวของเรา ตัวเราได้ ถ้าเราอ่านเราก็ได้ คนอื่นไม่ได้มาได้กับเรา ถ้าเขาอยากรู้เขาก็อ่าน” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันหรือการหาข้อสรุปวิธีการแก้ไขปัญหา นั้นเยาวชนได้ตัดสินใจว่าต้องติดตามข่าวสารให้มากขึ้นไม่ว่าข่าวสารนั้นจะมาจากสื่อใดก็ตามเพราะการติดตามข่าวสารจะทำให้เยาวชนมีความรู้พอที่จะเข้าร่วมเสวนา หรือนำข้อมูลเหล่านั้นไปออกอากาศได้ หากติดตามข่าวสารไม่ทันอาจจะขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ คนอื่นก็เป็นได้

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตติกา ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้น นางสาวชุตติกาไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่คนรอบตัวคือคุณพ่อบีบหนาทต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เพราะเมื่อใดที่นางสาวชุตติกาหาข่าวและไม่เข้าใจคุณพ่อก็จะเข้ามาช่วยแนะนำเกี่ยวกับข่าวนั้นๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “เวลาหาข่าวแล้วข่าวนี้นะเราไม่เข้าใจก็จะถามเขา เขาก็จะบอกแรกๆคะ หลังๆ ก็จะทำให้คิดเองบ้าง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นนางสาวอรพินท์ไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม

สรุป พฤติกรรม “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลของการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอกล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตিকা การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นมืออยู่บ้างในบางสถานการณ์ เช่น การพูดคุยกันเกี่ยวกับการเลือกสรรข่าวที่ออกอากาศว่าข่าวนี้ออกอากาศได้หรือไม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “เอามาแชร์กันมาพูดคุยกันในรายการแต่ถ้ามันรุนแรงมากเราก็จะยกเลิกให้กับรายการอื่น แต่ถ้ามันไม่รุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเราก็จะมาพูดในรายการของเราเอง” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ส่วนสถานการณ์อื่นๆ นั้นไม่ค่อยได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกัน

- นางสาวอรพินท์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นพบว่าสถานการณ์ที่ทำให้นางสาวอรพินท์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุ

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นพบว่าการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นมีน้อยมาก

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตিকা พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นนางสาวชุตিকাได้มีโอกาสประเมินประโยชน์และคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยคำกล่าวที่บอกถึงประโยชน์ของการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายว่า “มีประโยชน์ คิดว่าการที่เราค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มันดีนะบางทีวิทยุมันได้ยินแต่เสียงมันจะฟังไม่ค่อยทัน บางทีโทรทัศน์มันก็จะมีภาพมาให้เรา อินเทอร์เน็ตมันก็จะกว้างขวางมากขึ้น แต่ถ้าเป็นหนังสือเราก็จะรู้เรื่องกว่าไง เพราะเราสามารถอ่านได้หลายๆ ครั้งให้เราเข้าใจได้” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นนางสาวชุติกายังได้ประเมินตนเองถึงพฤติกรรมนี้จะติดตัวไปตลอดกาลหรือไม่ นางสาวชุติกากล่าวว่า “หนูว่าจะติดตลอดไป เพราะว่ามันไม่ใช่พฤติกรรมนะมันเป็นนิสัยมากกว่า พอเราเห็นหนังสือพิมพ์เราก็ต้องหยุดอ่านหยุดดู อินเทอร์เน็ตมีเว็บนี้ที่น่าสนใจก็ต้องไปเปิดดู คิดว่ามันเป็นนิสัยมากกว่า จากเมื่อก่อนที่มันเป็นแค่พฤติกรรมที่ทำชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนั้นมีประโยชน์ต่อตัวนางสาวอรพินท์ดังคำกล่าวที่ว่า “ในวิธีการหาข่าวมี

ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เพราะข่าวที่หาอยู่มันเป็นเหตุการณ์ประจำวันอยู่แล้ว และก็เป็นที่เหตุการณ์ที่เราควรจะรู้อยู่แล้ว ส่วนตัวข่าวก็มีประโยชน์ เช่น กิจกรรมตรวจฟันฟรีที่เราไปหาข่าวแล้วก็มาประกาศในรายการ เราก็สามารถไปร่วมได้ มันทำให้เรารู้ได้ว่าเรามีกิจกรรมอะไรเกิดขึ้น” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นแล้วพฤติกรรมนี้ก็ยังคงติดตัวนางสาวอรพินท์ต่อไปดังคำกล่าวที่ว่า “คิดว่ามันคงจะติดตัวต่อไปเพราะว่าถ้าเราไม่ได้ทำหน้าที่เราก็ยังหาข่าวให้เพื่อนๆ ได้เรายังทำงานอยู่ในกลุ่มนี้ เรายังมีเพื่อน เรายังมีอะไรที่เราสามารถนำเสนอออกไปได้....และถ้าไม่ได้ทำงานที่นี่แล้วก็ยังคงสนใจที่จะอ่านหนังสือพิมพ์และอื่นๆ อยู่ เพราะว่ามันเป็นตัวของเรา ตัวเราได้ ถ้าเราอ่านเราก็ได้ คนอื่นไม่ได้มาได้กับเรา ถ้าเขาอยากรู้เขาก็อ่าน” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เพราะแต่ละแหล่งข้อมูลก็จะสามารถให้ข้อมูลได้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น โทรศัพท์อาจจะให้ภาพที่ดี วิทยุอาจจะให้เสียงที่ดี เป็นต้น นอกจากนั้นข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมายังมีประโยชน์ต่อตัวเยาวชนเองและคนอื่นๆ เช่น กิจกรรมตรวจฟันฟรีตัวเยาวชนและคนอื่นๆ อาจจะไปเข้าร่วมกิจกรรมได้ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วเยาวชนส่วนใหญ่ยังคิดว่าพฤติกรรมนี้จะติดตัวเยาวชนต่อไปเพราะเยาวชนเหล่านี้เห็นคุณค่าว่าถ้าตัวเราอ่านตัวเราก็ได้ และสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นนิสัยไม่ใช่พฤติกรรม เป็นต้น

- กรณีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 1 คน คือ

1. นายเดชา

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนมีพฤติกรรมเหล่านี้อย่างไรบ้าง ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “เมื่อก่อนนี่ก็คือแบบสมมติเขาเครียดกันเราไม่รู้เรื่องก็จะขำ แล้วเราปรับตัวไม่ถูก สมมติเราขำกับเพื่อนอยู่แล้วไปเจอประชุมเครียดๆ เราจะปรับเฟสลงมาไม่ทัน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) แต่ในปัจจุบันนี้นายเดชาได้รู้จักที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น ดังคำกล่าวของนายเดชาที่ว่า “แต่พอมาทำที่นี่ พอเราขำก็คือขำ แต่พอถึงจุดลงที่อารมณ์ต้องลงเราลงได้ปุ๊บเราลงได้แล้วขึ้นไปขำใหม่ก็ได้ คือตรงนี้จะได้มากๆ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็น

ได้ว่านายเดชา มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นมาจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M.891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา แชมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ ดังนี้

- นายเดชา สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายเดชา รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้นคือ การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุ เช่น การเข้าฟังการสัมมนาหรือเสวนา ดังคำกล่าวที่ว่า “รู้สึกว่าจะเป็นการที่ตอนนั้นที่สงครามสหรัฐที่ไปถล่มอิรักครับ มันจะเป็นการไปที่ไม่รู้จักกัน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในสถานการณ์ที่ทำให้ นายเดชาเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้นั้นก็อาจจะเกิดจากปัญหาได้เช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนนั้นที่ไปก็จะเป็นคนขี้เล่นมากจะไปเล่นกับพี่ไซ ซึ่งก็โดนไปหลายฉากเหมือนกันว่าไม่ได้นะเขาต้องทำอย่างนี้ ไปทำตัวรู้จักอย่างนั้นไม่ได้ เขาจะหาว่าเด็กโดนผู้ใหญ่จ้างมา” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคน “สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์” นั้น คือเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนาหรือเสวนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุ ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนาหรือเสวนานี้ทำให้เยาวชนได้ฝึกที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพราะในการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะมีสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์ปกติที่เยาวชนได้ปฏิบัติอยู่เยาวชนจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้เช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา ดังนี้

- นายเดชา ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ให้นายเดชาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็น
คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้มีการคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาโดยการร่วมกันวิเคราะห์
ของนายเดชาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้คือพี่ไซ่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่ได้นะเขาต้องทำอย่าง
นี้ ไปทำตัวรู้จักอย่างนั้นไม่ได้เขาจะหาว่าเด็กโดนผู้ใหญ่จ้างมา...ตอนนั้นก็รู้สึกไปเหมือนกันว่าพี่
เขาโดนเล่นเราจะเป็นอย่างไร มันเหมือนกับคนเดียวทำให้หัวเรือเสีย” หรือที่นายเดชากล่าวว่า
“เลยเริ่มคิดว่าถ้าเกิดเราไปงานเศร้าๆ อย่างนี้แล้วเราไปปลุกให้เขาหัวเราะปลุกกระดมอะไรอย่างนี้
มันก็ดูอย่างไรอยู่ เราก็กเริ่มไปเรื่อยๆ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้
เยาวชนเป็นคนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้นั้นจะเห็นได้ว่ามีทั้งการคิดวิเคราะห์เกี่ยว
กับปัญหาร่วมกับผู้อื่นและการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาเพียงคนเดียว ซึ่งการคิดวิเคราะห์ทั้งสอง
แบบเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะหากคิดวิเคราะห์เพียงคนเดียวอย่างเดียวอาจจะได้มุมมองที่แคบเกิน
หรือการคิดวิเคราะห์ร่วมกับผู้อื่นเพียงอย่างเดียวก็อาจจะได้มุมมองที่หลากหลายมากขึ้นแต่การ
ตระหนักถึงปัญหาอาจจะน้อยลงกว่าการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วม
กันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนดังนี้

- นายเดชา ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหานั้นหลังจากที่นายเดชาได้คิด
วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แล้ว นายเดชาและพี่ไซ่ได้
ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหานี้โดยการที่ให้ถือครั้งนี้เป็นประสบการณ์แล้วครั้งหน้าอย่าทำแบบนี้อีก ดัง
คำกล่าวที่ว่า “สุดท้ายพี่เขาบอกไม่เป็นไร ไม่มีอะไรหรอก แล้วทีหลังอย่าทำอีก ก็เลยโอเค เข้าใจ”
(นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหานั้นหลังจากที่เยาวชนได้เห็นถึงข้อเสียของการไม่
รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์แล้วทำให้เยาวชนตัดสินใจที่จะค่อยๆ พัฒนาตนเองให้รู้จัก
ปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้มากขึ้น

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม ในการได้
รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจ
และการกระทำของตนเองจากสังคมของเยาวชน ดังนี้

- นายเดชา ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น นายเดชาได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากเพื่อนๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “เพื่อนๆ ก็จะเห็นว่าเราปรับตัวเก่ง ควบคุมอารมณ์เก่ง” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ส่วนผู้ปกครองหรือคนที่บ้านนั้นยังไม่ค่อยเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการปรับตัวของนายเดชา มากเท่าใดนัก ดังคำกล่าวที่ว่า “ที่บ้านหรือครอบครัวก็เห็นครับ แต่ไม่ค่อยได้ใช้ เพราะที่บ้านจะไม่ค่อยใช้ตรงนี้มาก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป พฤติกรรม “การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เยาวชนได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงจากบุคคลอื่นๆ รอบตัวไม่ว่าจะเป็นเพื่อน และครอบครัว แต่ผลของการเปลี่ยนแปลงที่ได้จากสังคมนั้นมีทั้งที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนคือเพื่อน และที่ไม่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนคือผู้ปกครองหรือคนที่บ้าน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สังคมเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนั้นชัดเจนหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ของเยาวชนว่าได้นำ พฤติกรรมเหล่านี้ไปใช้กับกลุ่มใดบ้าง

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขกกล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชน ดังนี้

- นายเดชา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องของการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นเกิดขึ้นในขณะที่ทำการประเมินทำรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “เขามายกที่หลังตอนประชุมสรุปงาน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นเป็นการพูดคุยถึงผลที่ตามมาของการไม่รู้จักรับตัวขณะทำการประชุมสรุปผลงาน ทำให้เยาวชนเล็งเห็นถึงโทษของการไม่รู้จักรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เยาวชนจึงคิดที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขกกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชน ดังนี้

- นายเดชา พุทธิกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นนายเดชาได้มีโอกาสประเมินตนเองเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวของนายเดชาเกี่ยวกับประโยชน์ของการปรับตัวว่า “มีครับ ทำให้เข้ากับคนอื่นได้ง่ายขึ้นด้วย แล้วก็ทำให้เราตามเนื้อผ้าไปทันแบบมั่วๆ สมมติถ้าเขาคุยเรื่องนี้แล้วเราไม่ปรับตัวให้ทันกับเขาเราก็จะคุยกับเขาไม่ค่อยรู้เรื่อง” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ส่วนโทษของการปรับตัวนั้นนายเดชากล่าวว่า “มีครับ การปรับตัวอารมณ์มันไม่ใช่ของตัวเองเอง มันจะไม่ใช้อะไรของตัวเองเอง เราต้องตามเขา” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้นายเดชายังได้ประเมินตนเองถึงพฤติกรรมนี้ว่าจะติดตัวไปตลอดกาลหรือไม่ นายเดชา กล่าวว่า “คิดว่าตอนนี้จะไม่ค่อยได้ใช้ครับ จะใช้ตอนลงพื้นที่เพราะเหมือนมันเป็นโทษจริงๆ ว่าเราต้องตามคนอื่น อารมณ์เราต้องตามคนอื่น แต่สิ่งที่เราชอบก็เป็นตัวของตัวเองดีกว่า มันจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วยว่าสถานการณ์ไหนควรปรับ” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ คือทำให้เราสามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่ายขึ้น แต่การปรับตัวก็มีโทษเช่นเดียวกันคือทำให้เราไม่เป็นตัวของเราเอง และพฤติกรรมนี้จะติดตัวเยาวชนต่อไปแต่ไม่ใช่ว่าในทุกๆ สถานการณ์เราจะต้องปรับตัวเพราะในบางสถานการณ์เราควรที่จะเป็นตัวของเราเองมากกว่า

- กรณีมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 3 คน คือ

1. เด็กชายอิทธิ
2. นายเต็มศักดิ์
3. นายนิธิ

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสามคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังเช่น เด็กชายอิทธิเล่าว่า “ไม่รู้ครับว่าตนเองเป็นอย่างไร” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาว่า “เมื่อก่อนไม่เห็นทั้งจุดเด่นและจุดด้อยจะเป็นอารมณ์ซะมากกว่าคืออารมณ์เป็นแบบไหนก็ไปแบบนั้น” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และที่นาย

เดิมศักดิ์กล่าวเสริมว่า “เด่นไม่รู้ เมื่อก่อนคือมองตัวเองไม่ออก ไม่รู้จักตัวเองด้วย” (นายเดิมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และนายนิธิที่เล่าว่า “คิดว่าตนเองเด่นตลอด ต้องแคร่ฉันต้องอะไรพวกนี้” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นน้องทั้งสามคนยังไม่รู้จักจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองทำให้เยาวชนเหล่านี้ยังไม่สามารถที่จะนำจุดเด่นของตนเองออกมาใช้ให้ถูกต้องหรือพัฒนาจุดด้อยของตนเองให้ดีขึ้น แต่หลังจากที่เยาวชนเหล่านี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราเป็นคนเล่นแรงก็เลยฟังรู้” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเดิมศักดิ์ที่บอกว่า “เด่นก็คือในเรื่องของทักษะ เรื่องของการเรียนรู้ เป็นคนที่จะเรียนรู้ค่อนข้างที่จะเร็วในสิ่งที่ตัวเองชอบ แล้วก็เหมือนกับว่าอะไรที่เราชอบแล้วจะทำได้ดี นี่ก็จุดเด่น และในเรื่องของการพูด การคุยการค้นคว้าการอ่าน เป็นคนชอบอ่าน ชอบเขียน ชอบอะไรแบบนี้อยู่แล้ว ก็มาปรับใช้กับงานของเราได้เพราะเราเป็นสื่อมวลชน ส่วนข้อด้อยก็คือเรื่องของอารมณ์เรื่องของนิสัยบางประการก็ต้องปรับเพื่อที่เราจะทำงานกับคนอื่นได้” (นายเดิมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และนายนิธิที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของตนเองว่า “แต่พอมาตรงนี้แรกๆ เขาไม่ให้ความสนใจเลยทำให้รู้ว่าบางครั้งการที่ว่าทำตัวเองเด่นมันไม่ใช่ผลดี กลายเป็นว่าเราไปอวดเก่งใส่เขา ทั้งที่ว่าเราก็ไม่ได้เก่ง” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าน้องๆ แต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทิศนา แคมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอกล่าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้เด็กชายอิทธิมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองคือ การประเมินทำรายการที่น้องๆ ทุกคนจะมารวมกันเพื่อพูดคุยถึงการทำงานและลักษณะนิสัยของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ดังคำกล่าวที่ว่า “มีประชุมเราก็จะมีการมาคุยกันว่าแต่ละคนมีนิสัยเป็นอย่างไร เพื่อให้แต่ละคนไปปรับปรุงในสิ่งที่ไม่ดีนะครับ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งการประเมินตนเองนั้นก็ไม่ใช่ประสบปัญหาใดๆ ขณะประเมินเพราะ

น้องๆ ทุกคนยอมรับคำประเมินที่เพื่อนๆ คนอื่นกล่าว ดังคำกล่าวที่ว่า “การรับฟัง ส่วนใหญ่การคุยกันก็จะมีการรับฟังกันอยู่แล้วครับ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- **นายเต็มศักดิ์** สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายเต็มศักดิ์มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองคือ การประเมินท้ายรายการดังกล่าวที่ว่า “ก็คือทุกอาทิตย์ เป็นทั้งประเมินรายการและประเมินตัวด้วย ถ้าเกิดประเมินรายการก็คือประเมินกันส่วนรวม” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการที่มีกิจกรรมให้หาข้อดีและข้อด้อยของตนเองดังกล่าวที่ว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งก็ไปเข้าค่ายกับพี่ๆ กับทีมงานที่ชลบุรีแล้วก็จะมานั่งคุยกันว่าแต่ละคนมีข้อดีข้อด้อยอย่างไร ซึ่งตรงนี้ทำให้เรายังเป็นอยู่นี้อยู่เราต้องทำให้ดีขึ้น” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งการประเมินทั้งสองสถานการณ์ไม่ค่อยเกิดปัญหาเท่าไร หากจะเกิดปัญหาก็จะเกิดเกี่ยวกับความไม่ยอมรับของผู้ถูกประเมินดังกล่าวที่ว่า “ปัญหาก็คือเขาไม่ยอมรับ อย่างน้องบางคนที่ยัดมานานแล้วแต่ไม่ได้แล้วนะคุณเมื่อไหร่คุณจะพัฒนาตัวเอง” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และการไม่ยอมรับขณะประเมินดังกล่าวที่ว่า “ก็จะมีบางคนที่ไม่ยอมรับ” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

- **นายนิธิ** สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายนิธิมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองคือ การประเมินท้ายรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “การประเมินกันหลังจากจัดรายการเสร็จช่วยเสริมให้ผมมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และการเลือกหน้าที่ที่จะรับผิดชอบในการจัดรายการดังกล่าวที่ว่า “การเข้ามาทำทางด้านทีมงานหลังไมค์เพราะว่าถ้าขึ้นหน้าไมค์ผมรู้เลยว่าจุดด้อยของผมคือพูดไม่เก่งอยู่แล้ว และบางทีคือตรงแล้วก็ใช้คำแรง เลยขอที่ว่าลงหลังไมค์แล้วกัน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในสถานการณ์ที่ทำให้นายนิธิมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองทั้งสองสถานการณ์ไม่เกิดปัญหาใดๆ ขึ้น

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่ “มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” นั้น คือการประเมินซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นท้ายรายการหรือหลังจากการจัดรายการเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ในบางครั้งอาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาอื่นที่เยาวชนอาจจะมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การออกค่ายที่เยาวชนจะมานั่งพูดคุยเพื่อประเมินผลงาน ประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ซึ่งในการประเมินนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ขณะการประเมินแต่ไม่มากนัก เช่น การไม่ยอมรับหรือการไม่กล้าเสนอความคิดเห็น การไม่ยอมรับผลการประเมิน เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” นั่นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ จากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองเด็กชายอิทธิมิได้เกิดปัญหาขณะประเมินจึงทำให้ไม่มีการร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- นายเต็มศักดิ์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นขณะร่วมกันประเมินนั้นก็จะมีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา โดยนายเต็มศักดิ์ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับการไม่ยอมรับและพัฒนาตนเองว่าเราต้องช่วยกันและให้โอกาสเขาได้พัฒนาดังคำกล่าวที่ว่า “เราก็จะดูไปเรื่อยๆ และก็ให้โอกาสเขา ... ก็คือต้องช่วยกันนะ ช่วยๆ กันมากกว่า” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการไม่พูดในขณะประเมินนั้น นายเต็มศักดิ์วิเคราะห์ว่า “แต่จำเป็นที่ทุกอาทิตย์ทุกคนต้องพูดเพราะถ้าเราไม่พูดกันจะไม่เกิดความเข้าใจ แล้วงานเราก็จะเสีย” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ จากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนายนิธิมิได้เกิดปัญหาขณะประเมินจึงทำให้ไม่มีการร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชน “มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” นั้นส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้นทำให้การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาบางครั้งอาจจะไม่เกิดขึ้น แต่หากมีปัญหาก็ควรจะต้องให้โอกาสในการที่จะให้เยาวชนคนนั้นพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น โดยที่เยาวชนคนอื่นๆ อาจจะให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะเป็นไปได้

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- เด็กชายอิทธิ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ พบว่าเด็กชายอิทธิมิได้เกิดปัญหาขณะประเมินทำรายการ แต่จากการประเมินทำรายการทำให้เด็กชายอิทธิทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองทำให้เด็กชายอิทธิพยายามที่จะรักษาจุดเด่นเอาไว้ และพัฒนาจุดด้อยให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังคำกล่าวที่ว่า “การมาคุยกันว่าแต่ละ

คนมีนิสัยเป็นอย่างไร เพื่อให้แต่ละคนไปปรับปรุงในสิ่งที่ไม่ดีครับ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือและให้โอกาสกันเพื่อแก้ไขปัญหาก็หากเป็นปัญหาเกี่ยวกับการไม่ยอมรับนั้นนายเต็มศักดิ์ได้ตัดสินใจที่จะช่วยกันและให้โอกาสน้องคนนั้นๆ ที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการไม่พุดนายเต็มศักดิ์ตัดสินใจว่าจะใช้วิธีผลัดกันหรือเวียนกันพุด ถ้าใครไม่พุดก็จิ้มตั้งค้ำกล่าวที่ว่า “ใช้ผลัดกันพุดแล้วแต่สถานการณ์ถ้าใครไม่พุดก็จิ้ม” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ พบว่านายนิธิมิได้เกิดปัญหาทั้งจากการประเมินท้ายรายการและการเลือกหน้าที่ที่จะรับผิดชอบในการจัดรายการ แต่จากทั้งสองสถานการณ์ทำให้นายนิธิทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง นายนิธิจึงพยายามที่จะลบจุดด้อยและทำจุดเด่นของตนเองให้ดีที่สุด ดังเช่นในด้านหน้าที่ที่จะรับผิดชอบในการจัดรายการทำให้นายนิธิทราบถึงจุดด้อยของตนเองคือความตรงจนเกินไปซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาหากจัดรายการหน้าไมค์ นายนิธิจึงคิดว่าตนเองควรทำหน้าที่หลังไมค์และทำหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “เพราะว่าอยู่หน้าไมค์อาจจะมีปัญหาตามมาอีก เพราะว่าถ้าให้ตรงคือตรงอย่างเดียวเลยไม่มีเลี้ยวไม่มีผ่อนอะไรเลย ก็เลยกลัวที่ว่าจะมีปัญหาก็เลยอยู่ตรงนี้แล้วกันหลังไมค์ แล้วก็ศึกษาทางด้านอุปกรณ์และทางด้านเทคโนโลยีแทน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันอาจจะไม่เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาโดยตรงเพราะว่าสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เยาวชนมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองไม่ประสบปัญหา แต่หากเป็นการตัดสินใจว่าตนเองควรจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะลบจุดด้อยและพัฒนาจุดเด่นของตนเองให้ดีขึ้น

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้นพบว่าเด็กชายอิทธิยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำจากบุคคลภายนอก แต่สำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมจัดรายการด้วยกันนั้นเด็กชายอิทธิได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำเพราะน้องๆ จะมีการประเมินกันอยู่เรื่อยๆ ว่าแต่ละคนมีพัฒนาการในแต่ละเรื่องที่ได้ประเมินไปแล้ว

อย่างไรบ้าง ดังคำกล่าวที่ว่า “พอหลังจากฟังแล้วก็ปรับปรุงเพราะเขาจะมีการประเมินกันอยู่เรื่อยๆ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมนั้น นายเต็มศักดิ์ยังไม่ได้รับผลของการตัดสินใจและการกระทำของตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองจากสังคม

- นายนิธิ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมนั้น นายนิธิยังไม่ได้รับผลของการตัดสินใจและการกระทำของตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองจากสังคม

สรุป ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้นส่วนใหญ่แล้วเยาวชนยังไม่ค่อยได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม แต่มีในบางครั้งที่เยาวชนอาจจะได้รับผลของการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากเยาวชนคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นเด็กชายอิทธิมีอยู่อย่างสม่ำเสมอในรูปแบบการพูดคุยขณะประเมินท้ายรายการเพราะน้องๆ จะมีการประเมินกันทุกอาทิตย์ ดังคำกล่าวที่ว่า “เขาจะมีการประเมินท้ายรายการกันทุกอาทิตย์เลย” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นนายเต็มศักดิ์มีอยู่อย่างสม่ำเสมอในรูปแบบของการพูดคุยขณะประเมินท้ายรายการเพราะน้องๆ จะมีการประเมินกันทุกอาทิตย์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็คือทุกอาทิตย์ เป็นทั้งประเมินรายการและประเมินตัวด้วย” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นไปอย่างมีเหตุผลและมีการยอมรับกันกับการพูดคุยดังคำกล่าวที่ว่า “เราพูดคุยกันด้วยเหตุผลและยอมรับกันแล้วกับการพูดคุยตรงนี้ แล้วอีกอย่างหนึ่งคือเราทำงานกันมาเกือบปี ณ วันนั้นมันเริ่มเข้าใจเนื่องจากว่าปกติเราก็พูดคุยกันทุกวัน มีอะไรไม่ดีเราก็ต้องคุยกันเราต้องพูดกันมากกว่า” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นนายนิธิมีอยู่อย่างสม่ำเสมอทั้งในรูปแบบการพูดคุยกันในขณะประเมินท้ายรายการ ดังคำกล่าวที่ว่า “อย่างเช่นที่ว่า

บางครั้งทำงานไม่ทันแล้ว เร่ง เร่งทุกส่วนแล้วก็กลายเป็นว่ารนแล้วงานมันไม่ออก เขาประเมินเรา มาว่ารนทำให้งานไม่ออก ซึ่งมันเป็นจุดด้อยของเรา” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และการพูดคุยกันตัวต่อตัว ดังคำกล่าวที่ว่า “มีคนบอกครับ ว่ายังเกินไป และก็บอกว่าสาเหตุเพราะอะไรแต่ไม่ได้บอกว่าจะอย่างไร ตอนที่น้ำมันตื้นๆก็เห็นด้วยครับ เพราะต้องการให้คนที่ไม่ต้องการให้คนสรรเสริญเยินยอเพราะถ้าสรรเสริญเยินยอจะยิ่งเหมือนเดิม” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นเกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมออย่างแน่นอนเพราะสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจควบคู่กันไปอยู่แล้ว ซึ่งนอกจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจขณะประเมินทำรายการแล้วก็อาจจะมีการอภิปรายกันตัวต่อตัวด้วยก็เป็นได้

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอลงถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนั้นมีทั้งประโยชน์และมีคุณค่าต่อตัวเด็กชายอิทธิ ดังคำกล่าวที่บอกถึงประโยชน์ของการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองว่า “เราก็จะไปเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ง่าย เราว่าคนอื่นเขาชอบตรงไหนไม่ชอบตรงไหน” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) สำหรับคุณค่านั้นเด็กชายอิทธิคิดว่าจะฝึกปฏิบัติที่จะประเมินตนเองเพื่อค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เราได้ฝึกประเมินคนอื่นแล้วเราก็จะหันมาประเมินตนเองได้ และหากไม่จัดรายการแล้วก็จะยังคงประเมินตนเองอยู่เหมือนเดิม” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนั้นมีประโยชน์ต่อตัวนายเต็มศักดิ์ดังคำกล่าวที่ว่า “ข้อนี้มันสำคัญเมื่อเราเห็นจุดเด่นจุดด้อยของตนเองแล้วมันสามารถที่จะปรับปรุงและพัฒนาได้กับข้อด้อย อย่างเรื่องใจร้อนเป็นข้อด้อยแล้วเราจะปรับปรุงอย่างไร ส่วนข้อเด่นที่มันมีอยู่แล้วเราจะพัฒนาอย่างไรให้เป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) และพฤติกรรมนี้ยังมีคุณค่าต่อตัวนายเต็มศักดิ์เนื่องจากนายเต็มศักดิ์คิดว่าจะยังคงปรับปรุงให้มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ยังมีการปรับอารมณ์ทุกวันเลย เพราะฉะนั้น

คงต้องเหมือนกันมันต้องมาปรับทำไปทุกวันมันก็จะดี” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนั้นมีประโยชน์ต่อตัวนายนิธิ ดังคำกล่าวที่ว่า “การใช้ชีวิตมากขึ้น คือให้รู้สถานการณ์ว่าตรงนี้ถ้าเราเก่งเราก็น่าจะเสนอตัวไป แต่ถ้าเราไม่เก่งเราอยู่ดูศึกษาเขาว่าเขาทำกันอย่างไร แล้วก็เรียนรู้และมาพัฒนาให้เราก้าวหน้าไป” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เพราะทำให้เยาวชนรู้จักตนเองมากขึ้น ซึ่งการรู้จักตนเองนี้ทำให้เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาจุดเด่นของตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป และปรับปรุงจุดด้อยให้ดีขึ้น อีกทั้งเยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าการมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การรักษาไว้ตลอดไป

- กรณีการรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้ว จำนวน 2 คน คือ

1. นายชาติตรี
2. นางสาวน้ามนต์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสองคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” ว่า เมื่อก่อนตอนยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังเช่น นายชาติตรีเล่าว่า “บุคคลอื่นของผมหมายถึงเพื่อน เมื่อก่อนก็โกหกกันไปโกหกกันมาไม่มีความจริงใจต่อกัน...พอเพื่อนพูดมาเราต้องซึ้งใจแล้วว่าที่เขาพูดมามันจริงหรือไม่จริง เราก็ต้องมาวิเคราะห์นะครับตอนแรกว่ามันเป็นเรื่องจริงหรือเปล่าเราก็ต้องพิสูจน์ว่าเรื่องนี้จริงหรือเปล่า” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ส่วนนางสาวน้ามนต์ได้เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาในอดีตว่า “เมื่อก่อนไม่เอาใครเลย ตอนเราทะเลาะกันก็ไม่เคยขอโทษใครก่อนทั้งๆ ที่เราผิด” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นน้องทั้งสองคนยังไม่รู้จักที่จะรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากเท่าไรหรอก แต่พอหลังจากที่เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากขึ้น ดังคำกล่าวของนายชาติตรีที่ว่า “เดี๋ยวนี้ผมเลิกการโกหกได้แล้วประมาณหนึ่ง จากเดิมที่อาจจะ

สูงเดี๋ยวนี้เหลือน้อยแล้วครับ แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ยังโกหกอยู่นะครับ คนเรามันก็ต้องมีบ้าง” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ส่วนนางสาวน้ามนต์ได้กล่าวว่า “ตอนนี้ต้องพยายามทำทั้งผิดและไม่ผิดเพื่อที่จะให้งานเป็นไปด้วยดี และเพื่อจะให้ความสัมพันธ์ของเพื่อนมันเป็นไปด้วยดีด้วย เพราะว่าเรารู้สึกว่าความสัมพันธ์ของเพื่อนมันไม่ตายมันต้องอยู่กับเราตลอด ก็เลยทำให้เรารู้สึกว่าเราต้องเข้ากับคนอื่นได้ง่ายขึ้น แค่นี้ข้อเดียวก็มองไปถึงเรียนจิตวิทยา เพื่อที่จะให้เราเข้าใจความเป็นมนุษย์มากขึ้น เพื่อจะให้เราารู้ได้ว่าเราคิดอะไร เขาคิดอะไร และรักษาความเป็นตัวเราตัวเราให้มากขึ้นเข้าหากันได้มากขึ้น” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือรู้จักที่จะรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้มากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทิสนา แคมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอก้าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- นายชาติตรี สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายชาติตรีรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นคือ ข้อตกที่พี่ไซ่ได้ทำไว้กับน้องๆ ทุกคนว่าห้ามโกหก ดังคำกล่าวที่ว่า “พี่ไซ่เขาสอนไว้ครับ อันนี้มาจากพี่ไซ่ที่ว่ามีอะไรห้ามโกหกกันให้บอกกันตรงๆ” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งนายชาติตรีคิดว่าการไม่โกหกกันจะนำไปสู่ความจริงใจ เมื่อเรามีความจริงใจให้กันแล้วก็จะนำไปสู่การรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นอกจากนั้นยังจะมีสถานการณ์ของการประเมินท้ายรายการที่ทำให้น้องๆ แต่ละคนรู้จักนิสัยใจคอกันมากขึ้นทำให้เราสามารถเข้าหาแต่ละคนได้ง่ายขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ที่นี่มีการประเมินทำให้เรารู้จักแต่ละคนมากขึ้นทำให้เราสามารถเข้าหาแต่ละคนได้ง่ายขึ้นมากครับ” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งในสถานการณ์ทั้งสองสถานการณ์นี้นายชาติตรีคิดว่าไม่มีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นจะมีก็เพียงแต่ในสถานการณ์ของการทำข้อตกลงที่พี่ไซ่ได้ทำไว้กับน้องๆ ทุกๆ คนนั้นในบางครั้งอาจจะมีโกหกกันบ้างแต่เป็นเพียงการหยอกล้อกันเล่น ดังคำกล่าวที่ว่า “ที่นี่ก็มีการแกล้งอำกันเล่นๆ นะครับ ไม่ได้จริงจัง ไม่ได้โกหกกันขนาดนั้น หยอกเล่นกันไป” (นายชาติตรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ามนต์ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวน้ามนต์รู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นคือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังคำกล่าวที่ว่า “การทำงานร่วมกับเพื่อนๆ เยอะ

บางที่เรามองว่าเจอกันไม่กี่ชั่วโมงแล้วกลับบ้านไม่ได้ เพราะเราต้องอยู่กับเขาก็กี่ปีไม่รู้ และเราต้องเจอกันข้างนอกอีก” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งการทำงานร่วมกับผู้อื่นนี้นางสาวน้ำมนต์ก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการดูถูกจากคนรอบข้างดังคำกล่าวที่ว่า “แต่จะมีพิเศษมากขึ้นตรงที่เราจะถูกดูถูกจากคนรอบข้างเยอะมากๆ” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่มี “รู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” นั้น คือการทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับทางรายการว่าจะไม่โกหก เมื่อเยาวชนไม่โกหกกันแล้วก็จะก่อให้เกิดความจริงจังใจระหว่างกัน ซึ่งเมื่อมีความจริงจังมากขึ้นก็จะนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย นอกจากนี้ก็จะมีสถานการณ์ของการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าของการมีเพื่อน แต่ทั้งสองสถานการณ์ก็ยังคงประสบปัญหาบ้าง เช่น การโกหกในรูปแบบของการหยอกล้อ และการดูถูกจากคนรอบข้าง เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายชาติริ จากสถานการณ์ที่ทำให้นายชาติริเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่มีรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นไม่ได้มีปัญหาใหญ่ๆ เกิดขึ้นจึงทำให้ไม่ได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- นางสาวน้ำมนต์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นนางสาวน้ำมนต์ได้คิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุว่ามาจากการที่เรามีชื่อนามสกุลที่ไม่ไพเราะดังคำกล่าวที่ว่า “การจัดรายการดีเจส่วนใหญ่จะมีชื่อนามสกุลไพเราะ เราไม่ใช่เลย ชื่อก็ออกจะบ้านนอกมาก ตอนนั้นจะโดนอาจารย์แฉว ถามว่าโตขึ้นอยากเป็นอะไร แล้วหนูบอกว่าอยากเป็นนายก เพื่อนๆ ก็แบบว่าจริงหรือน้าอย่างนี้เป็นได้หรอ เราบอกเป็นได้แต่ในใบจะเขียนอยากเป็นดีเจ พิธีกร พอเพื่อนอ่านก็บอกอยากเป็นนายกไง ก็ลบและเขียนใหม่ อาจารย์บอกว่าชื่อที่บ้านนอก นามสกุลก็ไม่ไพเราะจะเป็นได้หรอ” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้แล้วนางสาวน้ำมนต์ได้คิดวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้รู้จักเป็นคนที่รักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือคุณค่าของการมีเพื่อนว่า “ยังมีเพื่อนร่วมโลกเยอะยิ่งดี เราจะได้

มองอะไรได้มากขึ้น และเราเคยไปกาญจนบุรี เราต้องเสียเงินเต็มร้อย เทียวได้ไม่รู้กี่ที่ แต่เราจะไปได้แค่ 2 ที่เพราะเราไม่รู้จัก แต่ตอนนี้เรามีเขาเป็นไกด์ เรามีคนพาไปเทียว เรามีที่พัก เรามีที่กิน เรารู้ว่าของฝากมันคืออะไร แล้วเราไม่ต้องคิดมาก และไปก็วันก็ไม่เคียดร้อนเขา ทำให้เราเห็นว่าเรามีเพื่อนเยอะๆ ทำให้การทำงานมันไปได้ด้วยดีถ้าเราเข้าใจกัน กับคำว่า “ใจซื่อใจ” มันได้เยอะกับสถานการณ์นี้” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นมีปัญหาต่างๆ แต่ไม่มากมายนักทำให้บางปัญหามีได้ถูกหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ แต่ในบางปัญหาที่ถูกหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ก็จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงพลังของการดูถูกว่าสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ และคุณค่าของคำว่าเพื่อนนั้นมีมากมายมหาศาล

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- นายชาติรี ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหาที่ใหญ่จึงทำให้ไม่ได้มีการคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา ดังนั้นในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหานายชาติรีจึงคิดว่าควรมีความมั่นใจและเชื่อในสิ่งที่เพื่อนพูด ดังคำกล่าวที่ว่า “มีความมั่นใจว่าเชื่อกันได้ ไม่ต้องมานั่งคิดวิเคราะห์ว่าพูดจริงหรือไม่จริงๆ ก็มีแค่หยอกล้อเล่นกันเฉยๆ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ำมนต์ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันนั้นนางสาวน้ำมนต์ได้นำเอาการดูถูกจากคนรอบข้างมาเป็นแรงผลักดันให้ตนเองไปถึงฝัน ดังคำกล่าวที่ว่า “มันคงได้ผลจากการดูถูกก็เลยมีวันนี้ด้วย ถ้าไม่ได้ถูกดูถูกตั้งแต่แรกเล็กก็คงไม่มีวันนี้ด้วยเหมือนกัน” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปวิธีการแก้ไขปัญหานั้น เยาวชนได้ตัดสินใจว่าจะใช้ความมั่นใจและเชื่อใจในตัวเพื่อนจึงไม่ต้องได้รับการตรวจสอบว่าเพื่อนโกหกหรือไม่ และการนำเอาการดูถูกมาเป็นพลังผลักดันให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายชาติริ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้น นายชาติริไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมมากเท่าใดนัก โดยเฉพาะเพื่อนๆ และคนรอบตัวที่ไม่ได้กล่าวถึงการกระทำที่เปลี่ยนแปลงไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เพื่อนๆ ก็ไม่ค่อยได้ว่าจะอะไรเกี่ยวกับสิ่งที่เปลี่ยนไป” (นายชาติริ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ามนต์ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นนางสาวน้ามนต์ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากเพื่อนๆ โดยเพื่อนๆ พูดว่า “เขาก็บอกว่าเปลี่ยนไป ดูดีขึ้น ตลกขึ้น เดี่ยวนี้มีมุข เพื่อนก็จะแซว แต่ก่อนนี้เข้าหาใครเขาก็จะเดินหนี แต่เดี๋ยวนี้เข้าหาใครเขาก็จะยิ้ม เราก็มีความสุข เพื่อนก็มีความสุขด้วย เขาอาจจะไม่ได้พูดแต่เราเห็นภาพมากกว่า” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป พฤติกรรม “การรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมบ้างว่าเป็นสิ่งที่ดีทำให้ผู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผู้ที่ได้รับผลมีความสุขด้วยกันทั้งคู่

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอลงกล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายชาติริ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นมีอยู่บ้างเล็กน้อยในบางสถานการณ์ เช่น การประเมินท้ายรายการที่ทำให้นายชาติริรู้จักนิสัยของเพื่อนแต่ละคนได้มากขึ้นนั่นเอง

- นางสาวน้ามนต์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นพบว่าสถานการณ์ที่ทำให้นางสาวน้ามนต์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุ

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นพบว่าการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจมีน้อยมาก

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นายชาติรี พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นนายชาติรีได้มีโอกาสประเมินประโยชน์และคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่บอกถึงประโยชน์ว่า “เอาไปใช้ในชีวิตคู่ คู่ชีวิตครับ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และพฤติกรรมนี้ก็ยังมีคุณค่าที่จะยังคงติดตัวนายชาติรีต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า “การรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมันมีคุณค่าที่จะติดตัวต่อไป” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ำมนต์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นนางสาวน้ำมนต์ได้มีโอกาสประเมินประโยชน์ โทษ และคุณค่าต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวถึงประโยชน์ที่ว่า “อย่างบางที่เราเครียดแล้วไม่รู้จะปรึกษาใคร เพราะกลัวว่าคนอื่นจะคิดมากกับเรา ซึ่งมันไม่ได้ เพราะโลกนี้คงไม่มีใครอยู่กับตัวเองได้อยู่แล้ว มันต้องฝึกวิธีการเข้าใจคนอื่น ทำให้เราเห็นว่าถ้าวันนี้เราเครียด เพื่อนๆ มาปรึกษาเราได้ เขามีความสุข แต่วันหนึ่งถ้าเราเครียด เราปรึกษาใคร ใครก็ยินดีให้คำปรึกษาเราอยู่แล้ว มันแลกกันเต็มๆ มันเหมือนกับใจเราก็ได้อยู่กับเขา ใจเขาก็ได้อยู่กับเรา มันเหมือนกับต่างคนต่างช่วยกันดูแล” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนโทษนั้นนางสาวน้ำมนต์กล่าวว่า “ไม่มี ยิ่งรู้กันมากขึ้นยิ่งสนิทกัน เห็นด้วยกับ orange สโลแกนดี” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้แล้วพฤติกรรมนี้ก็ยังคงติดตัวนางสาวน้ำมนต์ต่อไปดังคำกล่าวที่ว่า “มันจะต้องยั่งยืนในตัวเรา” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การรู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เพราะเยาวชนสามารถนำเอาพฤติกรรมเหล่านี้ไปใช้ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งยังมีคุณค่าต่อตัวเยาวชนทำให้เยาวชนยังคงเป็นคนที่รู้จักรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นต่อไป

7. กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม “สุข”

- กรณีการรู้จักและเข้าใจตนเอง ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 2 คน คือ

1. เด็กชายอิทธิ

2. นายเต็มศักดิ์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งสองคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” ว่า เมื่อก่อนตอนที่ยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรร่าง ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เมื่อก่อนไม่ค่อยรู้ครับว่าต้องการอะไร ไปเรื่อยๆ ไม่ได้คิดอะไร” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมของเขาว่า “เมื่อก่อนเป็นคนที่รู้จักตนเองแต่มันยังไม่ใช่ทีเดียว พี่ไข่เคยพูดว่า “หาตัวเองให้พบ คบตัวเองให้ได้ ใช้ตัวเองให้คุ้ม คุณตัวเองให้อยู่ รู้ตัวเองให้จริง” คือเมื่อก่อนเหมือนกับที่เราตั้งอะไรไว้สักอย่าง ซึ่งเราเห็นแล้วว่ามันคืออะไรแต่ว่าการที่เราจะไปตรงนั้นมันยังไม่มีหนทาง แล้วเรายังไม่รู้ว่าการที่จะไปจุดๆ นั้นมันต้องใช้อะไรบ้าง เหมือนกับไปสยามเรารู้ว่าอยู่ตรงนั้นแต่ไปอย่างไร และการที่เรารู้จักและเข้าใจตนเองมันสามารถที่จะปรับวิธีต่างๆ ให้มันสอดคล้องและให้มันดีที่สุดกับตัวเราและคนรอบข้างด้วย” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง แต่พอหลังจากที่ได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้นพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมที่รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราเข้าใจตนเองว่าเราต้องการอะไรหรือทำอะไรเพื่ออะไร พอเข้ามาจัดรายการแล้วทำให้รู้จักตนเองมากขึ้นครับว่าต้องการอะไร” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเต็มศักดิ์ที่กล่าวว่า “ตอนนี้เริ่มที่จะรู้จักตนเองเริ่มที่จะเข้าใจตนเอง พยายามใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ให้มันคุ้มที่สุด ให้มันเต็มที่” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทีศนา แคมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอกกล่าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้เด็กชายอิทธิรู้จักและเข้าใจตนเองคือการคิดซึ่งทำให้เด็กชายอิทธิเข้าใจตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่เราได้มีการคิดการทำ ทำ

ให้เราเข้าใจตนเองมากขึ้น” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) โดยการคิดที่ทำให้เด็กชายอิทธิเข้าใจตนเองนั้นยังไม่เคยมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการคิด

- นายเต็มศักดิ์ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายเต็มศักดิ์รู้จักและเข้าใจตนเอง คือ การทำงานที่ได้พูดคุยกับทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า “งานก็คือการที่ได้พูดคุยกับทุกคนกับแหล่งข่าวไม่ว่าจะเป็นเด็กรุ่นเดียวกันหรือผู้ใหญ่” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ซึ่งในการรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นก็เกิดปัญหาคือ การไม่รู้จะเริ่มต้นค้นหาตัวเองจากตรงไหน ดังคำกล่าวที่ว่า “ปัญหาคือเริ่มไม่เป็นไม่รู้จะเริ่มจากตรงไหน” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่มี “รู้จักและเข้าใจตนเอง” นั้น มีด้วยกันสองสถานการณ์คือการคิดหาจุดเด่นจุดด้อยของตัวเอง และการทำงานที่ได้พูดคุยกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดรายการ ซึ่งในสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่มีรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาได้ เช่น การไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” นั้นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ จากสถานการณ์ที่ทำให้เด็กชายอิทธิเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่มีรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นยังไม่ได้เกิดปัญหาใดๆ ขึ้นจึงทำให้ไม่ได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- นายเต็มศักดิ์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจตัวเองนั้นนายเต็มศักดิ์ได้คิดวิเคราะห์และหาหนทางที่จะเริ่มต้นฝึกที่จะรู้จักตนเองด้วยการพูดคุยกับบุคคลต่างๆ เพื่อให้ได้แนวทางและนำแนวทางที่เหมาะสมมาใช้กับตัวเองให้มากที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่ได้พูดคุยกับทุกคนกับแหล่งข่าวไม่ว่าจะเป็นเด็กรุ่นเดียวกันหรือผู้ใหญ่ คือเราจะได้ประสบการณ์และแง่มุมที่แตกต่างครับ ซึ่งเราเอามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตัวเองที่สุด” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นที่บางครั้งอาจจะเกิดปัญหาการไม่รู้จะเริ่มตรงไหน จากการวิเคราะห์และหาหนทางในการแก้ปัญหาพบว่าเยาวชนอาจจะเริ่มต้นจากการพูดคุยกับบุคคลต่างๆ รอบตัวแล้วนำเอาประสบการณ์หรือแง่มุมต่างๆ ที่เหมาะสมมาปรับใช้กับตัวเอง

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้น ขอกล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ เนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่รู้จักและเข้าใจตนเองนั้นยังไม่เกิดปัญหาขึ้นจึงยังไม่มี การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

- **นายเต็มศักดิ์** ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันนั้นนายเต็มศักดิ์ได้นำเอาผลจากการวิเคราะห์มาหาข้อสรุปว่าตนเองจะต้องพยายามหาข้อดีข้อเด่นของตนเองก่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “สิ่งที่เริ่มคือการพยายามมาหาข้อดีข้อเด่นของตัวเองก่อน แล้วก็พัฒนาไป ได้รู้จักข้อดีข้อเด่นทำให้เรารู้จักตัวเองด้วย” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปวิธีการแก้ไขปัญหานั้น เยาวชนได้ตัดสินใจว่าควรที่จะเริ่มต้นจากการหาข้อดีและข้อเด่นของตนเองก่อนเพื่อที่จะพัฒนาไปสู่การรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- **เด็กชายอิทธิ** ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรู้จักและเข้าใจตนเองนั้น เด็กชายอิทธิยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม

- **นายเต็มศักดิ์** ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรู้จักและเข้าใจตนเองนั้น นายเต็มศักดิ์ยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม

สรุป พฤติกรรม “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ เนื่องจากการสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นการคิดเพียงคนเดียวจึงทำให้การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจยังไม่เกิดขึ้น

- นายเต็มศักดิ์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นนายเต็มศักดิ์ได้มีการอภิปรายในรูปแบบของการพูดคุยกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่ได้พูดคุยกับทุกคนกับแหล่งข่าวไม่ว่าจะเป็นเด็กรุ่นเดียวกันหรือผู้ใหญ่” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นพบว่าขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในบางสถานการณ์อาจจะมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจโดยวิธีการพูดคุย

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- เด็กชายอิทธิ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นเด็กชายอิทธิได้มีโอกาสประเมินประโยชน์และคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวที่บอกถึงประโยชน์ว่า “เหมือนกับทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) และพฤติกรรมนี้ก็ยังมีคุณค่าที่จะยังคงติดตัวเด็กชายอิทธิต่อไปในอนาคตเพราะเด็กชายอิทธิได้มีการฝึกให้คิดตลอดเวลาไม่ให้เรื่องต่างๆ ผ่านไปโดยไม่คิด ดังคำกล่าวที่ว่า “เราก็จะคิดตลอดเวลาอยู่แล้ว เพราะเขาฝึกให้เราคิดตลอดเวลาอยู่แล้ว ไม่ให้เรื่องต่างๆ ผ่านไปโดยไม่คิด” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเต็มศักดิ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจตนเองนั้นนายเต็มศักดิ์ได้มีโอกาสที่จะประเมินประโยชน์และคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “มีประโยชน์ในเรื่องของการทำงานด้วย จะได้ทำงานได้ง่ายขึ้น เรารู้ว่าเราชอบอะไรเราก็ทำงานได้ง่ายขึ้น แล้วก็ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น” (นายเต็มศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) นอกจากนี้

นั่นแล้วพฤติกรรมนี้ก็ยังคงติดตัวนายเดิมศักดิ์ต่อไปดังคำกล่าวที่ว่า “มันต้องอยู่ ใช้คำว่าต้องเลย เพราะว่าถ้าเราให้ตรงนี้หายไปก็จะวกกลับมาจุดเดิมว่าเราไม่รู้จักตัวเองอีกแล้ว” (นายเดิมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การรู้จักและเข้าใจตนเอง” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เพราะการที่เยาวชนรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้นจะทำให้เยาวชนรู้จักตนเองและสามารถปฏิบัติตัวเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในชีวิตได้ง่ายขึ้น อีกทั้งพฤติกรรมนี้ยังมีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติต่อไปเพราะถ้าเยาวชนไม่ปฏิบัติต่อจะทำให้วกกลับมาจุดเดิมคือการไม่รู้จักตนเอง

- **กรณีการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม** ในข้อนี้มีเยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุเลือกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างโดดเด่นหลังจากเข้ามาจัดรายการวิทยุแล้วจำนวน 6 คน คือ

1. นางสาวชุตติกา
2. นางสาวอรพินท์
3. นายเดชา
4. นายนิธิ
5. นายชาติรี
6. นางสาวน้ำมนต์

เยาวชนที่เป็นนักจัดรายการวิทยุทั้งหมดคนนี้ได้เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม “การชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” ว่า เมื่อก่อนตอนที่ยังไม่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุเยาวชนเหล่านี้เขามีพฤติกรรมกันอย่างไรบ้าง ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “ในอดีตบางทีหนูเห็นคนตาบอดหนูจะไม่กล้าไปจูงเขา กลัวเขา” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวอรพินท์ที่กล่าวว่า “เมื่อก่อนคิดว่าที่ทำได้คือช่วยโรงเรียน เช่น เก็บขยะ คือไม่รู้จะไปออกทางไหน ไปช่วยสังคมจะไปปลูกต้นไม้ตามวงเวียนก็ยังไม่อยู่ ที่ทำได้ก็คงจะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียน ช่วยอะไรได้ก็ช่วยไป และคิดว่ามีมาก่อนแล้ว แต่ว่าไม่ได้กล้าแสดงออกอย่างไปเจออย่างที่ชุตติกาบอกใจก็อยากจะช่วยเขา แต่เราไม่กล้าเอง” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “แต่ก่อนจะไม่ค่อยทำอะไรเพื่อใคร เขาแค่ของตัวเอง รอดดีกว่าหรือว่าอย่างที่เราบอกคือทำเพื่อผู้หญิงไปเลย” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนายนิธิที่กล่าวถึงพฤติกรรมในอดีตว่า “เมื่อก่อนทำน้อยมาก สักครั้งคือกิจกรรม

เกี่ยวกับโรงเรียนมากกว่า คืออาจารย์เกณฑ์ก็ต้องไปโดนบังคับ แล้วก็พวกค่ายที่โดนลูกค่ายบังคับ ให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม เมื่อก่อนนี่คิดว่ารำคาญจะนอน” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือ นายชาติที่กล่าวกันว่า “เมื่อก่อนไม่เคยเลยครับ ไม่ใช่ไม่เคยเลยแต่น้อยมากๆ ครับ ด้านเพื่อนที่โรงเรียนไม่เคยที่จะช่วยเพื่อนหรือทำอะไรเลย อยู่ที่โรงเรียนเห็นอาจารย์ก็ไม่เคยยกของเลย อย่างที่บ้านเมื่อก่อนจะใช้ไปช่วยยกท่อก็อยู่เฉยๆ ไม่ไป เรียกก็เฉย” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และนางสาวน้ำมนต์ที่กล่าวถึงพฤติกรรมนี้ในอดีตว่า “เมื่อก่อนเป็นตัวฉัน...เราอยู่ในชุมชน เราจะเห็นว่าชุมชนมันมีความสุข ทุกคนมีฐานะทุกคนมีความสุข ทุกคนดูดี แต่เราไม่ได้มองว่าข้างนอกมีคนขอทาน มันเหมือนกับว่าเราไม่ได้ใช้ชีวิตด้วยตนเองจริงๆ ไม่ได้เห็นว่าข้างนอกมีคนไม่ได้รับสัญชาติ ข้างนอกยังมีคนที่จนกว่าเราอีก ยังมีคนที่ไม่ได้กินข้าวเลย ยังมีคนที่เขาไม่ได้นอนเตียงที่เรานอน เราน่าจะช่วยเขาได้ เมื่อก่อนเจอเด็กได้สะพานลอยรู้สึกรังเกียจเขา อะไรสกปรก ดูไม่ดี แย่จังเลย ทำไมมาอยู่ตรงนี้ได้ และรู้สึกขยะแขยง” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือหากได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมก็จะอยู่ในรูปของการช่วยโรงเรียน เช่น การเก็บขยะ การปลูกต้นไม้ เป็นต้น แต่พอหลังจากที่เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการแล้วนั้นพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากขึ้น ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “แต่ตอนนี้หนูกล้าที่จะพาไป พาข้าม มันทั้งกล้าและก็รู้สึกมองเขาว่า อย่างคนตาบอดก็จะมองเขาเฉยๆ แต่จะคิดถึงว่าเวลาเขาเดินเขากลับบ้านจะมีไม้ๆ มันจะถึงบ้านไหม ใจจริงก็อยากไปส่ง ก็จะถามเขา ถ้าเราสามารถทำได้เราก็จะเดินไป บางคนเขาก็จะยืนที่ป้ายรถเมล์เขาก็จะมองไม่เห็น ก็จะถามว่าสายไหน บางทีกระเป๋ารถเมล์ก็ไม่บอก แต่พอถึงวันนั้นหนูซื้อตั๋ววันและหนูก็ไม่รีบหนูก็เลยลงไป และหนูก็ถามเขาว่าไปสายไหน แล้วก็ส่งเขาขึ้นรถแล้วหนูก็ขึ้นใหม่ มันกล้ามากขึ้น และนี่ถ้ากระเป๋ารถเมล์ว่าทำไมไม่บอกแค่บอกแค่นี้ไม่เห็นจะเสียหายตรงไหนเลย” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวอรพินท์ที่กล่าวว่า “แต่พอเข้ามาจัดรายการทำให้เราเข้าไปทำเพื่อส่วนรวมหลายอย่างมากขึ้น” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “เดี๋ยวนี้การที่เราทำเพื่อเราคนเดียวเอาให้ตัวเรารอดไป ถ้าเกิดเรารอดไปเราไม่มีเพื่อนมาด้วย ก็เท่ากับมันไม่เกิดอะไรขึ้น เพราะฉะนั้นเราก็ทำไปเพื่อพัฒนาคนต่อไปดีกว่า จะได้ดูดีขึ้นไปกว่าที่เราทำได้” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือ นายนิธิที่กล่าวว่า “เดี๋ยวนี้คือเอาตายเป็นตาย ลุย” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือ นายชาติที่กล่าวว่า “แต่เดี๋ยวนี้ถ้าบอกว่าไปเก็บท่อสิ ก็ขับรถไปเก็บท่อ เรียกครั้งเดียวก็ไป” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และนางสาวน้ำมนต์ที่กล่าวว่า “จนถึงวันนี้แล้วเราเห็นเขาเราก็อยากให้เขา ถึงแม้ว่าจะเป็นแค่บาทเดียวก็พอแล้วสำหรับเรา” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือ

ชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน A.M. 891 ที่ทำให้เยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดพฤติกรรม “การชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” โดยจะทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทิสนา แคมมณี (2545) มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง กิจกรรมการจัดรายการวิทยุเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้าน “การชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” โดยสถานการณ์ที่จะทำให้เยาวชนได้พัฒนาในทักษะนี้มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ แต่จะขอกล่าวไปที่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตিকা สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวชุตিকাชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การพูดคุยและคิดตาม ดังคำกล่าวที่ว่า “จะฟังพี่ๆ เขาเล่ากันว่าเด็กมันอย่างนี้นะ และจะฟังข่าวแล้วก็คิดว่าน่าสงสารเด็ก” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ซึ่งในการช่วยเหลือคนอื่นอาจจะประสบปัญหาเนื่องจากในบางเรื่องเราไม่สามารถช่วยได้ทั้งหมดแต่เราสามารถประสานงานได้ เช่น การที่เด็กพิการโทรเข้ามาว่าเขาไม่ได้เรียนหนังสือแต่ชั้นตอนของผู้ใหญ่ในการอนุมัตินั้นช้ามาก ดังคำกล่าวที่ว่า “มีเด็กคนหนึ่งโทรเข้ามาว่ารู้สึกว่าจะพิการและไม่ได้เรียนหนังสือ...ถ้าเราพิจารณาเองเราคงจะทำเร็วแต่ถ้าเป็นพวกเขา เขาจะช้า” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวอรพินท์รู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การหาข่าวและการเข้าร่วมประชุม ซึ่งจากทั้งสองสถานการณ์ทำให้นางสาวอรพินท์ได้สัมผัสกับปัญหาต่างๆ เช่น ความล่าช้าของการทำงาน และอื่นๆ ที่จะนำไปสู่การตระหนักถึงปัญหาและอยากที่จะช่วยเหลือสังคมมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “เริ่มจากการหาข่าวก่อนอย่างข่าวล่าสุดที่ไปก็คือเรื่องประชุมที่เขาบอกจะให้สื่อเด็กดีใหม่ ตอนแรกๆ ที่ฟังจากพวกนางสาวน้ำมนต์ที่ทำงานมาก่อนเราจะบอกว่า “ผู้ใหญ่ชอบรังแกเด็ก เราก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเขารังแกเด็กอย่างไร รายการทีวีเขาก็ทำมาให้ พอเราเข้าไปสัมผัสจริงๆ มันจริงๆ ทำไมเขาถึงกันตั้งนานทำไมยังไม่ได้ข้อสรุป” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเดชา สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายเดชารู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การหาข่าว เพราะในบางข่าวอาจจะไม่มีประโยชน์ต่อตัวเราแต่มีประโยชน์กับเพื่อนๆ คนอื่นๆ ก็เป็นได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “จัดรายการก็มีครับ ถ้าเราคิดว่าเราทำประโยชน์เพื่อเรา ข้อมูลที่ได้ออกมาหรือเวลาเราทำอะไรมันจะไม่ไปตามข้อมูลเนื้อหาคือตรงนี้นั่นได้ฉันก็สนใจตรงนี้ ตรงนี้นั่นไม่ได้ฉันไม่สนใจ เพราะฉะนั้นเราต้องคิดว่าเราทำตรงนี้เพื่อสังคม อย่างนั้นเราก็ต้องยอมเสียไม่ว่าจะเป็นค่าเดินทางหรืออะไร ทำให้เรารู้สึกว่ามันสนุก” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

ซึ่งจากสถานการณ์ที่ทำให้นายเดชาชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนี้ก็เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่เข้าใจของคนในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “เคยมีปัญหาครับ พ่อแม่บอกว่าทำไมไม่เพื่อสังคม ส่วนใหญ่ไม่ใช่พ่อแม่จะเป็นยายมากกว่ายายจะเป็นคนหัวโบราณ ยายจะบอกว่าทำไมไม่เพื่อสังคม ทำเพื่อตัวเองสิ สมัยนี้มีที่ไหนสังคมจะให้เรา มีแต่เราให้ฝ่ายเดียว” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายนิติ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายนิติรู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การคิดที่จะเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “ที่ตัดสินใจว่าทำเพราะว่าเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ดูอะไรที่มากกว่าห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ คือไปดูว่าส่วนรวมเขาทำอะไรกันบ้าง ไม่ใช่ว่าโดนบังคับ” (นายนิติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งสถานการณ์ของการคิดนี้นายนิตียังไม่ประสบปัญหาใดๆ

- นายชาติรี สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นายชาติรีรู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การจัดอบรมที่เราอาจจะต้องช่วยกันทำงานเพราะคนอาจจะไม่เพียงพอ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็มีจัดอบรมครับ ที่ต้องทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมอยู่แล้ว เช่นสันตนาการอาจจะคนน้อย เราว่างๆ ก็อาจจะไปเสริม ก็เลยเป็นการฝึกให้เราช่วยคนอื่นมากขึ้น” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ซึ่งสถานการณ์ที่ทำให้นายชาติรีรู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากขึ้นนี้ยังไม่ประสบปัญหาใดๆ

- นางสาวน้ำมนต์ สถานการณ์หลักๆ ที่ทำให้นางสาวน้ำมนต์รู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมคือ การสัมภาษณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ได้มาจากการสัมภาษณ์ ซึ่งเชื่อว่าไม่มีใครสัมภาษณ์เด็กได้สะพานลอย ไม่มีใครอยากให้เด็กได้สะพานลอยมีบ้านอยู่ ไม่มีใครเคยไปใช้ชีวิตอยู่กับมือจริงๆ เรารู้ว่าเราทำได้ รู้ว่าเขาทำงานอย่างไร” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเป็นปัญหาเล็ก ๆ เช่น การรู้สึกว่าเขาอาจจะหลอกเราก็ได้ เป็นต้น

สรุป สถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่ “ชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” นั้น มีด้วยกันหลากหลายสถานการณ์ เช่น การพูดคุย การหาข่าว การสัมภาษณ์ การอบรม และอื่น ๆ แต่ทุกสถานการณ์เยาวชนจะมีการคิดหรือตระหนักว่ายังมีคนอื่นกลุ่มที่ประสบปัญหา ในเมื่อเรามีความพร้อมมากกว่าเราน่าจะให้ความช่วยเหลือเขา ซึ่งวิธีการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นก็อาจจะแตกต่างกันไป เยาวชนบางคนอาจจะคิดได้จึงเปลี่ยนพฤติกรรม แต่เยาวชนบางคนอาจจะเป็นการฝึกหัดทำไปเรื่อยๆ จึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งในแต่ละสถานการณ์หรือวิธีการก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้แตกต่างกันไป เช่น การรู้สึกว่าเขาอาจจะหลอก การเข้าใจผิดกันระหว่างคนในครอบครัว เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม “การชอบที่จะทำ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม” นั่นก็อาจจะเกิดปัญหา จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเช่นเดียวกัน จึงขอกล่าวถึงการร่วมกัน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตติกา จากสถานการณ์ที่ทำให้นางสาวชุตติกาเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเป็นคนที่ชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าทำให้ นางสาวชุตติการ่วมกันกับเพื่อนในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหานี้ว่า “ถ้าเป็นฝีมือพวกเรา ถ้า เราทำเองได้ หนูหรือพวกเราก็จะไม่ปรึกษาผู้ใหญ่ แต่ตัวเราเองก็ไม่สามารถที่จะทำได้ ในแต่ละ เรื่องที่เขาขอมานันต้องประสานมือกับผู้ใหญ่แต่ละฝ่าย ถ้าผู้ใหญ่ทำได้เราก็คอยให้เขาช่วย มัน จะเป็นชั้นของผู้ใหญ่ที่เขาจะเอาเรื่องไปทำมากกว่า” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการชอบทำประโยชน์เพื่อ ส่วนรวมทำให้นางสาวอรพินท์ได้คิดวิเคราะห์และหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น โดยได้ วิเคราะห์ปัญหาความล่าช้าในการตัดสินใจว่าเพราะผลประโยชน์ที่จะได้รับนั่นเอง ดังคำกล่าวของ ที่ว่า “ก็เพราะว่าผลประโยชน์ของเขาเองก็เลยรู้สึกว่ เราไม่รู้ทำไมคนอื่นไม่รู้ ทำไมเราไม่รู้ทำไมเราถึงไม่ บอกคนอื่น เขาจะได้คิด เขาจะได้รู้ขึ้นมา จะได้มาช่วยกัน” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเดชา จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมทำ ให้นายเดชาได้คิดวิเคราะห์และหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น โดยนายเดชาได้ วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับคุณแม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “แม่บอกว่าเป็นความคิดที่ต่างกัน ทำเพื่อสังคมนะ ดีแล้ว แต่ก็ขึ้นอยู่กับตัวเรามากกว่าว่าเราชอบแบบไหน ถ้าเกิดเราไม่ชอบตรงนี้เราก็คงจะไปขึ้น มั่น” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ จากสถานการณ์ที่ทำให้นายนิธิเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นคนที่ชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายนิธิไม่ได้ประสบปัญหาใดๆ ทำให้การคิดวิเคราะห์ และการหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นไม่เกิดขึ้น

- นายชาติริ จากสถานการณ์ที่ทำให้นายชาติริชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมไม่ ได้ประสบกับปัญหาใดทำให้ไม่ได้มีการคิดวิเคราะห์และหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ

- นางสาวน้ำมนต์ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการชอบทำประโยชน์เพื่อ ส่วนรวมทำให้นางสาวน้ำมนต์ได้คิดวิเคราะห์และหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ดังคำ กกล่าวที่ว่า “ที่อยู่ยากให้เพราะเรามีมือ มีขาทุกอย่าง แต่ขณะที่เขาไม่มีอะไรเลย บ้านเขาก็ไม่มี

ครอบครัวเขาก็ไม่มี เขาอาจจะหลอกเราก็ได้ แต่ก็ไม่ถึงทำลายไม่ได้ฆ่าใคร ถึงแม้เขาจะมาจากแก๊งค์อะไรก็ถือว่าเขาคือคน ให้แล้วก็แล้วกัน เขาจะทำอะไรก็เรื่องของเขา แต่สิ่งหนึ่งที่รู้สึกแสบคือเขาไม่ได้เงินจากตรงนี้แล้วเขากลายเป็นคนฆ่าคนตาย หรือไปขโมยคนอื่นคงแสบกว่านี้” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนั้น มีถึงการวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับผู้อื่น และการไม่มีการวิเคราะห์ปัญหาเลย ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาของเยาวชนแต่ละคนก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเด็นปัญหา

3. ผู้เรียนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้น ขอล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของเยาวชนแต่ละบุคคลดังนี้

- นางสาวชุตติกา ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาทำให้นางสาวชุตติกาเห็นว่าควรที่จะดูว่าเด็กคนนั้นอยากจะให้ช่วยเหลือจริงหรือไม่ หากจริงให้ประสานงานกับผู้ใหญ่ที่สามารถช่วยเหลือได้เพราะตัวนางสาวชุตติกาและเพื่อนๆ ไม่มีกำลังพอที่จะช่วยเหลือได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าเด็กคนนั้นอยากให้ช่วยจริงๆ ก็จะผลักดันให้พี่อีกที แล้วเราก็จะเป็นคนประสานงานกันเอง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันนั้นนางสาวอรพินท์ได้นำเอาผลจากการวิเคราะห์มาหาข้อสรุปว่าตนเองอยากจะทำประโยชน์เพื่อสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “เลยทำให้ตัวเองอยากทำเพื่อสังคม” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเดชา ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาทำให้นายเดชามีความคิดในตอนแรกว่าไม่ชอบการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมแต่หลังจากเวลาผ่านไปนายเดชาได้มีความคิดใหม่เกี่ยวกับการชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังคำกล่าวที่ว่า “คิดว่าตอนแรกๆ ไม่ค่อยชอบตรงนี้ แต่ปัจจุบันเหมือนว่าเราไม่ได้ไปทำตรงนี้หรือเราเห็นแล้วเราไม่ได้ช่วย มันเหมือนว่าวันนั้นเราทำอะไรขาดไปอย่างหนึ่งมันจะนอนไม่หลับจึงต้องหันกลับมาช่วยเหลือคนอื่น” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของนายนิธินั้นอาจจะไม่เกิดขึ้นแต่มีการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนที่ชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังคำกล่าวที่ว่า “เดี๋ยวนี้คือเอาตายเป็นตาย ลุย” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติ จากสถานการณ์ที่ทำให้นายชาติชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นไม่ได้เกิดปัญหาทำให้ไม่มีการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ แต่จากสถานการณ์นี้ทำให้นายชาติได้ฝึกที่จะช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ต้องทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมอยู่แล้ว เช่นสันตนาการอาจจะคนน้อย เราว่างๆ ก็อาจจะไปเสริม ก็เลยเป็นการฝึกให้เราช่วยคนอื่นมากขึ้น” (นายชาติ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ำมนต์ ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหรือการหาข้อสรุปของปัญหานั้นๆ จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาทำให้นางสาวน้ำมนต์เห็นว่าการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นไม่ควรคำนึงว่าเขาจะหลอกหรือไม่หลอกแต่ควรดูว่าถ้าเขาไม่ได้เงินจากเราตอนนี้เขาอาจจะไปขโมยหรือมาตกรก็ได้ ดังนั้นเราควรที่จะให้ความช่วยเหลือเขาถึงแม้ว่าจะเป็นเงินแค่บาทเดียว ดังคำกล่าวที่ว่า “ถึงวันนี้แล้วเราเห็นเขาเราก็อยากให้เขา ถึงแม้ว่าจะเป็นแค่แบบบาทเดียวก็พอแล้วสำหรับเรา” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหรือการหาข้อสรุปวิธีการแก้ไขปัญหานั้นเยาวชนได้ตัดสินใจว่าจะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือช่วยเหลือคนอื่น ๆ ต่อไปถึงแม้ว่าในบางครั้งอาจจะประสบปัญหาต่างๆ บ้างก็ตาม

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมนั้น ขอกล่าวถึงการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตติกา ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นางสาวชุตติกายังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม

- นางสาวอรพินท์ ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นางสาวอรพินท์ยังไม่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากสังคม

- นายเดชา ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นายเดชาได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากกลุ่มเพื่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “เพื่อนก็บอกว่าไปถูกลี้อเตอร์มาหรือทำไมทำอย่างนี้ ก็บอกว่าไม่ใช่มันน่าจะคุ้มกว่านี้ ตอนนั้นไปข้างนอกครับไปทำข้าวแล้วตอนนั้นมีตั้งคืออยู่ 20 บาทเสร็จแล้วมีน้องคนหนึ่งเขาขึ้นรถเมล์มีติดสายแล้วเขาก็นั่งร้องไห้ เพื่อนก็เลยบอกว่าเขาอาจจะแกล้ง

ก็ได้ แต่ว่าคิดไปคิดมามันไม่ได้อะไร วันนั้นก็เลยให้มอเตอรืไซค์รับจ้าง 20 บาทพาน้องเขาไปส่งบ้าน เราก็เลยเดินเข้าบ้านครับผม” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- **นายนิธิ** ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นายนิธิได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากบุคคลในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “คือให้ทางบ้านเห็นมากกว่าครับ ที่ว่าอย่างน้อยไม่เกรเหมือนเมื่อก่อน ทางบ้านจะเห็นความเปลี่ยนแปลงในจุดนี้เลย คือเมื่อก่อนขอความร่วมมืออะไรก็ไม่ให้ไม่ช่วย แต่เดี๋ยวนี้พอบอกว่าไปช่วยหน่อยทางนั้นเขาไม่มีคนก็ไป แม่พูดก็ไป” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- **นายชาติรี** ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นายชาติรีได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากบุคคลที่บ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า “ที่บ้านไม่ได้ชมครับ แต่ถ้าบอกว่าไปเก็บท่อสิ ก็ขับรถไปเก็บท่อ เรียกครั้งเดียวก็ไป เขาก็เห็นเราเปลี่ยนแปลงแต่เขาไม่บอกเราเขากลัวเหลือ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- **นางสาวน้ามนต์** ในการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น นางสาวน้ามนต์ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนเองจากกลุ่มเพื่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “โดนเพื่อนแซวว่า ตัวก็ดำแต่ทำไมทำใจเป็นสีขาวเหลือเกิน และบางที่เราเป็นคนให้ ถ้าคิดจะให้ จนเพื่อนบอกว่าจนจะตายยังมีตั้งค้ให้เขาก้อหรอ เราก็จะบอกว่าอะไรให้ก็ไม่ได้หรอ ซึ่งแซวกันค่อนข้างแรงเหมือนกัน เขาก็สอนเขาต่อ เขาก็เห็นด้วยว่าจริง” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป พฤติกรรม “การชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเยาวชนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากเพื่อน และคนในครอบครัว ซึ่งการได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำส่วนใหญ่จะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบางคนบางกลุ่มอาจจะแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างชัดเจน เช่น การพูด การชมเชย แต่บางคนบางกลุ่มอาจจะแสดงออกด้วยความไว้ใจ และภูมิใจ เป็นต้น

5. ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้น ขอล่าวถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- **นางสาวชฎิกา** การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนางสาวชฎิกาได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจหลังจากที่ได้รับเรื่องที่จะให้ช่วยเหลือ นางสาวชฎิกา

และเพื่อนจะต้องเอาเรื่องนั้นๆ มาพูดคุยกันว่าจะช่วยเหลืออย่างไร ดังคำกล่าวที่ว่า “เราจะเป็นคนรับเรื่องก่อน และก็จะมาคุยกัน” (นางสาวชุตিকা, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนางสาวอรพินท์ไม่ได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมนี้เป็นการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง

- นายเดชา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายเดชาได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับคนที่บ้าน เช่น คุณพ่อคุณแม่ คุณยาย ดังคำกล่าวที่ว่า “แม่ก็เลยบอกว่ามันเป็นความคิดที่ต่างกัน” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายนิธิไม่ได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมนี้เป็นการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง

- นายชาติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายชาติไม่ได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมนี้เป็นการฝึกพัฒนาตนเองไปเรื่อยๆ

- นางสาวน้ำมนต์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนางสาวน้ำมนต์ได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับพี่ไซ่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่เคยรู้ว่าการที่เรามีข้าวแล้วให้ข้าวกับคนขอทานได้ ตรงนี้พี่ไซ่สอน มันของที่เรากิน แต่ว่าเราต้องแบ่งนะเรากินอันนี้ไม่หมดไซ่ไหม อันนี้ถ้าเรายังไม่กินเราเก็บไว้แบบนี้ ใส่อ่างนี้ คนอื่นจะได้กินได้ต่อ คือพี่ไซ่เขาจะกินให้เห็นว่าที่เราไม่กินอันนี้พี่เขากินต่อได้เราก็ต้องกินได้เหมือนกัน พอเสร็จแล้วเราก็บอกว่าเลิกซื้อมาฝากเขา พี่ไซ่บอกว่าให้เอาไปให้เขาสิ คือพี่ไซ่ให้เอาของจากที่นี่ ตอนนั้นอบรรณ 9 แล้วมีข้าวที่ยังไม่ได้กิน ทำมากิน เราก็ไปเดินแจกบนสะพานลอยแล้วคนแก่ๆ ที่เขาเป่าแคน เขาขอบคุณแล้วเขาก็ร้องไห้ เราเลยคิดว่าถ้าไม่มีข้าววันนี้คงไม่เห็นแบบนี้” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ แต่ก็มีเยาวชนบางคนที่มีการอภิปรายร่วมกับเพื่อนที่จัดรายการด้วยกันหรือบุคคลที่บ้าน

6. ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเอง ผู้เรียนได้มีการวัดและประเมินผลตนเองว่าพฤติกรรมที่ตนเองเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างไร ขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลตนเองของเยาวชนแต่ละบุคคล ดังนี้

- นางสาวชุตติกา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนางสาวชุตติกาได้มีโอกาสประเมินประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวที่ว่า “การจัดรายการมาช่วยเสริมให้เรากล้าในสิ่งที่ถูก ประโยชน์จึงน่าจะเป็นการกล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นางสาวอรพินท์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นมีประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า “มันมีประโยชน์เพราะทำให้เรากล้าแสดงออกมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การกล้าที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

- นายเดชา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายเดชาได้มีโอกาสวิเคราะห์ถึงประโยชน์ โทษ และคุณค่าต่อตัวนายเดชาและสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “มีประโยชน์ครับทำให้จิตใจเราดีขึ้น ด้านให้ ด้านเห็นผู้อื่นในแง่ดี และก็ทำให้ชีวิตของคนเราดีขึ้นด้วย” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) ส่วนโทษนั้นนายเดชากล่าวว่า “โทษก็มีครับการทำประโยชน์เพื่อสังคมทำให้เราโดนคนอื่นมองในแง่ลบว่า หลอกผู้ใหญ่หลอกเจ้าอะไรพวกนี้ ขึ้นอยู่กับว่าเราจะเอาตัวรอดบอกเขาว่าอย่างไร” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายเดชาก็กล่าวว่ามีคุณค่ามากและจะปฏิบัติต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “จะทำต่อ กิจกรรมที่สนใจส่วนใหญ่ก็จะเป็นเกี่ยวกับการเข้าไปพัฒนาเยาวชนการเป็นวิทยากรต่อต้านยาเสพติดมากกว่า แล้วก็จะเป็นการลงพื้นที่ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสโดนโจมตีทางสื่อครับ เพราะเป็นประเด็นที่น่าสนุก แล้วเราลงไปยังได้โดยตรงโจมตีตรงสื่อก็กลัวถูกปิดสื่อเหมือนกันแต่เราคิดว่าถ้าเกิดเรา罵แตกแล้วไม่มีใครไปช่วยเขาก็อาจจะไม่มีใครไปช่วยเขาตรงนั้นเลย เราออกไปเราอาจจะถูกปิด คนอาจจะพังก 20-30 คนเขาก็รู้แล้วว่ามีคนก็อาจจะพังกแล้วไปปากต่อปากมันจะเร็ว แล้วทำให้ไปถึงหูคนใจดีคนหนึ่งแล้วอาจจะมาช่วยเด็กคนนั้นได้ เพราะว่าพวกเราทำงานกันไม่ได้ใช้เงินเลี้ยง แต่ใช้รอยยิ้มจากคนที่เราช่วยเหลือเลี้ยงพวกเรา” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายนิธิ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนายนิธิได้มีโอกาสประเมินประโยชน์และคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ต่อคนอื่นก็เหมือนกับช่วงข้อแรกครับให้เขาดีขึ้นดีกว่าที่เป็นอยู่ ต่อตัวเองคือมีน้ำใจที่ว่ายีนมือลงไปช่วยคนที่อยู่ต่ำกว่าเรา” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นแล้วการ

ชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมยังมีคุณค่าแก่นายนิธิที่จะปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า “มันจะติดตัวเราไปจนแก่จนเฒ่าครับ” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นายชาติรี พุทธิกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นมีประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็มีประโยชน์ครับ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์โดยรวมกับสังคมได้ ก็คือเทศกาลต่างๆ ครับก็จะไปช่วย” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) นอกจากนั้นแล้วการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมยังมีคุณค่าแก่นายชาติรีที่จะปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็มีบางครั้งครับ บางครั้งก็ขี้เกียจ แต่ครับบางทีก็ง่วงนอนก็ไม่ไปครับ ว่างค่อยไป เขาก็ไม่ว่าอะไร สักพักก็ไป แต่ถ้าเขาเร่งรีบก็ไปครับ” (นายชาติรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

- นางสาวน้ามนต์ พุทธิกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นนางสาวน้ามนต์ได้มีโอกาสประเมินตนเองถึงประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำให้เราไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจำเป็นมากๆ เพราะตอนนี้เราเรียน เรามั่นใจว่าคนเรียนแล้วตงงานเยอะ ทำอย่างไรให้คนที่เขาเรียนแล้วเป็นคนดีได้ เพราะคุณพ่อบอกว่าปริญญาไม่ได้บอกว่าคุณจะเป็นคนดีสักหน่อย ยิ่งเราเรียนมากยิ่งขึ้นทำให้เราเห็นแก่ตัว ต้องแข่งกับชาวบ้านเขา ต้องเอาชนะ ต้องโกง จะรู้สึกเพราะอะไรเรียนแล้วทำไมต้องโกง ความรู้มันอยู่ที่คุณไม่ได้อยู่ที่ตัวหนังสือที่มันจะได้ออกมา เกรดเฉลี่ยมันบอกสิ่งที่คุณได้ ดีไม่ดีมันอยู่ที่ตัวคุณ ตัวคุณรู้ และรู้สึกว่า มันยิ่งเรียนก็ยิ่งทำให้เด็กเห็นแก่ตัว ก็เลยปรับใหม่เราเรียนแบบเห็นชีวิตเลยใหม่ ทำในสิ่งที่คิดว่าเราสบายใจและคนอื่นได้กับเราด้วย เราไม่ใช่เรียนแล้วเอาตัวรอดคนเดียว คนอื่นต้องรอดกับเราด้วยเหมือนกัน” (นางสาวน้ามนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

สรุป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม “การชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เพราะการที่เยาวชนรู้จักที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้นเป็นการฝึกให้เยาวชนเป็นคนมีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น อีกทั้งยังรู้จักกล้าในสิ่งที่ถูกต้อง นอกจากนี้แล้วเยาวชนยังเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงตนเองทำให้เป็นคนชอบที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติต่อไป

การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน “ดี เก่ง มีสุข” ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของทศนา แชมมณี (2545) สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตารางที่ 59

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อ เยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหา จริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อ มูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ได้รับผลการตัดสินใจ และการกระทำของตน จากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยน ความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมิน ผลตนเอง
กลุ่มดี 1. การกล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง						
- น้องเฟิร์สท์	สถานการณ์ : การพูดคุย , การ คิด ปัญหา : ไม่เกิด	-	-	โรงเรียน	-	มีประโยชน์และคุณค่า ในการปฏิบัติต่อไป
- น้องเอ	สถานการณ์ : การสัมภาษณ์ , การประเมินท้ายรายการ ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ขณะประเมินท้ายรายการ การ	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ผู้ใหญ่รอบตัว	การอภิปรายเกิดขึ้น 2 รูปแบบ คือการประเมินท้ายรายการ และการพูดคุยกันเอง	มีประโยชน์และคุณค่า ในการปฏิบัติต่อไป
- น้องเอ	สถานการณ์ : การพูดคุย , การ คิด ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในรูปแบบของการ สนับสนุนความคิด	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์และคุณค่า ในการปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อเยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อ มูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยกัน	ได้รับผลการตัดสินใจ และการกระทำของตน จากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมินผลตนเอง
2. การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่อาจจะแตกต่างจากท่าน						
- น้องเล็ก	สถานการณ์ : การจัดรายการหน้าไมค์ ,การวางแผนงานก่อนเริ่มกิจกรรมตัวใหม่ ,สถานการณ์ที่ทำให้คิดว่าความคิดตนเองไม่ได้ดีเสมอไป ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองและร่วมกัน	-	การอภิปรายในรูปแบบการพูดคุยเกิดขึ้นบ้าง	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป แต่ในบางครั้งอาจจะมีโทษบ้าง
- น้องไอซ์	สถานการณ์ : การจัดรายการหน้าไมค์ ,การสัมภาษณ์ ,การออกไปหาข่าว ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง	คนที่อยู่ในที่ประชุม นั้น	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
3. การขอความช่วยเหลือเพื่อน						
- น้องรุช	สถานการณ์ : การพูดคุย ปัญหา : ไม่เด่นชัด	นำคำพูดมาวิเคราะห์ด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง	คุณแม่ ,ตัวเอง ,เพื่อน , อาจารย์	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน “ดี เก่ง มีสุข” ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อ เยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหา จริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อ มูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำ ของตนจากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมินผล ตนเอง
4. การเชื่อมั่นในตนเอง						
- น้องแม็ค	สถานการณ์ : การประเมินท้าย รายการ ,การพูดคุย , การค้นหา ข้อมูล ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ตนเอง	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และโทษ ส่วน คุณค่าในการปฏิบัติต่อนั้นไม่แน่นอน
- น้องแชมป์	สถานการณ์ : การประเมิน , การจัดรายการหน้าไมค์ ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง และร่วมกัน	เพื่อน	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
กลุ่มเก่ง						
1. การรู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย						
- น้องเอี	สถานการณ์ : การหาข่าว, การ เสวนา ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาทั้งด้วย ตนเองและร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง และร่วมกัน	คุณพ่อ	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
- น้องเอ	สถานการณ์ : การหาข่าว ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	-	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อ เยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหา จริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อ มูลและวิธีการจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำ ของตนจากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมินผล ตนเอง
2. การสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์						
- น้องแม็ค	สถานการณ์ : การสัมมนาและ เสวนา ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาทั้งด้วย ตนเองและร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	เพื่อน	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และมีโทษ ส่วนคุณค่านั้นขึ้นอยู่กับ สถานการณ์
3. การมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง						
- น้องเฟริสท์	สถานการณ์ : การประเมินท้าย รายการ ปัญหา : ไม่เกิด	-	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	เพื่อนที่จัดรายการ	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และคุณค่าใน การปฏิบัติต่อไป
- น้องไอซ์	สถานการณ์ : การประเมินท้าย รายการ , การร่วมกิจกรรมอื่นๆ ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และคุณค่าใน การปฏิบัติต่อไป
- น้องรุช	สถานการณ์ : การประเมินท้าย รายการ , การเลือกหน้าที่ ปัญหา : ไม่เกิด	-	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบการประเมินท้ายรายการและการพูดคุย	มีประโยชน์ต่อตัวเยาวชน

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อเยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยกัน	ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมินผลตนเอง
4. การสามารถรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น						
- น้องแชมป์	สถานการณ์ : การปฏิบัติตามข้อตกลง , การประเมินท้ายรายการ ปัญหา : เกิด	-	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการประเมินท้ายรายการ	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
- น้องเล็ก	สถานการณ์ : การทำงานร่วมกับผู้อื่น ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง	เพื่อน	-	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
กลุ่ม "สุข"						
1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง						
- น้องเฟร็สท์	สถานการณ์ : การคิด ปัญหา : ไม่เกิด	-	-	-	-	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
- น้องไอซ์	สถานการณ์ : การพูดคุย ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นในรูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ 59 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง รายชื่อเยาวชน	เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง บริบทจริง	ร่วมวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูล และวิธีการจากแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาร่วมกัน	ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำ ของตนจากสังคม	การอภิปรายแลกเปลี่ยน ความรู้ความเข้าใจ	การวัดและประเมิน ผลตนเอง
2. การขอที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม						
- น้องเอ๋	สถานการณ์ : การพูดคุย , การคิด ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	การอภิปรายเกิดขึ้นใน รูปแบบการประเมิน ท้ายรายการ	มีประโยชน์ต่อตัวเยาวชน
- น้องเอ	สถานการณ์ : การหาข่าว , การเข้าร่วมประชุม ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	-	-	มีประโยชน์ต่อตัวเยาวชน
- น้องแม็ค	สถานการณ์ : การหาข่าว ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	เพื่อน	การอภิปรายเกิดขึ้นใน รูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์ มีโทษ และมี คุณค่าในการปฏิบัติต่อไป
- น้องรุช	สถานการณ์ : การคิด ปัญหา : ไม่เกิด	-	-	ครอบครัว	-	มีประโยชน์และคุณค่าใน การปฏิบัติต่อไป
- น้องแชมป์	สถานการณ์ : การจัดอบรม ปัญหา : ไม่เกิด	-	-	ครอบครัว	-	มีประโยชน์และคุณค่าใน การปฏิบัติต่อไป
- น้องเล็ก	สถานการณ์ : การสัมภาษณ์ ปัญหา : เกิด	วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง	ตัดสินใจเพื่อแก้ ปัญหาด้วยตนเอง	เพื่อน	การอภิปรายเกิดขึ้นใน รูปแบบการพูดคุย	มีประโยชน์ต่อตัวเยาวชน

จากตารางที่ 59 ซึ่งวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของ รศ.ดร.ทีศนา แคมมณี นั้นได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลากหลายสถานการณ์ที่ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีสถานการณ์หลักๆ ดังนี้

1. ก่อนจัดรายการ เช่น การหาข่าว การสัมภาษณ์
2. ระหว่างจัดรายการ เช่น การจัดรายการหน้าไมค์
3. หลังจัดรายการ เช่น การประเมินท้ายรายการ

โดยสถานการณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่แล้วจะประสบปัญหาทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และในบางสถานการณ์อาจจะไม่ประสบปัญหาแต่เยาวชนก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้จากการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง หรืออาจจะเกิดจากการค่อยๆ ฝึกหัด เป็นต้น จึงทำให้ในขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเยาวชนบางคนอาจจะมีการคิดวิเคราะห์ บางคนอาจจะไม่มีการคิดวิเคราะห์ ซึ่งหลังจากนั้นก็จะเป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยกันเยาวชนบางคนอาจจะมีการตัดสินใจจากการคิดวิเคราะห์ปัญหา แต่เยาวชนบางคนอาจจะเป็นการตัดสินใจจากการคิดด้วยตนเองว่าควรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หลังจากที่เยาวชนได้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้วนั้น เยาวชนบางคนเท่านั้นที่ได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมโดยสังคมส่วนใหญ่แล้วคือเพื่อน และคนในครอบครัว โดยภายในสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ก็จะมีกรอบปลายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันในรูปแบบของการประเมินท้ายรายการและการพูดคุยกันส่วนตัว และที่สำคัญที่สุดคือเยาวชนได้มีโอกาสวัดและประเมินผลตนเองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ และคิดว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้นมีประโยชน์ แต่ในบางครั้งอาจจะมีโทษด้วยเช่นกัน

8. ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุที่ทำให้เยาวชน "ดี เก่ง มีสุข" นั้นอาจจะต้องเกิดขึ้นภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ (ดร.คมพล สุวรรณภู, 2544) ดังนี้

1. ผู้เรียนรู้สึกอยากที่จะเรียนรู้ ซึ่งเยาวชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุนี้รู้สึกอยากที่จะเรียนรู้ตั้งแต่ก้าวแรกของการสมัครเข้ามาร่วมฝึกอบรม ดังคำกล่าวของนายนิธิที่ว่า "สนใจเพราะว่าช่วงงานปิดถนนคนเดินที่ถนนท่าพระอาทิตย์ก็ตอนนั้นเดินแล้วเจอเห็นว่ามันแปลกดีก็เลยลองสมัครเข้ามาดูก็ได้เข้ามาร่วมอบรมรุ่นที่ 7 ก็เลยทำต่อ คือช่วงนั้นอยากเข้านิเทศศาสตร์พอดี ช่วงความคิดตรงนั้นต้องการเป็นนักจัดรายการด้วย ก็เลยเข้าเลยตรงลือค" (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า "เริ่มแรกที่สนใจเพราะมันเป็นอาชีพที่ใฝ่ฝันอยู่แล้วในการจัดรายการ ตอนแรกคิดว่าแค่เปิดเพลง ก็คงจะง่าย แล้วพอมาจัดรายการจริงๆ มันไม่เหมือนกับที่เราฝัน มันยิ่งกว่าที่เราฝัน มันได้ออกไปตาม

พื้นที่ต่างๆ ได้ออกไปทำข่าวที่เด็กคนอื่นๆ ไม่สนใจกัน แต่เราสนใจ พอออกไปทำแล้วมันได้ประสบการณ์มากมาย ถือว่าเป็นฝันดีมากๆ เลย” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือน้องบางคนอาจจะไม่ได้สนใจหรืออยากที่จะเรียนในตอนแรกแต่พอได้เข้ามาร่วมกิจกรรมแล้วก็หันมาสนใจ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ตอนแรกจะเป็นเด็กที่ทำกิจกรรมในชุมชนก่อน แล้วคุณพ่อชวนก็บอกว่าไม่ไป เขาก็บอกว่าต้องไป ก็เลยต้องมา เรา ก็...อืมมจำเป็นต้องไปซะใหม่ ไปก็ไป ก็ไปดู แม่เขาบอกว่าถ้าไม่ชอบก็ไม่ต้องไปแล้วกัน พอไปครั้งแรกพ่อก็บอกว่าไม่ต้องไปแล้ว คุณพ่อบังคับประมาณเดือนหนึ่ง ก็ไป พอเริ่มไปมันก็เริ่มสนุก ก็เริ่มสนใจ เริ่มชอบ ทำได้สักพักหนึ่งประมาณ 2-3 เดือน คุณพ่อบอกว่าเลิกไม่ให้เป็นแล้วเริ่มกลับบ้านดี เรา ก็ไม่ยอมแล้วนี่” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

2. สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ เยาวชนที่มาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุจะได้พบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เยาวชนจะได้ทดลองใช้เครื่องมือจริงๆ สัมผัสกับขั้นตอนต่างๆ ของการจัดรายการวิทยุจริงๆ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เตรียมสคริปว่าจะทำอะไรบ้าง ตอนที่จัดรายการและก็เตรียมข้อมูลเกี่ยวกับที่จะจัดรายการตามสคริปนั้น โดยขึ้นอยู่กับว่าเป็นอะไร เช่น ถ้าเป็นข่าวก็อาจจะหาจาก website หรือที่อื่นที่ไหนก็ได้ แต่ถ้าเป็นสัมภาษณ์จะต้องติดต่อสัมภาษณ์ไว้ก่อน” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “ก่อนที่จะถึงช่วงของเราเราก็ประสานงานให้กับชั่วโมงแรก เราก็จะช่วยเขาโทรศัพท์เป็นที่งานหลังไมค์ให้เขา” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และนายนิธิที่กล่าวว่า “อยู่ที่งานหลังไมค์ คือจะคอย control ทางด้านมิกเซอร์คือตัว high bit ของเขารับที่เป็นตัว control ทั้งหมด คอยอยู่กับเดชา แล้วก็ติดต่อทางด้านภายในห้องส่ง คือห้องจัดกับข้างนอกโดยใช้คอมพิวเตอร์คุยข้อมูล” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

3. เป็นเป้าหมายของผู้เรียน เยาวชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุบางคนก็คิดว่าเป็นอาชีพที่ตนเองใฝ่ฝันในอนาคต ดังคำกล่าวของนายเติมศักดิ์ที่ว่า “ใฝ่ฝัน ก็เรามองในมุมมองของเด็กเมื่อ 6 ปีที่แล้วกับปัจจุบันนี้คนละอย่างกันแล้ว ตอนนั้นอยากเป็นแคดีเจ เฮฮา สนุกสนาน เป็นรายการวิทยุทั่วไป แต่พอเราได้มาทำตอนนี้ได้รู้จักตนเองมากขึ้น เริ่มหาแนวทางของตนเองได้จากคลื่นวิทยุรุ่นก็อยากจัดคลื่น Easy Listening หรือเพลงฟังอะไรพวกนี้มากกว่า” (นายเติมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) บางคนอาจจะคิดว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีจึงมาเข้าร่วมกิจกรรม ดังคำกล่าวของนายนิธิที่ว่า “ถ้าว่ายากใหม่คิดว่าไม่ครบในตัวผม ผมคิดว่าอยากรับราชการมากกว่า แต่มาทำตรงนี้อาจน้อยก็ประสบการณ์จุดหนึ่งและเราสามารถที่จะสอนเขาได้ เราทำเป็นเราก็สามารถถ่ายทอดให้คนอื่นเขาได้ อยากรับราชการด้านการศึกษา กับพัฒนาชุมชน ประสบการณ์ที่ได้จะพาเราไปถึงตรงจุดนั้นเพราะว่าเราใช้ตัวเองเป็นหลัก ดูจากตรงนี้แล้วก็ไปดูภายนอกมันต่างกันเยอะตรงที่ว่าด้านนอกยังต้องมีการพัฒนาทางด้านความร่วมมือกันเยอะ แต่ทางด้านตรงนี้ความร่วมมือทุกอย่างพร้อมกัน และก็ความเสียสละต่างคนยังเห็นแก่ตัวกันอยู่มาก” (นายนิธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือบางคนเคยคิดว่าเป็นเป้าหมายในอนาคตแต่พอเข้ามาร่วมกิจกรรมแล้วได้เปลี่ยนแปลงความคิดนั้น ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่ว่า “เคยเป็นอาชีพใฝ่ฝัน แต่พอลองเข้ามาทำคิด

ว่าการหาข่าวสนุกกว่าการจัดรายการวิทยุอีก เพราะถ้าหาข่าวอยากเป็นนักข่าวมากกว่า อนาคตข้างหน้าเรา ได้ลองเตรียมๆ ในการจัดรายการแล้ว ถ้าเอาไปเทียบกับนักจัดรายการในตอนนี้นั้นก็เป็นเพียงแค่การเปิด เพลงไม่ได้ว่าเป็นการจัดรายการแบบนี้” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนรู้ เยาวชนที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ นั้นจะได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอนของการจัดรายการวิทยุ ไม่ว่าจะเป็นขั้นเตรียมการ ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “ก่อนจัดรายการในหนึ่งสัปดาห์เราต้องเตรียมเนื้อหา เพื่อจะจัดรายการในวันอาทิตย์ ในหนึ่งสัปดาห์ก็จะมีพี่ๆ เขาจะไปสัมภาษณ์ในช่วงที่เราเรียนหนังสืออยู่ ก็จะไปเก็บข้อมูลกันมา และก็จะมาสรุปกันอีกที่วันศุกร์” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) ชั้นจัดรายการ ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราต้องกล่าวสวัสดิการเปิดรายการ แล้วก็ดำเนินตามสคริปต์ว่าช่วงไหนเราจะพูดคุยกับใครจะสัมภาษณ์ใคร จะเปิดเพลงอะไรครับ” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) และชั้นหลังจากจัดรายการ ดังคำกล่าวของนางสาวอรพินท์ที่กล่าวว่า “พอหลังจากเลิกงานก็จะมาสรุปงานว่าวันนี้มีอะไรบ้าง ทำอะไรไม่ได้บ้าง หรือว่าควรจะทำอะไรปรับปรุงอะไร” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

5. กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดรายการวิทยุ นั้นสอดคล้องกับประสบการณ์ของเยาวชนแต่ละคน ซึ่งเยาวชนแต่ละคนสามารถที่จะนำเอากระบวนการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองทั้งในด้านการเรียน และการดำรงชีวิต ดังคำกล่าวของเด็กชายอิทธิที่ว่า “เราก็จะคิดตลอดเวลาอยู่แล้วเพราะเขาฝึกให้เราคิดตลอดเวลาไม่ให้เรื่องต่างๆ ผ่านไปโดยไม่คิด” (เด็กชายอิทธิ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่นำเอากระบวนการเรียนรู้จากการจัดรายการวิทยุไปใช้ในการเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ใช้มากๆ เลย เวลาที่เรียนที่โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนพาณิชย์ก็จะมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วจะมีการออกไปรายงาน เมื่อก่อนฉันต้องไม่เป็นคนแรก ฉันต้องเป็นคนสุดท้ายให้อาจารย์ลืมไปก่อน แต่ตอนนี้พออาจารย์ถามว่าใครกล้าเราก็กมือเป็นคนแรก มันเปลี่ยนแปลงเร็วในการเข้ามาตรงนี้ เวลารายงานเพื่อนๆ ก็เข้าใจไม่หลงลับ แล้วก็ในการใช้ภาษาไทย เช่น คำว่า “โอเค” ก็จะไม่ค่อยได้ใช้ที่บ้านและทางรายการ เพื่อนๆ ก็บอกว่ามันเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาไทย และเราก็จะเขียนถูกมากขึ้น” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546)

6. มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “มันเปลี่ยนที่สุด คือเราไม่เคยรู้เลยว่าเราจะเป็นคนขนาดนี้ ไม่เคยรู้เลยว่าจะคุยคนเยอะๆ ได้ ไม่เคยรู้ว่าจะมีคนยอมรับในตัวเรา และไม่เคยคิดว่าคุณพ่อคุณแม่จะภูมิใจในตัวเราได้ด้วยเหมือนกัน และเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เราภูมิใจมาก” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546) หรือคำกล่าวของนายนิธิที่ว่า “หลังจากเข้ามาอยู่ตรงนี้แล้วก็คิดว่าการช่วยเหลือคนอื่นก็เป็นสิ่งที่ดี มันสามารถติดตัวเราไปได้ถึงแม้ว่าจะโตขนาดไหนแล้วก็ยังอยู่ติดตัวเรา” (นายนิธิ,

สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “คงจะติดตลอดไปเพราะว่ามันไม่ใช่พฤติกรรม มันเป็นนิสัยมากกว่า พอเราเห็นหนังสือพิมพ์เราก็ต้องหยุดอ่านหยุดดู อินเทอร์เน็ตมีเว็บที่น่าสนใจก็ต้องไปเปิดดู คิดว่ามันเป็นนิสัยมากกว่า จากเมื่อก่อนที่เป็นแค่พฤติกรรมที่แค่ทำชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) ดังนั้นเยาวชนแต่ละคนก็จะยังคงที่จะเรียนรู้ ปฏิบัติและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปต่อไปในอนาคต

7. ความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติ เยาวชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ นั้นมีความเชื่อหรือแนวคิดเกี่ยวกับอาชีพนักจัดรายการแตกต่างกันออกไป ดังคำกล่าวของนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “มันก็คืออาชีพหนึ่งแล้วมันก็ได้อิสระที่คุณจะพูดอะไรก็พูด แต่คุณต้องมีประสบการณ์มากๆ ว่าคุณพูดแล้วคุณจะต้องเข้าใจกับเรื่องที่คุณพูดแล้วสื่อให้คนฟังได้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่คุณพูด” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเดิมศักดิ์ที่กล่าวว่า “นักจัดรายการวิทยุเริ่มแรกเลยเขาเป็นคนที่มียุติพล มียุติพลมากต่อสังคม ต่อตัวเรา และต่ออะไรหลายๆ อย่าง เหมือนกับว่าคนที่ทำงานด้านสื่อสารมวลชนเขาทำอะไรบางอย่างอยู่ ซึ่งมันเป็นเครื่องมือที่มันยิ่งใหญ่มากและมันสามารถทำให้คนเข้าไปถึงตรงนั้นแล้วสัมผัสอารมณ์และสัมผัสอะไรต่างๆ ได้ เพราะฉะนั้นคิดว่านักจัดรายการวิทยุเป็นคนที่มียุติพลมาก เพียงแต่ว่าเราจะใช้ยุติพลนั้นในการจัดการอะไร และทำตรงไหน เขาอาจจะทำไม่ถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันเราก็เป็นนักจัดรายการเหมือนกันเราจะทำอะไรให้มันถูกต้องจะทำอะไรให้มันดี เหมือนกับว่าเรากำลังทำเรื่องของสื่อสร้างสรรค์อยู่ ไม่ใช่สื่อเรื่องของการขาย” (นายเดิมศักดิ์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2546) ดังนั้นถึงแม้ว่าความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติของเยาวชนจะต่างกันแต่ในความแตกต่างกันนี้ทำให้เยาวชนเกิดการพัฒนาตามความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัตินั้น

8. การกระจายเครือข่ายและการขยายตัวของการเรียนรู้ การกระจายเครือข่ายและการขยายตัวของการเรียนรู้ นั้น เยาวชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดรายการวิทยุบางคนอาจจะมีส่วนในการกระจายเครือข่ายโดยการชวนเพื่อนๆ เข้ามาร่วมกิจกรรม แต่ในการชวนนั้นเยาวชนจะต้องอธิบายถึงหน้าที่และวิธีการทำงานของพวกเราให้ฟังก่อน ถ้าเยาวชนคนนั้นสนใจเขาก็จะเข้ามาร่วมกิจกรรมกับเรา ดังคำกล่าวของนางสาวอรพินท์ที่ว่า “ถ้าคนไหนสนใจเขาก็จะถามต่อไปว่าทำอย่างไร อบรมที่ไหน ถ้าคนไหนไม่สนใจเขาก็จะเลยไป เคยชวนเขามา เพราะส่วนมากเพื่อนๆ ที่รู้จักจะทำเสียงตามสายอยู่แล้วที่โรงเรียนก็จะบอกว่ามาดีมาอบรม ก็อธิบายไปว่าตัวโครงการเป็นอย่างไร อบรมไปแล้วทำอย่างไรบ้าง” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนางสาวชุตติกาที่กล่าวว่า “เพื่อนก็ถามว่าทำได้อย่างไร เขาก็สนใจ แต่เราก็ต้องอธิบายให้เขาฟัง ส่วนใหญ่คนที่มาอบรมจัดรายการก็จะคิดว่าแค่เปิดเพลง ต้องง่ายแต่พออยู่ๆ ไปก็หายส่วนเพื่อนๆ ก็เลยเล่าให้เขาฟังว่าเป็นแบบนี้ละ สนใจหรือ เพื่อนบางคนก็สนใจ แต่ต้องเข้ามาทำจริงๆ ถึงจะรู้ว่าถ้ามันไม่ใช่กับตัวเองก็จะอยู่ไม่ได้ เวลาชวนใครมาก็จะต้องพูดให้เขาฟังว่าใน 2 รายการมันเป็นอย่างไรทำอะไรกัน ให้เขาเข้าใจ ในความคิดของเราถ้าเขาฟังแล้วเขาคิดว่ามันใช่ตนเอง เขาอยากทำอยากลอง แต่ถ้าลองไปแล้วโดยใช้เวลาพิสูจน์ซัก 1 เดือน ถ้าเขามาเขายังไม่มีอะไร ถ้าให้มาลองจัดกับเรา ถ้าเขาเสียมันก็

จะเสียทั้งหมด ก็คือบางคนจะให้ช่วงนี้คืนถ้าไม่รักจริงๆ เขาก็จะออกไป เหมือนกับเป็นเวลาที่ดีที่สุดของเขาด้วย” (นางสาวชุตติกา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546)

9. ผู้เรียนได้รับการสนับสนุน เยาวชนที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุส่วนใหญ่แล้วจะได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่บ้าน ซึ่งเยาวชนบางคนในตอนแรกทางบ้านอาจจะยังไม่ให้การสนับสนุนแต่ภายหลังจากเข้ามาจัดรายการทางบ้านได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจึงหันกลับมาให้การสนับสนุนเยาวชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรม ดังคำกล่าวของนางสาวอรพินท์ที่ว่า “ไม่ว่าอะไร แต่ในช่วงแรกๆ ก็จะไม่ว่าเขายังไม่เข้าใจว่ามาทำอะไรทำไมกลับบ้านดึกๆ คือเขาไม่ได้ห้ามที่จะกลับบ้านดึกหรือว่าอะไร เขาจะถามเหตุผลก่อนว่าไปทำไม แล้วก็ทำแล้วได้อะไร เราก็บอกไปว่าทำอะไรไปบ้าง ที่ถามว่าทำแล้วได้อะไรหนูคิดว่าเขาจะไม่ถามเพราะมันแสดงออกอยู่แล้วทุกวันว่าได้อะไรเพิ่มขึ้นหรือมีอะไรเปลี่ยนแปลงขึ้น” (นางสาวอรพินท์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2546) หรือนายเดชาที่กล่าวว่า “ตอนแรกๆ เขาก็จะไม่ค่อยเห็นเท่าไรครับ เขาบอกว่าออกมาทำไมมันเปลืองทำไมไม่อยู่บ้านทำการบ้าน อ่านหนังสือ เขารู้ว่าเราออกมาทำอะไรแต่จะไม่ค่อยเห็นเท่าไรเพราะว่าคนที่ทำงานหลังไมค์จะไม่ค่อยมีเสียงหรืออะไรไหลออกไปเพราะว่าจะเป็นด้านหลัง ต้องอธิบายกับแม่ว่าเรามาทำตรงนี้เราได้อะไรใหม่ๆ พ่อก็เห็นกับการที่คอมฯที่บ้านเราก็ลื้อซะเง้งไปเรียบร้อยแล้วหลายเครื่องเหมือนกัน พ่อก็เลยปล่อยแล้ว” (นายเดชา, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2546) หรือเยาวชนบางคนที่บ้านอาจจะให้การสนับสนุนตั้งแต่เริ่มแรก ดังคำกล่าวของนางสาวน้ำมนต์ที่ว่า “คุณพ่อเป็นผู้นำชุมชน ท่านทำเรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่ด้วย ก็เลยบอกว่าตอนนี้ที่เขาทำเรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่นะสนใจไหม ไปอบรมกับเขาไหม เราก็บอกว่าไม่ไป เขาก็บอกว่าต้องไป เหมือนกับว่าต้องไปนะ” (นางสาวน้ำมนต์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2546)

จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 9 ตัวนี้จะเห็นได้ว่าเยาวชนที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุได้มีปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น ดังนั้นเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดรายการวิทยุจึงน่าที่จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุขตามที่สังคมต้องการต่อไปในอนาคต